

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Rigorózní práce

LETADLA NAD MLADOU BOLESLAVÍ

Anežka Reichelová

(D - ZSV)

Vedoucí rigorózní práce: Doc. PhDr. Alena Míšková

2008

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou rigorózní práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury, pramenů a informací, na něž odkazuji.

Anežka Reichelová

V Praze dne 15. února 2008

Poděkování

Přestože jsem právě učinila prohlášení, že jsem práci zpracovala sama, existuje velké množství těch, kteří mi s tímto nelehkým úkolem velmi intenzivně pomáhali a bez jejichž přičinění by nikdy v tomto rozsahu světlo světa nespátřila.

Děkuji PhDr. Luborovi Václavů, za nápad a prvotní impulz zpracovat toto téma. Rovněž mu děkuji za prozíravá varování před všemi jeho úskalími. Děkuji mu též za to, že na mne nezanevřel, když jsem ho neposlechla a poskytl mi veškerou svou pomoc odbornými konzultacemi, cennými radami a připomínkami.

Děkuji Doc. PhDr. Aleně Miškové, za výborné vedení této diplomové práce. Za čas, který věnovala jejímu pročitání a opravování, za opakované konzultace, za dobré rady a chytré nápady. Rovněž jí mnohokrát děkuji za trpělivost a důvěru, kterou projevila při mém dlouhém rozhodování se o konečném znění tématu.

Děkuji panu Jiřímu Filipovi, studentovi, dobrému kamarádovi a nadšenci pro historii rodného města, za čas, který mi věnoval, za veškeré informace a materiály, které k tématu shromáždil a nezištně mi je poskytl. Rovněž mu děkuji za skvělou spolupráci, spoustu vynikajících nápadů, výborných rad a užitečných kontaktů.

Děkuji panu Josefovi Donátovi, novináři a publicistovi, za přínosný rozhovor a unikátní materiály, jež mi laskavě poskytl. Nikoli nejméně mu děkuji za kontakt na pana Jiřího Filipa.

Děkuji panu Jaroslavu Šámalovi za velmi vlídné přijetí, několikahodinový rozhovor, nesmírně přesnou

a velice cennou svědeckou výpověď, ochotně poskytnuté materiály z osobního archivu a příjemnou korespondenci.

Děkuji PhDr. Vladimíru Bednářovi, za milý rozhovor, cennou svědeckou výpověď a ochotné zapůjčení užitečných materiálů z osobního archivu.

Děkuji, bohužel in memoriam, Ing. Romanovi Janouškovi za nesmírně milý několikahodinový rozhovor a jeho cenné svědectví.

Děkuji paní Anně Lachmannové za milý telefonický rozhovor a za její cennou svědeckou výpověď.

Děkuji panu Václavovi Vronskému za milý rozhovor a jeho cenné svědectví.

Děkuji zástupkyni ředitele Okresního archivu v Mladé Boleslavi PhDr. Aleně Benešové za dlouhodobou, ochotnou, trpělivou pomoc a spolupráci.

Děkuji archivářce Okresního archivu v Mladé Boleslavi Mgr. Marii Miškovské za dlouhodobou, ochotnou, trpělivou pomoc a spolupráci.

Děkuji administrativní pracovníci Okresního archivu v Mladé Boleslavi paní Kateřině Urbanové za milou virtuální korespondenci a trpělivou pomoc.

Děkuji všem pracovníkům Archivu historie firmy - ŠkodaAuto v Mladé Boleslavi za ochotnou pomoc a spolupráci.

Děkuji všem pracovníkům Vojenského historického archivu v Praze za ochotnou pomoc a spolupráci.

Děkuji Mgr. Jitce Matyášové, dobré kamarádce, za provedení korektury, za cenné připomínky a výborné nápady.

Děkuji panu Kamilovi Čáslavskému, dobrému kamarádovi, IT specialistovi, za ochotnou pomoc při řešení mnoha obtíží technického rázu.

Děkuji panu Martinovi Holému, dobrému kamarádovi, za jeho skvělou orientaci na internetu, znalost abekvy

a ochotnou pomoc při hledání užitečných odkazů ve virtuálním světě.

Děkuji svým rodičům Ivě a Milanovi Duškovým za nesmírnou trpělivost, důvěru a velkou psychickou podporu.

Nakonec, ale nikoli nejméně děkuji svému manželovi panu Davidu Reichelovi za veškerou pomoc při fotodokumentaci, formálních úpravách práce, tisku a řešení mnoha technických problémů. Rovněž mu velice děkuji za nesmírnou trpělivost, poskytnuté materiální zázemí, obrovskou dávku pochopení a psychickou podporu.

Děkuji všem dalším, kteří mě podporovali, věřili mi a „drželi mi palce“, jejichž jména zde nezazněla jenom proto, že toto poděkování nemůže být delší než celá diplomová práce.

Obsah

PROLOG	9
ÚVOD	11
DŮVOD	11
KONCEPCE DIPLOMOVÉ PRÁCE	13
PRAMENY	14
STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV MLADÁ BOLESLAV (SOKA MB)	14
VOJENSKÝ HISTORICKÝ ARCHIV (VHA)	17
SVĚDECTVÍ FILMU A FOTOGRAFIÍ	18
ORÁLNÍ HISTORIE	20
ARCHIV HISTORIE FIRMY ŠKODAAUTO MUZEUM	21
V POSLEDNÍM JEDNÁNÍ VÁLEČNÉHO DRAMATU	22
VE STŘEDU ZÁJMU „STŘED“	22
HLAVA REGIONU	25
SRDCE REGIONU	28
S NASAZENÍM ŽIVOTA	34
...A MĚSTO POVSTALO	37
LETADLA NAD MLADOU BOLESLAVÍ	44
PRVNÍ DEN MÍRU	45
VTEŘINA POČÍTANÁ NA VĚČNOSTI	47
HOŘÍCÍ MĚSTA	49
CENA NEJVYŠŠÍ	58
PODLE ABECEDY	66
TOTOŽNOST NEZNÁMÁ	69
OBRAZ ZKÁZY	76
LETADLA PŘILÉTAJÍ	102
PŘÍTEL ČI NEPŘÍTEL?	109
SLOVEM I OBRAZEM	109
MÝTUS?	117
JAZÝČEK VAH SE VYCHYLJUJE	120
...A SHLEDÁVÁ JEJ VINNÝM VE VŠECH BODECH OBŽALOBY	127
ZÁVĚR, ANEB JAK TO BYLO	134
ARCHIVNÍ PRAMENY	136
STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV MLADÁ BOLESLAV (SOKA MB)	136
VOJENSKÝ HISTORICKÝ ARCHIV (VHA)	137
SVĚDECTVÍ PAMĚTNÍKŮ	139
MUZEUM MLADOBOLESLAVSKA	139
ARCHIV HISTORIE FIRMY ŠKODAAUTO MUZEUM	139
BIBLIOGRAFIE	140
EDICE A SBORNÍKY	140
LITERATURA	141
PERIODIKA	144
PŘÍLOHY	146
SEZNAM PŘÍLOH	146
SITUAČNÍ PLÁN SVRŽENÝCH BOMB NA MLADOU BOLESLAV DNE 9. 5. 1945 VYHOTOVENÝ VE STÁTNÍM ZEMĚMĚŘIČSKÉM A KARTOGRAFICKÉM ÚSTAVU V PRAZE V ROCE 1950	148

MAPKA „PRAŽSKÉ OPERACE“, ZAHÁJENÉ DNE 6. KVĚTNA 1945	149
PRVNÍ VÝZVA ONV MLADÁ BOLESLAV K OBČANŮM ZE DNE 5. KVĚTNA 1945	150
SEDMÁ VÝZVA ONV MLADÁ BOLESLAV K OBČANŮM ZE DNE 7. KVĚTNA 1945.....	151
ODPOVĚDNÍ DOTAZNÍK „B“ ZASLANÝ VELITELEM VOJENSKÉHO VÝCVIKOVÉHO TÁBORA V MIMONI, PPLK. JOSEFOM KOSAŘEM, VELITELSTVÍ I. OBLASTI V PRAZE, DNE 26. ČERVNA 1947	152
TŘI FOTOGRAFIE Z IHROMADNÉHO POHŘBU OBĚTÍ NÁLETU, NOVÝ HŘBITOV V MLADÉ BOLESLAVI, DNE 13. KVĚTNA 1945	153
ABECEDNĚ ŘAZENÝ SEZNAM 145 OBĚTÍ NÁLETU ČESKÉ NÁRODNOSTI, KTERÍ ZAHYNULI V DŮSLEDKU NÁLETU NA MLADOU BOLESLAV, USKUTEČNĚNÉHO DNE 9. KVĚTNA 1945	156
DOPIS SPOLEČNOSTI CARITAS NÁRODNÍMU VÝBORU V MLADÉ BOLESLAVI ZE DNE 16. ČERVENCE 1946	164
DOPIS PANA OTTY BOUČKA Z MLADÉ BOLESLAVI, ZASLANÝ DNE 10. KVĚTNA 1991 DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“	165
ČTYŘI FOTOGRAFIE LOKALITY PTÁK ZASAŽENÉ DNE 9. KVĚTNA 1945 PŘI BOMBARDOVÁNÍ MLADÉ BOLESLAVI	166
ČTYŘI FOTOGRAFIE ŠKOD ZPŮSOBENÝCH NÁLETEM DNE 9. KVĚTNA 1945 V TOVÁRNĚ ASAP	170
PŘEPIS ČÁSTI DOPISU PANA LADISLAVA NAJMANA Z MLADÉ BOLESLAVI, DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“ (DATAČE CHYBÍ)	174
DOPIS PANA MIROSLAVA ŠAFRÁNKA Z MLADÉ BOLESLAVI, ZASLANÝ DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“ (DATAČE CHYBÍ)	176
DOPIS PANA BEDŘICHA JÍRY Z KOSMONOS, ZASLANÝ DNE 15. KVĚTNA 1991 DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“	180
DOPIS PANA ANT. SÝKORY Z MLADÉ BOLESLAVI, ZASLANÝ DNE 21. KVĚTNA 1990 DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“	181
PŘEPIS DOPISU PANA A. HÁJKA ZASLANÉHO DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“ (DATAČE I ADRESA CHYBÍ).....	182
PŘEPIS DOPISU PANA JOSEFA REJMONA Z MLADÉ BOLESLAVI, ZASLANÉHO DNE 14. KVĚTNA 1990 DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“	183
PŘEPIS DOPISU PANA ZDEŇKA NECHVILKY Z MLADÉ BOLESLAVI, ZASLANÉHO DNE 12. KVĚTNA 1990 DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“	184
PRVNÍ DOPIS PANA FRANTIŠKA KLASE Z BAKOVA NAD JIZEROU, ZASLANÝ DNE 18. KVĚTNA 1990 DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“	186
DRUHÝ DOPIS PANA FRANTIŠKA KLASE Z BAKOVA NAD JIZEROU, ZASLANÝ DNE 17. DUBNA 1991 DO REDAKCE TÝDENÍKU „MLADOBOLESLAVSKO“	188

Prolog

Začíná krásné květnové středeční ráno. Po několika deštivých dnech se město koupe ve slunečních paprscích. Na ulicích je velmi živo, vládne zvláštní, vzrušená a rozporuplná atmosféra. Radostné očekávání jedněch se mísí se zoufalstvím jiných. Je totiž 9. květen 1945 v Mladé Boleslavi. Ulice a všechna větší prostranství jsou plná německých civilistů i ozbrojených vojáků s kufry, kočárky, vozíky, nůšemi a ranci. Všichni se zoufale chtějí dostat z města. Bližší se Rudá armáda. Již od včerejšího večera čekají na náhodné německé nákladní auto nebo autobus, ale cokoli projíždí kolem, včetně koňských i volských potahů, je beznadějně plné, snahy dostat se do některého z vozů jsou veskrze marné, nepomáhají prosby žen ani pláč dětí.

Hlášení pražského rozhlasu na úsvitu dne, o vstupu Rybalkových tanků do Prahy, působí mezi Němci naprostou paniku. Německá armáda do té doby spořádaně ustupující, bezhlavě prchá. Příkopy podél silnic se plní odhazovaným válečným materiálem všeho druhu - od granátů až po pancéřové pěsti. Mnohé německé jednotky se houfně vzdávají českým povstalcům a poslušně odkládají vše, co mají. Čechy naopak ovládá nadšení, hrnou se houfně do ulic a pozorují úprk Němců, chtějí si nesmazatelně vrýt do paměti a vychutnat si tyto okamžiky, jako hořkosladké zadostiučinění za šestileté utrpení. Radost je umocněna příjezdem prvních osvobozených vězňů z Terezína, jejich bídný stav a malý počet, však ještě znásobuje všeobecnou nenávist vůči jejich trýznitelům.

Krátce před desátou hodinou zahřmí nad městem letecké motory, lidé pozdravně mávají. Od siluet strojů se

odpoutávají předměty. Letáky? Přídavné nádrže? Avšak už v té chvíli se ozývá pár varovných výkřiků: „Házejí!“ Obrovské detonace otrásají městem. Lidé, po počátečním paralyzujícím šoku, prchají do nejbližších krytů. Pohyb v ulicích znemožňují ohromné tlakové vlny a poryvy žhavého vzduchu, které lidmi pohazují i na vzdálenost několika desítek metrů od místa výbuchu. Létají trosky, syje se sklo, stoupá prach a kouř. Strašlivý hluk explozí se mísí s řevem motorů stíhaček, které nalétají níž a zasypávají ulice krupobitím střel z palubních zbraní. Po několika minutách se na ulicích pohybují jen ti, co se v přestávkách mezi detonacemi pokoušejí najít své blízké a pomoci do krytu raněným. Ostatní prožívají muka strachu ve sklepích domů a krytech, rty opakují slova modliteb, každá minuta je věčností. Venku se odehrává peklo, v němž trosky jejich domovů zasypávají těla mrtvých a raněných.

Po době, která se zdá nekonečnou, exploze pomalu ustávají, nad ohlušené město stoupá hustý černý sloup dýmu z prostor blízké továrny. Lidé pomalu opouštějí bezpečí úkrytů, snaží se pochopit, co se stalo. Otázky v jejich myslích hledí z jejich bledých vyděšených tváří a zanedlouho budou formulovány: „Kdo tohle mohl způsobit? Proč někdo bombardoval jejich město? Vždyť už má být přece mír!“ A tak jasná a zřejmá odpověď byla na dosah: „Nepřítel!“. Vždyť dobře víme, kdo to je.

Úvod

Důvod

Snad po stopadesáté začínám větu, znovu a znovu mizí pod klávesou „backspace“ všechny mé snahy zaznamenat nějaký strhující úvodní příběh a pak několik libozvučných frází, například: Jak mne k tomuto tématu přivedla láska k Mladoboleslavsku, jež se zrodila v krásném dětství, které jsem tam prožila u babičky a dědečka, nebo o tom jak ještě po osmnácti letech od pádu totalitního režimu tápeme od lži k pravdivému pohledu na řadu historických událostí, a jak je poznání pravdy důležité pro načerpání historické zkušenosti, jak může poučení z chyb našich předků prospět nám i příštím generacím a tak dále a tak dále. Ne snad, že by tomu tak nebylo, ale...

K nápadu zpracovat toto téma mě přivedl vedoucí semináře zaměřeného na dějiny letecké války PhDr. Lubor Václavů, když mi, s ohledem na můj zmíněný kladný vztah k mladoboleslavskému regionu, zadal v rámci seminární práce úkol - zjistit okolnosti náletu na Mladou Boleslav dne 9. května 1945. Posléze mne napadlo rozšířit práci seminární na diplomovou, ale PhDr. Václavů mi to nedoporučoval, s odůvodněním, že se jedná o téma omezené rozsahem, nesoucí v sobě značné riziko nedostatečné podloženosti dochovaným pramenným materiálem. Navíc stěžejní dokumenty nejsou uloženy v českých archivech.

Proč jsem tedy nedala na jeho radu?

Chtěla jsem, snažila jsem se. Vážně. Diplomovou práci jsem si zadala u Doc. PhDr. Aleny Míškové. Měla se týkat rovněž mladoboleslavského regionu, ale se zaměřením na

průběh partyzánských bojů odehrávajících se během květnového povstání na křižovatce zvané Pyram.

Když se ovšem pramenná základna k tomuto tématu ukázala jako naprosto mizivá, rozšířila jsem je a shromažďovala dostupné údaje k historii partyzánských oddílů a jejich vlivu na květnové povstání na Mladoboleslavsku všeobecně. Po celou dobu práce mě ovšem neopouštěl zájem o nálet na Mladou Boleslav. Vzhledem ke shodnému místnímu i časovému vymezení obou témat jsem o něm neustále objevovala zmínky v sekundární literatuře, vztahující se k mému tématu. Rovněž archivní fondy, které mi procházely rukama, mohly obsahovat cenné údaje, stačilo se jen podívat. Lidé, s nimiž jsem hovořila, mi rovněž mohli o náletu podat zajímavá svědectví, jen se zeptat.

Posléze jsem zjistila, že zpracovávám obě témata zároveň a brzy přestalo být v mých silách pracovat na obojím se stejným zaujetím, bylo nezbytné učinit rozhodnutí a věnovat veškeré možné úsilí jen jednomu. Rozhodla jsem se podle svého hlavního zájmu.

Chtěla jsem zjistit pravdu o náletu, bavilo mne pátrání v této oblasti. Nad rozumem a dobrou radou zvítězilo mé nadšení a záliba v detektivních příbězích. Toužila jsem být nejenom onim „vyšetřovatelem“, který odhalí viníka, ten je již v odborných kruzích znám i bez mého přičinění, ale především tím, kdo se pokusí shromáždit, co nejpřesvědčivější důkazy o jeho podílu na tomto konkrétním případě, zjistí co nejvíce podrobností, ozřejmí „pachatelův“ motiv a zasadí vše do dobového kontextu a zřejmých souvislostí. Přes veškeré své obavy jsem se o to nemohla nepokusit. Výsledek mého více než tříletého snažení předkládám na následujících stránkách.

Koncepce diplomové práce

Diplomová práce sestává ze čtyř hlavních kapitol. První, jak již je patrné z jejího názvu „Prameny“, se zabývá stěžejními zdroji této práce, jejich obsažností a zhodnocením jejich objektivitu.

Druhá kapitola, nazvaná „V posledním jednání válečného dramatu“, zasazuje celou událost do historického rámce. Pro její zpracování jsem použila především sekundární odbornou literaturu.

Kapitola třetí, „Letadla nad Mladou Boleslaví“, postupně prochází všechny aspekty uskutečněného náletu, se snahou o jejich zachycení v rámci dostupných primárních pramenů.

Poslední, čtvrtá kapitola, je pokračováním třetí, ovšem o něco více se pohybuje ve sféře logických dedukcí a ověřování existujících hypotéz. V jejím závěru jsem učinila pokus vylíčit průběh náletu ve světle nově objevených skutečností.

Prameny

Státní okresní archiv Mladá Boleslav (SOkA MB)

Fond Městského národního výboru 1945 -1977

Nejrozsáhlejší studnicí pramenného materiálu, týkajícího se především období, jež následuje těsně po náletu, je fond Městského národního výboru 1945 - 1977.

Podává především vyčerpávající informace o proběhnutých jednáních a postupu městských orgánů při řešení nastalé krizové situace a organizování pomoci bombardováním postiženým. Dále obsahuje podrobné soupisy i s příloženými vyúčtováními, jež se vztahují k náletem způsobeným hmotným škodám a jejich odstraňování. V neposlední řadě zde lze dohledat početné, i když mnohdy kusé, zprávy o počtu a totožnosti obětí české i německé národnosti.

Fond Okresního národního výboru 1945 - 1990

Množství relevantních informací nalézajících se v tomto fondu nebylo velké, přesto byly velmi cenné. Hlavním přínosem pro tuto práci byly údaje čerpané především v zápisech z prvních schůzí Okresního národního výboru, které vypovídají o vzniku a vývoji tohoto orgánu. Dále bylo možné získat ucelený obraz systému opatření, přijatých správními orgány, pro co nejrychlejší návrat města a regionu k mírovému životu. Z konkrétních projednávaných případů občanů okresu vyšla najevo další fakta vztahující se k obětem náletu a rozsahu majetkových škod.

Kroniky

O samotném průběhu náletu existuje jen velmi málo původních písemných záznamů. Všechny, které jsem našla, jsou součástí kronik - městské, spolkových a obecních.

Nejrozsáhlejší a nejpodrobnější popis celé události podává kronikář Eduard Svárovský v Kronice města Mladé Boleslavě, jejíž čistopis byl vyhotoven v letech 1959 - 1963.

Sám kronikář zde ovšem uvádí, že popis události přejal ze sborníku Václava Dědka. Ten jej sestavil v roce 1947.

Líčení průběhu bombardování tedy není stěžejní hodnotou, kterou mi kronika poskytla. Mnohem větší důležitost přikládám jmennému seznamu obětí českých občanů, který je její součástí.

Především je však v kronice uložen zcela jedinečný dokument, z něž lze vyvodit mnohé skutečnosti. Je jím „Situační plán svržených bomb na Mladou Boleslav dne 9. 5. 1945“¹, který je do kroniky vlepen. Jako autor tohoto plánu města je v kronice uveden stavitel Josef Košťák. Plán vydal v roce 1950 Státní zeměměřičský a kartografický ústav v Praze. Vzhledem k tomu, že by mi možnost s tímto plánem neomezeně pracovat velice pomohla, snažila jsem se získat jeho kopii, což se ovšem ukázalo jako nesnadný úkol. S ohledem na již zmíněnou skutečnost, že je plán do kroniky jednou svou částí vlepen, nelze jej vyjmout a okopírovat. To, že je formátu A0 velice znesnadňuje možnost jeho kvalitní reprodukce. Právě tak má snaha najít jiný jeho výtisk byla marná. Není uložen ani v archivu Kartografického ústavu. Nakonec jsem byla nucena spokojit se s jeho

---

1 viz příloha číslo 1 - Situační plán svržených bomb na Mladou Boleslav dne 9. 5. 1945 vyhotovený ve Státním zeměměřičském a kartografickém ústavu v Praze v roce 1950

původně zavrhováním zdokumentováním prostřednictvím digitálního fotoaparátu - po částech ve vyšší kvalitě a vcelku v kvalitě nižší.

Také zjištění okolností jeho vzniku se pro mne stalo otázkou klíčové důležitosti, především abych zjistila, do jaké míry je autentický a zda se na jeho údaje mohu spolehnout.

Díky studentovi politologie Jiřímu Filipovi, který byl v mnoha směrech mým neocenitelným pomocníkem, jsem se setkala s panem Jaroslavem Šámalem, jenž mi poskytl v této věci velmi významnou výpověď.

Podle jeho svědectví bylo zakreslení dopadu bomb úkolem komise ustavené Národním výborem již 12. května 1945, která měla co nejpřesněji zjistit rozsah škod způsobených náletem a původně i viníka náletu. Tato komise na základě výslechů svědků a spolupráce s pyrotechnickými četami odstraňujícími nevybuchlé pumy zakreslovala do plánu města místa dopadů i tonáž jednotlivých pum. Pan Šámal, který mi o činnosti této komise poskytl uvedené informace, byl jejím členem.

Další verifikaci údajů zanesených do plánu mi poskytl již zmíněný fond Městského národního výboru, který obsahuje soupisy válečných škod na jednotlivých objektech v Mladé Boleslavi. Porovnáním zde uvedených skutečností s údaji zakreslenými v plánu, jsem zjistila, že přestože není možné dohledat každou jednotlivou dopadnuvší pumu, rozsah poškození v jednotlivých lokalitách, uváděný ve zmíněných dokumentech, odpovídá zásahům zakresleným v plánu. Proto považuji tento plán za unikátní zdroj dostatečně spolehlivých informací.

Neocenitelnou službu při orientaci v plánu a v mnohokrát se měnících místních názvech mi poskytla zcela nová publikace Sylvy Městecké „Boleslavský uličník“.

Další archiválie

Mimo výše zmiňovaných zdrojů údajů mi byl v mladoboleslavském okresním archivu poskytnut rovněž přístup k doplňující literatuře, stejně jako k dobovým fotografiím, mapám a regionálním periodikům.

Vojenský historický archiv (VHA)

Fond Letecká válka na území Československa 1939 - 1945

Sbírkový fond s názvem Letecká válka na území Československa v letech 1939 - 1945 (značka LV-ČSR), který v roce 1981 uspořádal PhDr. Zdeněk Vališ, vznikl na základě činnosti Vojenského historického ústavu (VHÚ). Ten v průběhu let 1946-1950 sbíral materiál týkající se leteckých akcí nad územím Československa v době druhé světové války.

Fakta byla shromažďována především prostřednictvím dotazníků vytvořených ve VHÚ a zasílaných na vojenská posádková velitelství, orgány místní správy (MNV) a stanice SNB. Celkem byly postupně vypracovány a rozesílány tři různé dotazníky. Nejprve byl šířen armádní cestou dotazník označený jako „B“. Obsahoval však dotazy nejrozličnějšího druhu - organizační, právní, administrativní, technické a jiné, čímž byl poněkud nepřehledný. Proto byl v roce 1948 rozeslán stanicím SNB tzv. „Kontrolní dotazník C“. Ten v podstatě postačoval a v praxi většinou nahradil i připravovaný přepracovaný dotazník „B“, který byl pak v průběhu roku 1949 rozeslán pouze Okresním národním výborům v místech, kde byla zaznamenána letecká činnost většího rozsahu.

Fond „Letecká válka“ se tak pro mne stal především významným zdrojem údajů k otázce veškeré letecké

aktivity v posledních dnech války v blízkém i vzdálenějším okolí Mladé Boleslavi.

Bohužel, ze samotné Mladé Boleslavi žádné dokumenty tohoto druhu patrně do VHÚ zaslány nebyly, nebo byly ztraceny.

Fond Sbirka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu

Tento fond je tvořen především různě obsáhlými složkami, které se věnují působení jednotlivých partyzánských skupin, nebo odbojovému dění v konkrétně vymezené oblasti v době druhé světové války po celém území bývalého Československa. Zde získané údaje mi pomohly doplnit především obraz odboje a květnového povstání na Mladoboleslavsku a na Mělnicku.

Svědectví filmu a fotografii

Pramenem, který mi přiblížil především celkovou atmosféru města postiženého náletem, jsou filmové záběry zachycené významným filmovým amatérem, boleslavským zubařem Antonínem Havlíkem. Ten bydlel v 1. patře domu č.p. 695 na Mírovém náměstí, v němž dnes sídlí knihkupectví Jarmily Pospíšilové. Z jeho okna natočil skrytě řadu záběrů dokumentujících válečné dění v Mladé Boleslavi, včetně příchodu a posléze i odchodu německé armády. Podle vlastních slov si záměrně ušetřil několik hodin filmu, aby mohl zdokumentovat šťastný konec války, v nějž nikdy nepřestal doufat. Díky tomu v průběhu květnových dnů roku 1945 mohl natočit kolem dvou hodin filmového materiálu.

Zachytil okamžiky zmaru a destrukce po náletu i radostně vítaný příjezd Rudé armády druhý den. Natočený

materiál však bezprostředně nezpracoval, pouze jej založil. K jeho užití přikročil až přibližně po roce, kdy vznikl první krátký film s titulem „Nezapomínáme“. Trvá přibližně 35 minut a Antonín Havlík jej pojal jako výklad svému synovi o květnových revolučních dnech. Zpracoval do něj i další dostupné filmové záběry, kupříkladu z květnové Prahy.

Děj začíná tím, že Antonín Havlík zve svého syna společně s dalšími dětmi do otevřených dveří jejich domu, zatahuje rolety a spouští promítání dokumentu. Tento film - původně němý - byl později opatřen doprovodným komentářem, jež namluvil známý moderátor Richard Honzovič.

V roce 1974 vznikl pod režijním vedením Jiřího Zejbrlíka a za spolupráce Evy Herbrychové další krátký film pod titulem „Než přišel mír“. Trvá přibližně sedm minut. Krátký dokument vycházející z materiálů poskytnutých Antonínem Havlíkem, především ze snímku Nezapomínáme, mapuje obrazem 9. květen 1945 v Mladé Boleslavi. Bylo plánováno promítat jej před hlavním programem v mladoboleslavských kinech a dětem ve školách, aby jej shlédli co největší počet diváků. Na přání pedagogů došlo také k vystřižení drastických záběrů. Komentář k tomuto snímku namluvil Rudolf Lusk.

Obdobným pramenem jsou dobové fotografie mnoha míst zasažených při náletu. Kromě těch uložených v Muzeu Mladoboleslavska, v okresním archivu a v podnikovém archivu automobilky Škoda jsem měla možnost vidět i ty, které jsou ve vlastnictví soukromých osob.

Orální historie

Svědecké výpovědi lidí, kteří byli přímými svědky náletu, jsou pramenem neopakovatelné hodnoty. Díky nim historie vystupuje nad slova na kouscích papíru. Oni tvoří spojnici s naší současností. Jsou mementem našeho lidství. V jejich podání dějiny ožívají. Ze sbírky nicneříkajících dat, cifer, statistik a faktů se vynořují hluboké emocionální zážitky. Čím delší doba uplyne od události, již byli svědky, tím jich bude méně, až se sami rozplynou v dějinách. Alespoň některé z těch vzpomínek se pokusme zachovat.

Také tato práce obsahuje řadu svědectví lidí, kteří již o ní znovu vyprávět nemohou. Jejich výpovědi zůstaly zachovány především díky redaktoru Josefu Donátovi. Ten na počátku devadesátých let na stránkách týdeníku „Mladoboleslavsko“ otevřel téma bombardování Mladé Boleslavi a oslovil jím širokou veřejnost. Řada pamětníků mu své vzpomínky do redakce v písemné podobě zaslala, a tak díky jeho prozíravosti a zároveň laskavosti se nyní mohou objevit i na těchto stránkách.

Vzpomínky pamětníků, které jsem oslovila přímo, jsem vyhodnotila a konfrontovala s ostatními prameny. Respektovala jsem, jak je pravidlem v rámci zpracování orální historie, jejich osobní vjemy a hodnocení.

Pramenem, se tedy staly ve dvou rovinách. V rovině věcné, pokud bylo možné ověřit pravdivost jejich údajů, a ve druhé rovině, zachycující subjektivní prožitek.

Archiv historie firmy ŠkodaAuto muzeum

Díky sbírkám tohoto archivu obsahuje tato práce řadu jedinečných fotografií. Rovněž sloužily k ověření údajů především statistického rázu v kapitole „Srdce regionu“.

V posledním jednání válečného dramatu

Bombardování Mladé Boleslavi bylo pro její obyvatele zcela překvapující, ovšem i tato nenadálá událost má své historické pozadí.

Ze širšího pohledu souvisí nálet s válečným vývojem na frontách, z užší perspektivy pak s rušnými ději v regionu a ve městě samotném.

Ve středu zájmu „Střed“

V lednu roku 1945, zahájilo sovětské vrchní velení mohutnou útočnou viselsko - oderskou operaci.² Její počátek byl na naléhání spojenců uspíšen. Ti doufali, že jim tímto krokem bude odlehčeno v Ardenách, kde Němci zahájili 16. prosince 1944 rozsáhlou protiofenzívu.³

Rudá armáda útočila na frontě dlouhé 1200 km obrovskými silami vojsk 1. běloruské fronty a 1. ukrajinské fronty. Její postup nezadržitelně směřoval k samému centru nacistické říše - k Berlínu. Koncem dubna byl Berlín sevřen v obrovských kleštích. Hitler spáchal 30. dubna 1945 sebevraždu a berlínské jednotky 2. května kapitulovaly.⁴

Pozornost sovětského velení se poté upjala na obrovské uskupení armád „Mitte“. To disponovalo relativně velkou

---

2 Bliže viz Koněv, I. S.: Čtyřicátý pátý, Naše vojsko, Praha 1975

3 Podrobně viz Gryner, P. H.: Ardeny 1944, Magnet-Press, Praha 1994

4 Tuto tematiku detailně rozpracovává Cross, R.: Pád orlice. Poslední dny třetí říše, Naše vojsko, Praha 2003

silou 4 armád, z toho 2 tankových, jednoho tankového sboru SS a dalších jednotek. Celkem asi 71 divizí. Ve výzbroji mělo 2 200 tanků a samohybných děl, 9 700 děl a minometů a 1 100 letadel. Z tohoto výčtu operovalo 62 divizí v oblasti Čech, ostatní v částech Moravy a Rakouska. Tato síla čítající přibližně jeden milion vojáků, byla podřízena velení polního maršála F. Schörnera.

Skupina armád Mitte měla za úkol dosáhnout Bavorska a zde se podílet spolu s jednotkami staženými ze západní Evropy, z jižních Alp, severní Itálie, z balkánského bojiště a ze středního Německa, na boji, který by prodloužil válku minimálně o několik měsíců. Donitzova vláda také vkládala velké naděje do možnosti, že Stalin se nezastaví na dohodnutých demarkačních liniích a bude postupovat dále na západ. Tehdy se měly tyto německé divize připojit ke spojeneckým západním armádám a spolu s nimi se obrátit do boje proti bolševismu.

Dne 5. května 1945 odmítlo sovětské velení návrh amerického generála Eisenhowera, aby anglo-americké jednotky postoupily až k západním břehům Labe a Vltavy. Druhý den, tedy 6. května byla spuštěna akce nazývaná „Pražská operace“⁵, která měla zmařit nacistická očekávání. Sovětská vojska měla za úkol nepustit německé divize z Čech do Bavorska, do amerického zajetí. Američanům připadl stejně obtížný úkol. Zabránit vzniku plánovaného alpského uskupení, které dostalo honosný název „Pevnost Alpy“.

Vůči Schörnerově skupině armád zaujímala výhodné postavení vojska 1., 2. a 4. ukrajinské fronty, neboť ji mohla sevřít do kleští, ve sbíhavém směru s centrem

---

⁵ viz příloha číslo 2 - Mapka „Pražské operace“, zahájené dne 6. května 1945

v Praze. Byla to jedna z největších obkličovacích operací druhé světové války. Reálně to znamenalo pro vojska 1. ukrajinské fronty pod vedením maršála I. S. Koněva, přesunout se co nejrychleji ku Praze od Drážďan a především překonat v rychlém tempu pásmo pohraničních hor. Od Brna se do Prahy probíjávali vojáci 2. ukrajinské fronty pod velením R. J. Malinovského a od Olomouce armády 4. ukrajinské fronty pod velením A. I. Jeremenka. Celkem bylo do této operace zapojeno dvacet vševojskových armád, z toho dvě rumunské a jedna polská, tři tankové armády, tři letecké armády, jeden jezdecko-mechanizovaný sbor a další specializované a podpůrné jednotky. V sestavě 4. ukrajinského frontu bojoval též 1. československý armádní sbor.⁶

V oblasti, jež je v centru zájmu této práce operovala vojska 1. ukrajinské fronty. Hlavní úder byl veden ve směru Teplice - Šanov - Praha. Zde postupovalo úderné uskupení složené ze tří vševojskových armád vedených Puchovem, Gordovem a Žadovem, dvou tankových armád generálů Rybalka a Leljušenka, dvou tankových sborů Polubojarova a Fominycha a pěti dělostřeleckých divizí.⁷

Pomocný úder zahájilo druhé uskupení, skládající se z armády Lučinského a Korotějeva, jednoho mechanizovaného sboru a jedné dělostřelecké průlomové divize. Byl veden z prostoru Zhořelce ve směru Žitava - Mladá Boleslav. V porovnání s hlavním úderem se opožďoval. V hlavním i vedlejším proudu útoku byla zajištěna letecká podpora 2. letecké armády S. A. Krasovského. Ta disponovala osmi leteckými sbory,

---

⁶ Blíže viz Broft, M.: Pražská operace, Naše vojsko, Praha 1985

⁷ Koněv, I. S.: Čtyřicátý pátý, Naše vojsko, Praha 1975, s. 187

jedenadvaceti leteckými divizemi a třemi leteckými pluky. Tato síla znamenala možné nasazení úctyhodného počtu 2273 letadel, z toho bylo 990 stíhacích, 771 bitevních, 419 bombardovacích a 93 jiných bojových letounů.⁸

Tři dny po zahájení operace, 9. května, v brzkých ranních hodinách dorazila do Prahy 3. gardová tanková armáda generálplukovníka P. S. Rybalka. Odříznutí německých jednotek na sever od Prahy bylo dokončeno.⁹ Za konec „Pražské operace je však považován až 12. květen, kdy došlo v prostoru mezi Čimelicemi a Milínem k poslednímu významnějšímu střetnutí jednotek 2. gardového mechanizovaného sboru generál-poručíka K. V. Sviridova a 9. gardového tankového sboru generála M. V. Volkova z 2. ukrajinského frontu se zbytky německé armády a útvary SS, kterým velel generálporučík a SS gruppenführer K. von Pückler, velitel zbraní SS v Čechách a na Moravě. Odpor nacistů byl zlomen v noci z 11. na 12. května. Poslední výstřely padly ve 3 hodiny ráno.¹⁰

Hlava regionu

Ujednání mnichovské konference způsobilo, že se Mladoboleslavsko, do té doby typický středočeský region, stalo prakticky přes noc pohraniční oblastí sousedící s Německem. Patnáctý březen pak znamenal okupaci zbytku okleštěné republiky a město zaplavily šedozelené uniformy wehrmachtu. Jeho jednotky se nejprve ubytovaly

---

⁸ Kurowski, F.: Kříž proti hvězdě, Naše vojsko, Praha 2001, s. 399

⁹ Dopodrobna o situaci v Praze pojednává Kokoška, S.: Praha v květnu 1945. Historie jednoho povstání, NLN, Praha 2005

¹⁰ Podrobně viz Mudra, M.: České národní povstání v květnu 1945, Ministerstvo obrany, Praha 1995

na boleslavském hradě, který obsadily, ale brzy jej opustily a jako vhodnější pro své účely zvolily vojenské objekty Na Celně. Část kasáren Na Celně užívalo gestapo.

Druhý den okupace, tedy 16. března, se rozpoutala první vlna zatýkání zaměřená proti komunistům, německým levicovým emigrantům a Židům. V Husově ulici, ve vile JUDr. Karla Meissnera, který byl zatčen, byla zřízena místní služebna tajné policie. Zde sídlila po většinu okupační doby.¹¹

Správa města byla od roku 1938 až do roku 1941 v rukách správní komise. Ta sestávala z předsedy Ing. Karla Čapka, jeho dvou náměstků a přednostů 13 referátů. Po okupaci byl do správní komise nuceně dosazen Walter Fitz, referent pro záležitosti německého obyvatelstva. V jeho pravomoci bylo zřízení německé školy a školky, plánování sídliště pro německé přistěhovalce na okraji města a udržování styků se Svazem pro spolupráci s Němci, s Vlajkou, s Kuratoriem mládeže a s místními organizacemi Hitlerjugend, NSDAP a podobně. Přesto byla místní politika, alespoň formálně v českých rukou. Zásadní zlom nastal v říjnu 1941, kdy byl do čela města jmenován vládní komisař JUDr. Klaus Höniger, původním jménem Stanislav Kopačka, oddaný stoupenec nacismu, jenž byl za 1. republiky důstojníkem československé armády v hodnosti majora justiční služby.¹²

K dalším změnám ve struktuře státní správy došlo v roce 1942 s heydrichovými reformami, které zasáhly i správu mladoboleslavského okresu. Okresní úřad byl

---

11 Herčík, K.: Čtení o Mladé Boleslavi, Kompakt spol. s.r.o., Mladá Boleslav 2004, s. 32

12 Fibigerová, E.: Vývoj organizace ONV Mladá Boleslav, in: Dílčí inventář archivního fondu SOKA, Mladá Boleslav 2000

podřízen Oberlandratu¹³ v Jičíně a berní okresy Nové Benátky a Mladá Boleslav se dostaly pod berní správu v Kolíně.

Omezena byla i školská správa. Byly zrušeny školní rady a jejich funkce byly převedeny na starosty obcí v sídle školy. Byl zrušen i okresní školní výbor a jeho pravomoce převzala školská úřadovna při okresním úřadě. S blížící se frontou se pak řada škol i jiných obecních budov změnila ve vojenské lazarety či ubytovny německých civilistů prchajících před postupující frontou především z oblastí Slezska, takzvaných „Národních hostí“. S blížícím se koncem války se učilo čím dál méně, starší žactvo bylo posléze nuceně nasazováno na kopání příkopů a budování protitankových zátarasů.¹⁴

Tak jako jinde je velmi smutnou kapitolou v dějinách okupační správy města osud jeho židovských obyvatel. Boleslavský hrad se stal sběrným střediskem pro shromažďování Židů z města a okolí. Zde žili v hromadných ubytovnách a pracovali v dílnách, včetně dětí, které nesměly chodit do škol. Od února 1942 odsud odjížděly transporty buď rovnou do vyhlazovacích táborů Osvětimi a Treblinky, později nejprve do Terezina. Z asi čtyř set boleslavských Židů přežily válku necelé tři desítky.¹⁵

Součástí okupační politiky bylo striktní zaměření státní ekonomiky na válečné potřeby. Došlo k organizačním změnám ve struktuře místního průmyslu. K těm nejvýznamnějším patřilo včlenění koncernu Škoda do

---

13 Úřad vrchního zemského rady

14 Na základě údajů školních kronik.

15 Herčík, K.: Čtení o Mladé Boleslavi, Kompakt spol. s.r.o., Mladá Boleslav 2004, s. 33

akciové společnosti Reichswerke Hermann-Göring v srpnu 1939 a fúze boleslavských textilek do koncernu Lanex.¹⁶

Obávanou institucí se stal nově zřízený pracovní úřad, který posílal na nucené práce do Německa v rozmezí let 1941 - 1944 500 - 800 pracovníků ročně. Ti byli totálně nasazováni do práce ve válečné výrobě v Porúří, Sasku a v okolí Hamburku a Brém. Tyto oblasti byly častým cílem spojeneckých bombardovacích náletů. Řada lidí se již nevrátila.¹⁷

Srdce regionu

Prosperita města a vlastně celého regionu byla a dosud je nerozlučně spjata s mladoboleslavskou automobilkou. Nejinak tomu bylo v průběhu války, kdy byla výroba v továrně, ovšem přeměněná spíš na zbrojovku, hybnou silou celého Mladoboleslavska. Továrna byla nejednou zmiňována jako vlastní příčina náletu na Mladou Boleslav. Podívejme se tedy v této kapitole na její válečné zaměření.

Na konci roku 1938 představovala Akciová společnost pro automobilový průmysl (ASAP) komplex závodů. Sdružovala automobilku v Mladé Boleslavi, objekty pro výrobu motorových vozidel a traktorů v Plzni, autoopravny v Praze, Košicích, Bratislavě, Moravské Ostravě, Teplicích a v Brně. Jen v Mladé Boleslavi bylo v továrně zaměstnáno 5642 lidí.¹⁸

Německá okupace narušila principy tržního hospodářství a všechna odvětví podřídila jedinému cíli - vybudování

---

¹⁶ O válečném průmyslu podrobněji viz Kožíšek, P., Králík, J.: L&K-Škoda 1895 - 1995, Motorpress, Praha 1995

¹⁷ Herčík, K.: Čtení o Mladé Boleslavi, Kompakt spol. s.r.o., Mladá Boleslav 2004, s. 36

¹⁸ Statistické údaje z Archivu historie firmy ŠkodaAuto muzeum

co nejsilnějšího vojenského průmyslu a celý koncern Škoda, jehož součástí ASAP byla, přešel 28. srpna 1945 pod Reichswerke Hermann Goring A. G. Fakticky nejvyšší postavení v automobilovém závodě zastával Ing. Franz Ribnitzek jako Industriebeauftragter, podléhal pouze muži dosazenému na generální ředitelství - řediteli Gordemannovi.

Před koncem roku 1939 nastoupil šéf ochrany závodu - Werkschutzu, Adalbert Ohnheiser-Neder. Jeho starostí bylo odhalování vyzvědačství a sabotáží, kontrola archivu, výkresů, statistik a korespondence.¹⁹

Spolu s personálními změnami přišla i reorganizace továrny. Protože však ještě nebyl upřesněn nový výrobní program, snažilo se české vedení, které zatím nedoznalo změn, pokračovat ve výrobě automobilů, aby zmírnilo nutnost vysazování dělníků z práce, které představovalo nejen velké existenční problémy pro dělnické rodiny, ale též hrozbu převedení nezaměstnaných do Říše na nucené práce.

V listopadu 1939 dosáhlo vysazování dělníků z práce úrovně 90% v prosinci 60%, neboť se začal projevovat pokles exportu, malý odbyt na domácím trhu, přiděl benzínu a nedostatek surovin.²⁰

Taková situace nemohla za války ve výkonné továrně trvat dlouho. Od května 1940 bylo již dokonce nutné přibírat další zaměstnance. Už sklonku roku 1939 začala továrna vyrábět některé díly pro vojenské traktory 6LTP6, které se kompletovaly v Plzni a dodávaly se rumunské armádě.

---

19 Kožíšek, P., Králík, J.: L&K-Škoda 1895 - 1995, Motorpress, Praha 1995, s. 69

20 Detailní vyličení poměrů v továrně viz kolektiv autorů: Středočeské kapitoly z dějin okupace 1939 - 1942, Krajské osvětové středisko SKNV, Praha 1965

Od počátku roku 1940 začala automobilka naplňovat válečný program. Od ledna se pro Daimler-Benz vyráběly hřídele a ozubená kola, v dílně na blatníky se od února rozběhla výroba nábojnic a dělostřeleckých granátů. Expedovalo se jich 25 tisíc měsíčně. Ve výpravně se vyráběly hřídele pro letadla, v klempírně chladiče pro BMW. Započala též výroba motorů pro traktory do Rumunska.

Přibližně v polovině roku 1940 zřídila automobilka, přeměněná spíše ve zbrojovku, speciální dílny na výrobu leteckých křídel pro stíhačky Messerschmitt 110, které se posléze dovážely do montážní továrny ve Fürthu u Norimberku.

Do pražského závodu Avia se dodávaly ocasní a kormidlové plochy pro zkušební letadla Arado96. Také nově přiřčená textilka v Josefově Dole u Mladé Boleslavi započala s leteckou výrobou, byla zde zřízena opravna poškozených křídel letadel Messerschmitt.

Samozřejmě i během války vyráběla továrna automobily a připravovala dokonce do výroby i nové typy. Pravděpodobně nejdůležitější novinkou byl koncem roku 1940 typ Škoda Popular 1101, který navazoval na předchozí Popular 1100 OHV, ale oproti němu již měl převodovku v jednom bloku s motorem. Tento podvozek zůstal ve výrobě až do počátku 70.let.

Osobních automobilů se v roce 1940 vyrobilo 1880, z toho bylo 1013 Popularů OHV. Nákladních bylo vyrobeno 1210, největší typ 706D se zhruba rok dodával do Německa.

Na jaře roku 1941 nastoupil nový závodní ředitel Ernst Gropp, jeho předchůdce Ing. Frynta byl penzionován, stejně tak i vrchní ředitel Ing. Karel Hrdlička, na jehož místo byl jmenován Edgar Blecker-Kohlsaar.

V průběhu roku se již naplno rozběhla válečná výroba. Vyráběla se kormidla, kýlové a stabilizační plochy pro letadla Arado, letecké chladiče, klikové hřídele leteckých motorů, nosné plochy, balanční křídélka a přistávací klapky pro Messerschmitty, podvozky pro děla, nápravy podvalníků pro tanky a stopadesátimilimetrové nábojnice. Těch se v tomto roce expedovalo 260 tisíc kusů.

Probíhaly též inovace stávajících vyráběných typů automobilů, přizpůsobovaly se válečným potřebám. Šestiválcový třílitrový Superb OHV se stal výchozí konstrukcí pro vojenské provedení nazvané Škoda Superb 3000-Kraftfahrzeug 15. Během let 1941 až 1943 byl vyroben v 1626 kusech, většinou jako otevřený pohotovostní vůz pro Waffen SS, ale též jako štábní kabriolet a sanitka. Měl pohon zadních kol, i když se v prototypch zkoušela i varianta s pohonem obou náprav.

Z typu Superb vycházel také vojenský šestikolový terénní automobil Škoda 903. V prototypu jej zkoušeli již před válkou. V malé sérii byl vyroben v letech 1940 až 1942.

Otevřenou vojenskou karoserii Kübelsitzwagen dostal i Popular 1101, který se vyráběl až do roku 1944.

Ovšem osobní i nákladní automobily tvořily jen menší část výrobního programu a počet smontovaných vozidel se v průběhu války stále snižoval.

Roku 1942 došlo k další reorganizaci továrny. Dne 7.června, byly Škodovy závody včetně ASAP spojeny se Zbrojovkou Brno, čímž vznikla Waffen Union Škoda-Brünn G.m.b.H. se sídlem v Berlíně.

Během tohoto roku se též významně zvýšila válečná výroba. Dílů pro letadla Arado se expedovalo čtyřikrát více než v roce předchozím. Nábojnic se vyrobilo

313 tisíc a započalo se s produkcí nových komponent pro vojenská vozidla.

Do výroby bylo tohoto roku po předběžných zkouškách zařazeno též nejpozoruhodnější vozidlo, které během války v Mladé Boleslavi vzniklo. Jednalo se o mohutný dvounápravový tahač na ocelových kolech s ostruhami, nazvaný Radschleper Ost, zkráceně RSO.

Tahač RSO²¹

Duchovním otcem tohoto stroje, který měl podpořit dobývání východních plání v Rusku, byl sám Hitler a jeho konstruktérem Ferdinand Porsche.

Tahač byl vybaven zážehovým vzduchem chlazeným čtyřválcem o objemu 6024 cm³ a výkonu 90k, který měl

---

²¹ Archiv historie firmy ŠkodaAuto muzeum

řadu konstrukčních zajímavostí. Příkladem je malý čtyřdobý vzduchem chlazený dvouválec, ten byl určen k tomu, aby v ruských zimách bez problémů spouštěl agregát vlastního tahače.

Těžký tahač ovšem nesplnil očekávání, při důkladnějších zkouškách na vlhkých loukách u Debre se stroj zahrabal, zapadl a uvázl. Na kluzkém terénu se nedal ovládat, jeho spotřeba až 200 l na 100 km byla neúnosná a rychlost 15 km v hodině zase příliš malá.

Sériová výroba byla zahájena 2.zářím 1942, do konce roku se vyrobilo 10 RSO. Následujícího roku v dubnu byla jejich výroba na základě oněch neúspěšných zkoušek zastavena. Do té doby jich tovární halu opustilo 154. Ještě v roce 1944 se jich smontovalo kolem 40 ze zbývajících dílů.

V továrně pracovalo v prosinci roku 1943 již 8500 lidí. Výroba nadále stoupala, uvolněné kapacity po stažení výroby RSO ihned vytížila výroba předních hnaných náprav pro vojenské traktory Maultier. Ty se dodávaly automobilce Daimler-Benz, která je kompletovala.

Docházelo i k problémům, které výrobu zdržovaly. V dubnu objevili kontroloři v křídlech pro Messerschmitty špatně zakalené měkké duralové výztuhy. Tato závada byla objevena na 160 dokončených křídlech, proto bylo překontrolováno 60 tisíc různých duralových nosníků ve skladech. Vyšetřování vedlo gestapo, přesto tento případ naštěstí neskončil popravami, neboť nebyl vyhodnocen jako sabotáž.

V roce 1944 počet zaměstnanců továrny ještě vzrostl na 8579 zaměstnanců, což bylo vůbec nejvíc od dob jejího vzniku. Výrobní sortiment byl rozšířen o zařízení pro spouštění motorů za tuhých mrazů, bylo jich zkompletováno 3100. Začaly se vyrábět zážehové

šestiválcové kapalinou chlazené motory Praga o výkonu 160k. Ty se dovážely do Plzně, kde byly montovány do rychlých obrněných vozidel.

V roce 1945 se již továrna potýkala s velkými obtížemi. Nastal nedostatek veškerého materiálu. Ten byl z velké části způsobován problematickou dopravou. Tato nesnáze se projevovala i v dopravě hotových dílů na místo finální montáže. V Německu již železniční doprava téměř neexistovala kvůli masivním škodám způsobeným nálety.

Přesto se vyrábělo do poslední chvíle. Výrobky se pak vozily nákladními auty s generátory na dřevoplyn. Ještě v dubnu 1945 odjelo několik Škodovek 256 do Stuttgartu. Při návratu byly tři z nich zasaženy, během amerického náletu u Rokycan, posádkám se naštěstí podařilo uniknout.²²

S nasazením života

Již v prvních týdnech okupace se formovala místní organizace Petičního výboru Věrní zůstaneme (PVVZ). Na Mladoboleslavsku je jeho ustavující schůzka spojena především se jmény legionářů Josefa Botky, majora Josefa Frymla a Ing. Josefa Hanuše.

Zpočátku paralelně s PVVZ, ale posléze v součinnosti s ním začala pracovat ilegální odbojová organizace Obrana národa (ON), tvořená většinou záložními důstojníky a poddůstojníky. V systému krajských vedoucích byl pro Mladoboleslavsko určen plk. Jan

---

²² Výrobní statistiky čerpány v Kožíšek, P., Králík, J.: L&K-Škoda 1895-1995, Motorpress, Praha 1995 a ověřovány v Archivu historie firmy ŠkodaAuto muzeum

Satorie. V rámci ON se od počátku angažovala řada sokolských činovníků.²³

Vlastní odbojovou organizaci měli i místní komunisté, kteří se na přechod do ilegality pečlivě připravovali již od podzimu roku 1938. Do vedení byli postaveni méně známí členové a původní vedoucí představitelé vyhledali azyl v Moskvě. V Mladé Boleslavi byl v tomto duchu do čela postaven od jara 1939 Jan Tomáško. Aktivita ilegální KSČ stoupla po napadení SSSR Německem.²⁴

Příslušníci bývalého hraničářského vojska se hojně zapojovali do Stráže obrany státu (SOS), jejichž samostatnou organizaci řídil geometr Ing. Miloš Mejsnar z Krnska.²⁵

Většina vedoucích představitelů odboje zaplatila tuto svou účast životem. Gestapo pracovalo systematicky a účinně, podporováno konfidenty a udavači.

Následkem mnoha zatčení a zvláště vlivem drastických opatření následujících po atentátu na Reinharda Heydricha v květnu 1942, tedy z původně ustavených organizací již mnoho nezbývalo, ale nelze říci, že by odbojová činnost ustala. Současně s úspěchy spojenců na frontách vzrostla aktivita stávajících i nových odbojových skupin. Kvůli vlastní bezpečnosti však působily zcela samostatně a jen výjimečně pracovaly v součinnosti s ostatními. Označení Severočeské revoluční národní podzemní hnutí (SRNPH), jež bývá někdy užíváno pro síť spolupracovníků shromážděných především

---

23 O počátcích odboje na Mladoboleslavsku podrobně viz kolektiv autorů: Pravdu měli, Mladoboleslavská župa Československé obce legionářské, Mladá Boleslav 1947

24 O komunistickém odboji blíže viz Dědek, V.: V boji a v práci, sborník zpráv a dokumentů z odboje a z budování III. kraje, Krajský výkonný výbor Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých po politických vězních, Mladá Boleslav 1947

25 Podrobnosti o této organizaci jsou uloženy ve VHA ve fondu Sbírka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu pod číslem 249/16

majorem Heřmanem Kuchtou a sokolským činovníkem Vladislavem Štěrbou v letech 1942 - 1943 je maličko nadnesené, neboť se nejednalo o jednotně řízenou organizaci. Přesto snahy o centrální koordinaci a podchycení jednotlivých odbojových proudů bez ohledu na politickou příslušnost existovaly, ale tyto snahy narážely na velkou vzájemnou nedůvěru, rozdílné politické smýšlení a neochotu podřizovat se jinému vedení.²⁶

Cástečného úspěchu na tomto poli dosáhl počátkem roku 1944 parašutista Josef Doležal, napojený na pražskou Sovětskou vojenskou organizaci „Maxim Gorkij“. Ta jej pověřila, aby zorganizoval v severovýchodních Čechách odboj ze stávajících i nově vytvořených skupin. Do čela oblasti, pro kterou se vžil krycí název „Anna“, postavil učitele Miroslava Dvořáka pracujícího pod pseudonymem „Sova“. Oblast zahrnovala okresy Turnov, Semily, Mělník, Brandýs nad Labem, Mladá Boleslav, Nymburk, Jičín a soudní okresy Benátky nad Jizerou, Mnichovo Hradiště, Městec Králové, Poděbrady, Sobotka, Libáň a Nová Paka. Bez ohledu na správní celky byla oblast formálně rozdělena na sedm úseků, ovšem hlavní tíha řízení spočívala na vojenských velitelích menších celků. Ti byli podřízeni Dvořákovi. Na Mladoboleslavsku byl vojenským velitelem pro okres Vladislav Štěrba, pro město Mladou Boleslav Josef Zima, pro automobilku Jindřich Hes, Pro Kosmonosy Otakar Příšovský, pro Dobrovici František Honzák a pro Bezno Václav Luňák. Kontakty mezi oblastmi a okresy zajišťovali styční důstojníci. Také M. Dvořák byl v polovině roku 1944

---

²⁶ Podrobně viz kolektiv autorů: Odboj na Mladoboleslavsku 1939 - 1945. Obraz historie domácího odboje v Pojizeří, ČSBS-HDK, Mladá Boleslav 1995

zatčen, ale činnost organizace zastavena nebyla. Miroslava Dvořáka ve vedení kraje nahradil jeho dosavadní zástupce Oskar Balatka, místo rovněž zatčeného Vladislava Štěrby zaujal Jindřich Hes. Nakrátko přerušené kontakty s dalšími okrsky byly brzy obnoveny, především díky tomu, že vedení na Nymbursku a Mělnicku takřka nebylo vlnou zatýkání postiženo.²⁷

Poslední rok války je na mladoboleslavsku spojen s operacemi partyzánských oddílů a paradesantních skupin, které měly většinou zpravodajské úkoly. K nejvýznamnějším patří výsadek pod vedením majora Viktora Sergejeviče Chranovského²⁸, známého spíše pod krycím jménem „Volk“, jež působil v lesích okolo Mužského a paradesantní skupina vedená majorem Pavlem Alexejevičem Kaniščevem, operující na Řepínsku.²⁹

...a město povstalo

Od počátku května 1945 vládla ve městě napjatá atmosféra, umocňovaná pronikáním zpráv o nepokojích v okolí, stále odvážnějších partyzánských akcích a v neposlední řadě i o blížícím se vítězství spojenců z londýnského vysílání. Výzvou k otevřenému odporu se ovšem stalo rozhlasové vysílání pražského rozhlasu v sobotu 5. května a jeho volání o pomoc.

Byly vyvěšovány státní prapory a odstraňovány německé nápisy. První prapor zavlál na hlavním nádraží. V Riegerově ulici se započalo se stavbou barikády a zde

---

27 Podrobně o oblasti „Anna“ viz kolektiv autorů: Odboj na Mladoboleslavsku 1939 - 1945, obraz historie domácího odboje v Pojizeří, ČSBS-HDK, Mladá Boleslav 1995

28 Pramenné materiály k působení tohoto výsadku jsou uloženy ve VHA ve fondu Sbirka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu, pod číslem 406/24

29 Pramenné materiály k působení tohoto výsadku jsou uloženy ve VHA ve fondu Sbirka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu, pod číslem 260/17

také kolem třetí hodiny odpolední padly první výstřely. V průběhu stavby zatarasu se od Nového Města přiblížila skupina německých vojáků a došlo k přestřelce. V několika okolních budovách se vysypala okna, když bylo použito granátů. Postupně se Němci vzdálili k čtvrti Habeš a k automobilce. Před hlavní bránou padlo sedm povstalců, když bránili německým vojákům ve vstupu do továrny. Ti tam chtěli získat pohonné hmoty.³⁰

Hned po výzvě československého rozhlasu v půl jedné odpoledne se v budově berní správy sešel Revoluční národní výbor. Předsedou Revolučního národního výboru se stal Jaroslav Pluhař, jeho místopředsedy byli J. Balatka, V. Fabián, J. Hes, V. Hladík a O. Splídek. Členy výboru byli jmenováni zástupci jednotlivých politických stran. Za KSČ J. Kupec, za Sociální demokraty M. Matásko, za Národní socialisty F. Novák a za Revoluční odborové hnutí M. Pištora. Vedením okresního úřadu výbor pověřil JUDr. A. Kvasničku a zároveň i vyjednáváním o převzetí moci od německé správy. Budova okresního hejtmantství i veškerá agenda byla od hejtmana Dr. Ludwiga Wesselého převzata prakticky bez odporu. Tuto skutečnost výbor okamžitě ohlásil z tlampačů pouličního rozhlasu a vyzval obyvatelstvo k zachování klidu. Promluvil i německý vládní komisař Klaus Höniger.

K udržení pořádku ve městě měly napomoci i vojenské přípravy, jejichž cílem bylo zamezit živelným ozbrojeným útokům, a tím i zbytečným ztrátám na životech. Tím byl pověřen štábní kapitán S. Palla, který vyjednával

---

30 Kronika města Mladé Boleslavě, díl V. a VI., čistopis z let 1959 - 1963, kronikář Eduard Svárovský, s. 20 - 41

i s německým posádkovým velitelstvím.³¹ Česká delegace vymohla omezení německých hlídek a jejich stažení na sedm důležitých míst ve městě a stažení německé posádky pouze do určitých budov, jež si bude hlídat vlastními silami. Za to se RNV zaručil, že obyvatelstvo, se nebude zdržovat v ulicích a městem budou procházet stráže z řad vojáků, členů uniformované policie a civilistů, všichni budou jednotně označeni a ve městě bude udržován klid. V tomto smyslu formuloval RNV svou první výzvu k obyvatelstvu.³² Přesto na řadě míst došlo k ozbrojeným střetům.

Velmi složitá jednání vedla delegace ve složení O. Balatka, J. Hes, S. Palla, J. Pluhař, a A. Kvasnička v pondělí 7. května. Dopoledne si je pozval k sobě německý posádkový velitel plukovník von Bernhut, nechal je projít kolem skupiny sedmi zajatých občanů z Debře a kategoricky rozkázal, že do šesté hodiny večerní musí obyvatelstvo odevzdat zbraně odejmuté v průběhu uplynulých dnů v Boleslavi německým vojákům a žádal pohonné hmoty pro svou posádku. Nebude-li výzvy uposlechnuto, budou zajatci zastřeleni a Mladá Boleslav obrácena v prach a popel.

Debřští obyvatelé byli zatčeni kvůli přestřelkám knimž došlo ve dnech 4. a 5. května, mezi prchajícími německými vojáky a z Boleslavi povolaným oddílem SS na straně jedné a debřskými odbojáři na straně druhé u debřského mostu. Na obou stranách byli ranění a padlí.

Delegace se ocitla před velmi vážným rozhodnutím, neboť výzva k odevzdání zbraní, jež byly s nasazením

---

31 Fibigerová, E.: Vývoj organizace ONV Mladá Boleslav, in: Dílčí inventář archívního fondu SOKA, Mladá Boleslav 2000, s. 23

32 viz příloha číslo 3 - První výzva ONV Mladá Boleslav k občanům ze dne 5. května 1945

života získávány odzbrojováním německých hlídek, byla činem, který hrozil vzbouřením občanů. Ti již byli v této chvíli proti národnímu výboru značně zaujati. Výbor byl obviňován ze slabošského jednání a spolupráce s fašisty. Vzhledem k tomu, že delegace hned z rána obdržela telefonickou informaci, že z Milovic vyjiždějí proti Boleslavi tanky a spojky přinesly zprávu, že ke Kosmonosům přijely obrněné vozy, bylo rozhodnuto se německým požadavkům podvolit. Výbor opatrně volil formu výzvy k občanům, aby tito pochopili, že mají odevzdat jen zbraně ukořistěné v Boleslavi, jichž nebylo tak mnoho.³³

Po uplynutí stanovené doby ultimáta, oznámil německý posádkový velitel, že je se splněním podmínek spokojen a Debřští byli opravdu propuštěni na svobodu.³⁴

Kolem poledne 8. května začínají do města pronikat první, ještě zmatené zprávy o kapitulaci Německa, jež se později potvrzují. Vypukají spontánní projevy radosti, ovšem ještě tlumené přítomností německé posádky. Zprávu o kapitulaci dává RNV rozšířit městským rozhlasem a snaží se takticky využít této noviny novým vysláním delegace k veliteli, která vyjednává o odchodu posádky z města. Německý velitel však prohlásí, že kapitulaci nevěří, je jen mystifikací nepřátelské propagandy a že bude dle rozkazu bránit Boleslav za každou cenu. Přesto svolil k určitým ústupkům. Bylo dohodnuto propuštění politických vězňů a převedení gestapa do ubikací německé posádky, která je převezme pod svou ochranu. Dále byla

---

³³ viz příloha číslo 4 - Sedmá výzva ONV Mladá Boleslav k občanům ze dne 7. května 1945

³⁴ Kronika města Mladé Boleslavě, díl V. a VI., čistopis z let 1959 - 1963, kronikář Eduard Svárovský, s. 19 - 41

dohodnuta výměna bakovskými partyzány zajatého německého důstojníka za zajaté partyzány z Jabkenic.

Město vřelo množstvím spekulací a poplašných i nadějných zpráv - o přítomnosti Rudé armády v Bělé pod Bezdězem, o řádění esesáků v Sukoradech, kde prý jsou vražděny ženy i děti a zapalována stavení, o tom, že se německé tanky řítí na Boleslav. Všechny zprávy se ukázaly být jen výplodem napjatých nervů a přebujelé fantazie.

Velitel německé posádky znovu pozval zástupce národního výboru k sobě a žádal opravení partyzány poškozené trati ve směru na Českou Lípu a evakuaci zraněných německých vojáků umístěných v lazaretu. Delegace mu to přislíbila, ovšem v soukromém jednání se RNV usnesl, že bude provedení co možná nejvíce oddalovat a bude-li to nutné zařídí se i nové vyhození trati a to blíže k Mladé Boleslavi, neboť ranění vojáci ve městě jsou dobrým rukojmím a vážou veliteli ruce, v případě vojenských operací.³⁵

K večeru vzrostla nervozita mezi německým obyvatelstvem a jen s nejnnutnějšími věcmi se stahovalo k hotelu Grand. V noci z úterý na středu se shromáždila německá posádka. Jestliže se zprvu zdálo, že jde o přesun a vzrůstaly obavy, že potáhne na Prahu, pak s přibývajícím nocí bylo stále zřejmější, že Němci utíkají.

Následující ráno se již německý ústup změnil v panický úprk. Všichni se zoufale chtějí dostat z města, kolony s lidmi ověšených nákladních automobilů, koňských

---

³⁵ Průběh událostí z hlediska člena RNV podrobně líčí J. Jodas v souboru článků „Revoluční týden“, Hlas lidu, ročník I., číslo 1. - 5., 11. července - 9. srpna 1945

i volských potahů, autobusů i zástupy pěších s vozíky, ranci a nůšemi táhnou ulicemi.³⁶

Prchající Němci³⁷

Kolem desáté hodiny byla Mladá Boleslav zcela neočekávaně bombardována. Letecký poplach vyhlášen nebyl. Když utichly detonace a řev leteckých motorů prchala řada lidí do okolních lesů, aby tam přečkali zbytek dne a noc, neboť se obávali, že ještě není konec. Nad městem stále přelétala letadla. Jednání RNV o vzniklé situaci bylo několikrát přerušeno leteckými poplasy, a proto se RNV přestěhoval do krytu, kam byl zaveden telefon, a uchýlily se tam i některé rodiny, kterým vzal nálet střechu nad hlavou.

---

³⁶ Úprk německé armády podrobně viz Jeřábek, J.: Květen 1945 na Mladoboleslavsku. Mladoboleslavsko v minulosti i přítomnosti, Redakce Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 1958

³⁷ SOKA MB

Po depresivní noci plné smutku a strachu přišla do města útěcha a radost s baliky prvních svobodně vydaných novin, které přivezli členové revoluční gardy z osvobozené Prahy. Z Turnova přišla zpráva, že na náměstí je již Rudá armáda. Do Mladé Boleslavi přijely její jednotky, vedené Arménem generálem Martirosjanem, kolem poledního.

Radost se smísila se slzami. Živí oplakávali mrtvé a mezi troskami svého města nadšeně vítali ruské vojáky.³⁸

---

³⁸ Příjezd Rudé armády a následné oslavy obšírně viz kolektiv autorů: Nezapomínáme, sborník článků a vzpomínek na revoluční rok 1945 na Mladoboleslavsku, Osvětový dům v Mladé Boleslavi, Mladá Boleslav 1970

Letadla nad Mladou Boleslaví

Abychom získali úplný a co nejméně zkreslený obraz jakékoli události je nezbytně nutné vymezit její základní parametry. Tedy co ji zapříčinilo, kdy a kde k události došlo, jaký byl její průběh a co bylo jejím důsledkem.

Pokusím se nyní takto rekonstruovat bombardování Mladé Boleslavi z obrovského množství drobných střípků informací pocházejících z mnoha různých zdrojů. Kromě písemných pramenů, se obrátíme především k lidské paměti, dochovaným filmovým záběrům a za pomoci dedukce budeme číst v plánu dopadu pum.

V tomto okamžiku jsem zároveň dospěla k té nejobtížnější fázi. Každá jednotlivá součást tohoto „detektivního příběhu“ je vsazena do klubka souvislostí, vzájemně propojených v nejrůznějších vazbách. Nelze je od sebe odtrhnout, každou zvlášť uzavřít do samostatného odstavce a ze všech stran ji prohlédnout a zhodnotit. Ne každý fakt je podložen písemným záznamem, budeme se pohybovat i ve sféře dedukcí a na nich postavených hypotéz. A tak nelze zcela striktně oddělit, co ještě patří do té které kapitoly a co již spadá pod jiné téma. Úvahy nás budou vodit kupředu i nazpět. Je toto ještě součást děje, nebo již jeho důsledek? Občas bude nezbytné jednoduše uvěřit skutečnosti, která bude podrobněji doložena teprve později. Možná je to dáno tím, že historie se odehrává bez ohledu na pointu.

První den míru

O základním časovém vymezení události, totiž o datu, nemohou být nejmenší pochybnosti. Bombardování Mladé Boleslavi proběhlo 9. května 1945 a shodují se na tom veškeré dostupné zdroje. Takže to přijmeme jako neoddiskutovatelný fakt. Co ovšem znamenal v kontextu doby?

„Den po vyhlášení míru v Evropě, 9. května, kdy čekali jsme na příchod Rudé armády, vrhli se se sadistickou zuřivostí nacističtí letci ve čtyřech vlnách na Mladou Boleslav, aby ji zničili. Vzdor tomu, že neměli dosti času dokonati dílo úpné zkázy, bilance byla hrůzná.“³⁹

Překvapení, údiv, pohoršení, výčitka a odsouzení. Tento tón naprosto převládá v dobovém tisku i pozdějších historických a literárních zpracováních náletu na Mladou Boleslav. Jeho uskutečnění po podepsání kapitulace, která vstoupila v platnost 8. května 1945, jednu minutu po 23 hodině, bylo prezentováno jako doklad německé nesmiřitelnosti, zvrácenosti, krutosti a touhy po pomstě za prohranou válku. Jak jsem již zmínila, německá vojska soustředěná ve středoevropském prostoru podřízená velení generálmajora Ferdinanda Schörnera skutečně kapitulovat odmítala.

„Zbytky německého vojska v Československu porušily kapitulární usnesení

---

³⁹ Národní republika, list československé strany národně socialistické, ročník 1., číslo 4., 5. října 1945

ČTK Moskva 11.května (TASS) Německé vojsko, jemuž velí maršál Schörner, porušilo ustavovení o kapitulaci a odmítlo zůstatí na svém dosavadním místě a složití zbraně.“⁴⁰

To, že ovšem sledovala vidinu poněkud jiného cíle, nežli napáchat, co největší škody jsem již zmiňovala.

Vraťme se nyní k problematice časového vymezení náletu. S přesným určením okamžiku započetí náletu můžeme mít menší potíže.

Pokud se spokojíme s odpovědí, že bombardování města započalo kolem desáté hodiny dopolední, bude nepochybně pravdivá. Budeme-li se snažit o bližší upřesnění, můžeme se dopustit omylu. Nalezneme totiž přibližně stejné množství výpovědí stanovících počátek náletu před desátou, jako těch, které tvrdí, že nálet započal až po desáté hodině.

Přikláním se k prvně jmenovanému údaji, a to z toho důvodu, že tuto informaci uvádějí zdroje časově bližší události samotné.

„Ale ještě jsme měli projít utrpením, ještě bylo nám určeno přinéstí i v poslední chvíli oběti! K desáté hodině je slyšet ve vzduchu hukot motorů. Letadla jsou nad městem, slyšet štěkot kulometů.“⁴¹

„Asi po 10 hodině přeletělo nad Bakovem několik letadel a za nimi další..(Bylo jich celkem 11. Stíhačky byly dvě, ostatní letadla byla bombardovací.) Mnozí z nás se domnívali, že jsou to letadla sovětská, protože nemohli rozeznat na jejich křídlech žádné označení. Vzápětí byli zděšeni, když spatřili, jak aera zakroužila nad Mladou

---

⁴⁰ Česká pravda, ročník 1., číslo 1., 12. května 1945

⁴¹ Hlas lidu, ročník 1., číslo 5., 9. srpna 1945

Boleslaví a jak z jejich trupů padaly bomby, způsobující nepřetržitou v děsivý hluk se slévající řadu výbuchů. Naše sousední město prožívalo tragické okamžiky.“⁴²

Ať je správná odpověď jakákoli, připuštěme si, že zatímco, pro ty, jež se onoho květnového dopoledne nacházeli v bombardovaném městě, mohla být i minuta tou, která rozhodla o jejich životě, či smrti. Pro nás, tady a teď, není tento malý rozpor rozhodující.

Vteřina počítaná na věčnosti

K časovému určení celé události ovšem nepochybně patří rovněž problematika délky jejího trvání a právě zodpovězení této otázky je ještě mnohem obtížnější, neboť žádný z písemných pramenů o době, po níž nálet trval, přímo nehovoří. Shodují se ovšem na tom, že proběhl ve čtyřech vlnách.

„Uchýlíš se rychle do sklepa nejbližšího domu a už je slyšet detonace, dům se chvěje v základech, okenní skla drncí. Dvěma starším ženám dělá se nevolno. A nová vlna a třetí, čtvrtá – klid! Rychle domů. Husté kotouče dýmu vznášejí se nad městem. Asapka dostala plné zásahy.“⁴³

„Devět letadel doprovázených dvěma bez výsostných znaků provedlo bombardování ve čtyřech vlnách z výše 2000-2500m. Přerušením hlásné služby od 5. května nemohlo být obyvatelstvo včas varováno.“⁴⁴

---

⁴² Bakovsko, Události z přítomnosti a minulosti, ročník 2., číslo 5. a 6., květen 1960

⁴³ Hlas lidu, ročník 1., číslo 5., 9. srpna 1945

⁴⁴ Kronika města Mladé Boleslavě V., VI. Čistopis z let 1959-1963, kronikář Eduard Svárovský, s. 40

„Mladá Boleslav byla bombardována německými letci.

Útočících letadel bylo devět a doprovázely je dvě stíhačky. Žádné z letadel nebylo označeno výsostným znakem. Nálet byl proveden ve čtyřech vlnách s výšky 2000 až 2500 metrů, při čemž stíhačky zasypávaly město střelami z kulometů.“⁴⁵

Názory pamětníků na to, jak dlouho vlastně nálet trval se značně různí, někteří hovoří o několika minutách jiní o době delší než jedna hodina.

Tomu se ovšem nelze v žádném případě divit. Pakliže si uvědomíme, že během náletu i po jeho skončení měli všichni nepochybně zcela jiné starosti, než zjišťovat kolik je hodin, je zřejmé, proč se ve svých odhadech tolik rozcházejí.

Lidé prožívali ve sklepích a krytech duševní peklo a vnímání času v takto vypjaté situaci muselo být zcela výjimečné a individuální. Čas spíše než na minuty plynul v uskutečněných modlitbách.

S ohledem na tuto skutečnost lze vyslovit i následující hypotézu, která může na první pohled působit kuriózně, přesto se domnívám, že její smysl ozřejmím. Dovolím si nyní citovat z výpovědi paní Lachmanové.

„Bylo mi tenkrát šest let, bylo krásné počasí a já byla venku před domem s tříkolkou, když začal ten nálet. Rodiče byli pryč, doma byla jen babička, která mě zatáhla dovnitř. Všude se sypalo sklo, jak to vyrazilo okna a začal padat strop. Běžely jsme do krytu do restaurace přes ulici, brečela jsem, že jsem bosa. Hrozně jsme se bály o mého bratra, bylo mu deset. Šel se podívat na náměstí. Celou dobu

---

⁴⁵ Jeřábek, J.: Květen 1945 na Mladoboleslavsku. Mladoboleslavsko v minulosti i přítomnosti, Redakce Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 1958, s. 17

jsme se za něj s babičkou modlily, řekla jsem snad tisíckrát „Otčenáš“ a „Zdrávas“.

Strašně moc jsem se bála, že umřem.“⁴⁶

„Modlitba Páně“ neboli „Otčenáš“ trvá přibližně půl minuty, „Zdrávas Maria“ asi čtvrt. Časové rozvržení průběhu celé události pak bude vypadat asi takto. Myslím, že není v lidských silách říci modlitbu tisíckrát za sebou, ale i pokud by se dívenka pomodlila „ Otčenáš“ „jen“ třicetkrát a rovněž třicetkrát „Zdrávas“, tak započítáme-li přibližně pět minut, v nichž se babička s vnučkou dostaly do krytu, trval by již nálet takřka půl hodiny a malé holčičce se nepochybně mohlo zdát, že už se pomodlila „tisíckrát“.

Předchozí úvaha není snahou o určení doby, po kterou bylo město bombardováno, ale spíše sondou do lidského vnímání plynutí času v krajně vypjaté situaci.

Nejhodnotnější výsledek pravděpodobné délky trvání náletu, můžeme nejspíše získat zohledněním jeho dalších parametrů, totiž rozsahu zasažené oblasti, množství shozených výbušnin a počtu letounů, jež se jej zúčastnily. Proto se tedy ubírejme za dalšími údaji.

Hořící města

To, že se odehrál nálet na město jménem Mladá Boleslav, bylo již skloňováno v mnoha pádech. Pokud jej máme lokalizovat geograficky, nalézá se přibližně šedesát kilometrů severovýchodně od Prahy. V době, o níž hovoříme, bylo od protektorátní hranice vzdálené necelých čtrnáct kilometrů.

---

⁴⁶ Osobní svědectví paní Lachmanové s malými stylistickými úpravami

Máme tu ovšem mnohá další „Kde“. Na nejedno místo v nepříliš vzdáleném okolí Mladé Boleslavi, rovněž dopadaly pumy v samém závěru války.

V odpoledních hodinách dne 8. května 1945 proběhlo bombardování **České Lípy**, města vzdáleného od Mladé Boleslavi asi 39 km.

Přehled náletů na obce Českou Lípu a Mimoň zasílá 28. května 1949 Okresní národní výbor v České Lípě Vojenskému historickému ústavu v Praze. Informace předává v rámci dotazníkového průzkumu, o němž jsem se podrobněji zmiňovala v úvodu, v podkapitole „Prameny“. Uváděná fakta jsou následující.

Dne 8. května 1945 v půl šesté odpoledne započal nálet na Českou Lípu, jenž trval asi 20 až 25 minut. Letadla přiletěla od severu a k severu zase odlétla. Zcela zničila skladiště dráhy na něž shodila tříštivé a zčásti i zápalné pumy. Několik bomb bylo svrženo i na zdejší továrnu (Tatra), které však následkem dopadu do bahnitého terénu v okolí továrny nevybuchly. Jedna bomba padla na městskou čtvrť kde zasáhla obytný dům a asi ze čtvrtiny jej zbořila, jedna bomba zcela smetla vilku na periférii města. V důsledku náletu se rozhořely tři požáry, dva menší a jeden velký.

Nálet v několika sledech provedlo šest ruských bombardérů, které svrhly šest tříštivých bomb o přibližné hmotnosti 200 kg a dále nezjistitelný počet zápalných hůlkových bomb. Za oběť tomto náletu padla jedna žena německé národnosti v městské čtvrti u nádraží. Nikdo nebyl zraněn. Město bylo v průběhu náletu hájeno šesti protiletadlovými kulometry, které byly umístěny ve třech kulometných hnízdech protiletacké obrany u továrny. Složky Luftschutzu následkem

dezorganizace do průběhu náletu vůbec nezasáhly. Nedošlo k žádným leteckým soubojům.⁴⁷

Přestože Okresní národní výbor v České Lípě udává, že zasílá Přehled náletů provedených na obce Českou Lípou a Mimoň, nakonec se jeho informace týkají pouze České Lípy. O náletu na **Mimoň** však informuje 26. června 1947 zpráva z Vojenského výcvikového tábora Mimoň, jež je zaslána velitelství 1. oblasti v Praze.

Město Mimoň⁴⁸ je k Boleslavi ještě o něco blíže, než Česká Lípa. Leží přibližně 30 km severozápadním směrem. Bylo bombardováno dne 8. května 1945 po čtvrté hodině odpolední. Nálet trval asi 10 až 15 minut. Proběhl od severu k jihu a zpět od jihu k severu. Bomby dopadaly převážně na obytné domy. Několik bomb zasáhlo rovněž hlavní silnici. Mimoto byl zasažen hřbitov, fara, budovy velkostatku, skladiště hospodářského družstva, část biografu a zámecký park. Bylo zcela zničeno 13 domů a 22 dalších včetně kostela, kaple a školy bylo poškozeno. Z tohoto počtu 4 domy takřka úplně vyhořely následkem dopadu zápalných pum. Nálet provedlo devět bombardovacích letadel, jejichž původ nebyl bezpečně určen. Bombardování proběhlo ve dvou intervalech, přičemž počet vln nebyl zjištěn. Podle nalezených kráterů bylo svrženo kolem 75 bomb a to třiřtivých i zápalných. Jejich hmotnost zjištěna nebyla. Čtyři z nich nevybuchly. Za obět náletu padlo 37 osob, dva lidé zemřeli následkem zranění utrpěných při náletu. Dvě oběti byly národnosti československé, jedna francouzské, ostatní německé. Zraněno bylo 11 osob. Místní složky Civilní protiletecké ochrany (CPO) v tomto případě zcela

---

47 VHA, Fond: Letecká válka, 55/2 Česká Lípa

48 VHA, Fond: Letecká válka, 212/6 Mimoň

zklamaly. Důvod jejich selhání je přičítán okolnosti, že již považovaly válku za skončenou, žádný nálet neočekávaly, a proto nepodnikly žádný zákrok. Ani německé dělostřelectvo, které bylo určeno k obraně dvou letišť v okolí Mimoně, a to letiště u Hvězdova a letiště u Kummru, nezasáhlo. Vedení vojenského výcvikového tábora v Mimoni vyslovuje domněnku, že nálet uskutečnili Němci sami, ve snaze rozrušit komunikace, a tím zpomalit postup sovětské armády.⁴⁹

Téhož dne je bombardován i **Děčín**.

„Při bombardování města sovětskými letci 8. května 1945 bylo několik budov zničeno a řada domů poškozena.“⁵⁰

Rovněž na **Českou Kamenici** vzdálenou asi 55 km od Boleslavi, byl v průběhu 8. května podniknut letecký útok, informace o něm písemně podávají Vojenskému historickému ústavu v Praze Severočeské papírny, národní podnik, dne 8. července 1947, bohužel jen se skrovnými podrobnostmi.

Na tovární objekty ve kterých byli dočasně ubytováni němečtí vojáci bylo 8. května 1945 shozeno ruskými letadly několik zápalných pum, čímž byla zničena jedna dřevěná kůlna, která po zásahu vzplála. Dále letadla útočila palubními zbraněmi na ustupující německou armádu, jež se přechodně ubytovala v našem závodě.⁵¹

---

49 S uvedenými závěry patrně nesouhlasil ten, kdo fond ve VHA zpracovával, neboť na okraji tohoto dopisu učinil do kroužku červenou inkoustovou tužkou poznámku RA. viz Příloha číslo 5 - Odpovědní dotazník „B“ zaslaný velitelem Vojenského výcvikového tábora v Mimoni, pplk. Josefom Kosařem, velitelství 1. oblasti v Praze, dne 26. června 1947

50 Slavíčková, H., Joza, P.: Zmizelé Čechy, Paseka 2005, s. 24

51 VHA, Fond: Letecká válka, 54/2 Česká Kamenice

Letecké útoky pokračují 9. května. Do značné míry obdobný vývoj, jaký zaznamenáváme v Mladé Boleslavi, nabraly události ve 30 km vzdáleném **Mělníku**.

Ráno 9. května byl Mělník přeplněný ustupujícími německými oddíly a v zajateckých táborech bylo shromážděno kolem 15 tisíc zajatců. Nával projíždějící německé armády byl tak veliký, že části města vedoucí k mostům byly úplně zataraseny. S nadlidským úsilím se do tohoto chaosu snažili vnést pořádek jednotky sestavené z dobrovolníků, odbojářů a partyzánů brigády „Národní mstitel“. Jejich hlavním cílem bylo chránit strategické body města před zničením ustupujícími německými jednotkami, především oba labské mosty a vysílací stanici. Rovněž se snažili bránit německému postupu k Praze a menší jednotky odzbrojovat. Kritická situace na sebe nedala dlouho čekat, když od Liběchova směrem k mostu postupovala pancéřová skupina SS v počtu asi 20 tisíc mužů, která odmítla vydat zbraně a vynucovala si střelbou průchod Mělníkem. Ztráty v řadách českých obránců, hrozící nebezpečí bojového rozvinutí této skupiny, město přecpané jinými německými formacemi od východu a jihu, způsobilo, že RNV volal o pomoc za současného jednání s uvedenou pancéřovou skupinou SS. Ta konečně pod pohrůzkou, že nebude-li zastavena palba, bude okamžitě postříleno všech 15 tisíc německých zajatců slíbila zastavit boj, bude-li jí zajištěn nerušený průjezd městem směrem na západ. To se také stalo. Nepřetržitý proud vozidel se valil městem téměř dvě hodiny.

Téměř současně s odjezdem posledního vojáka této jednotky, hlásila policie, že směrem od Liběchova přijíždějí anglické tanky. Národní výbor nechal zprávu oznámit rozhlasem, aby se občané mohli dostavit k slavnostnímu uvítání. Náměstí a ulice vedoucí

k Liběchovu se rychle zaplnily obecnstvem, které ovšem bylo ve svém očekávání poněkud zklamáno, když nepřijela spojenecká armáda, ale jen několik uprchlých anglických zajatců na ukořistěném německém transportéru. Shodou okolností však právě tato epizoda zachránila patrně stovky lidských životů. Chvíli po rozloučení s Angličany, asi v půl jedenácté, se nad městem objevily letouny, jimž obyvatelé radostně mávali. Nastalo hrozné rozčarování, když letadla zahájila nálet, naštěstí nikoli na severozápadní část města, kde byla většina obyvatel shromážděna. Když okolo poledne přilétla druhá vlna letadel a opět bombardovala vnitřní části Mělníka, bylo již obyvatelstvo schováno ve sklepích a krytech, kde setrvalo většinou celý zbytek dne a noc. Celkem bylo provedeno sedm náletů. Ztráty na životech mezi českým obyvatelstvem byly vzhledem ke všem okolnostem poměrně malé, nejčastěji je uváděno 27 obětí. Oproti tomu škody na budovách a veřejných zařízeních byly velmi těžké. Byl z velké části zničen rozvod vody, elektřiny i telefonu. Rozprchla se část zajateckého tábora a byla zasažena i zcela přeplněná nemocnice.

V půl osmé ráno 10. května přijel na náměstí první ruský tank.⁵²

Zajímavé hlášení podává rovněž 18. července 1947 Místní národní výbor **Všetaty** na Posádkové velitelství Brandýs - Stará Boleslav. Uvádí, že severozápadně od Všetat za obcí Liblice bylo zřízeno polní letiště, ze kterého startovala německá letadla ještě v revoluční době. Dne 9. května 1945, v šest hodin večer, byl sveden letecký souboj spojeneckých stíhačů s německými letadly

---

52 VHA, Fond Sbírka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu, 260/17

bombardujícími Mělník. Zároveň při této příležitosti spojenečtí stíhači napadli transporty Němců, ustupujících po silnici vedoucí z Mladé Boleslavi do Mělníka.⁵³

V dopoledních hodinách 9. května bylo bombardováno rovněž městečko **Dubá**, vzdálené asi 30 km od Mladé Boleslavi. Událost popisuje v roce 2003 místní měsíčník „Dubáček“.

„Ve dnech 5.-9. května 1945 projížděla Dubou nepřetržitě velká množství motorových vozidel se zbytky německé armády, která prchala do zajetí k západním armádám. Devátého května byla ustupující armáda bombardována přímo v Dubé. Bombardování zasáhlo celou řadu domů a stodol. Celkem bylo zničeno 57 objektů. O život tehdy přišlo asi 50 osob. Palubními zbraněmi byli zabiti též tři Rudoarmějci, kteří doháněli obrněnými vozy německou kolonu. Byli pohřbeni při zámecké zdi u českolipské silnice a jejich hroby byly označeny provizorními památníky. V roce 1948 byly jejich tělesné pozůstatky exhumovány a přeneseny na místní hřbitov, kde byly uloženy do společného hrobu, jenž byl opatřen důstojným pomníkem. Jeho slavnostní odhalení se uskutečnilo 9. května 1948.“⁵⁴

V odpoledních hodinách byla bombardována i obec **Krnsko**, vzdálená od Mladé Boleslavi pouhých 7 km. O průběhu tohoto náletu podává svědectví pan Šafránek.

„Zdržoval jsem se s našimi na dvorku rodného dvojdomu č. 88 a přesný čas si již nepamatuji. Snad bylo kol. 14.hodiny⁵⁵, když se přímo nad námi, leč mnohem výše opět ozvaly letecké motory. Otec vykřikl „Házejí! Do sklepa!“ Letmo jsem vzhlédl

---

53 VHA, Fond: Letecká válka, 398/10 Všetaty

54 Dubáček, měsíčník informací z Dubé a jejího okolí, červen 2003

55 Zde se pan Šafránek mylí, bylo to ještě později asi kolem šesté hodiny

a spatřil, jak ze stroje nad námi padají šedé válce přímo na nás. Odhadl jsem to tak na osm kusů. Než jsem seběhl poslední schody sklepa, již explodovaly první protivně hvízdající pumy. Dům řinčel a otřásl se v základech. A již se se zesilujícím hvízdáním řítila další série. Naštěstí, díky Bohu vybuchovaly pumy v blízké stráni, na poli, v zahradách. V Dolním Krnsku se zákešní letci patrně pokoušeli marně zasáhnout viadukt na pražské trati. Mimo materiálních škod zahynulo několik obyvatel a několik bylo různě zraněno.⁵⁶

Bomby padaly rovněž do nedalekých **Benátek nad Jizerou**.

*„Veškeré německé vojenské oddíly opouštějí 9. května město. Přesto měl tento radostný den pro Benátky tragický závěr. Ve večerních hodinách se zde odehrál nálet pěti letadel bez výsostných znaků, který postihl především nově postavenou čtvrť mezi Benátkami a Kbelem, zvanou Polsko. Kromě velkých hmotných škod měl za následek i ztrátu tří lidských životů“.*⁵⁷

Rovněž v dopoledních hodinách 9. května byl bombardován i **Liberec**. Dovolují si citovat z místního dobového tisku z článku s titulem „Jak byl osvobozen Liberec“.

„Ráno 9. května – ve středu o půl šesté hodině vydal se Dr. Balogh se svým vozem naproti Rudé armádě do Frýdlantu, aby ji informoval o tom, že město Liberec je již v českých rukou, aby zabránil eventuálnímu nedorozumění, které by mohlo vzniknout z toho, kdyby vojáci Rudé armády viděli ozbrojené jedince či útvary. Po dramatické cestě proti ustupující německé armádě sešel se tam s generálmajorem Berestovem, který ho přijal krásně, jak dovedou jen Rusové. V tu dobu byl Liberec

---

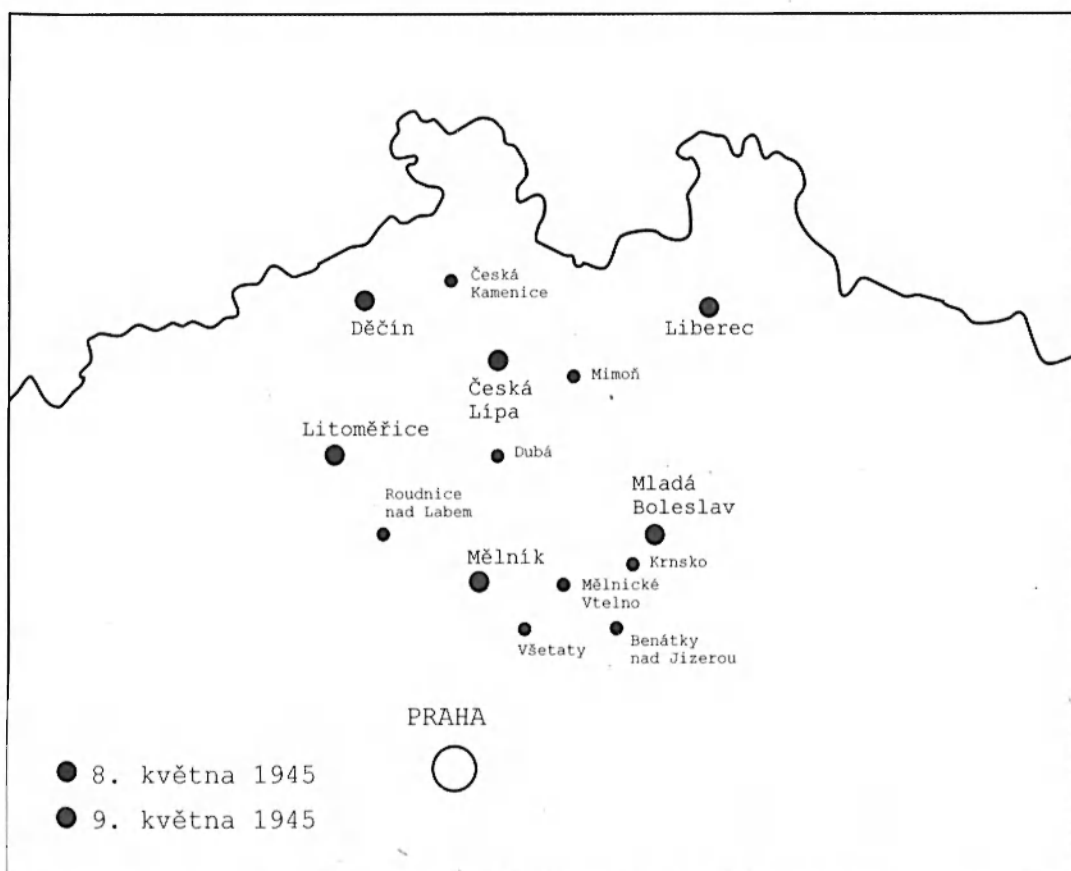
56 viz příloha číslo 13 - Dopis pana Miroslava Šafránka z Mladé Boleslavi, zaslaný do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)

57 Oficiální webové stránky města Benátek nad Jizerou (<http://www.benatky.cz>)

bombardován sovětským letectvem, ale utrpěl jen málo hmotných škod.

V odpoledních hodinách přijely první jednotky Rudé armády do Liberce, když byly dříve uvítány předsedou Čapkem v Schönbornu a Habendorfu.“⁵⁸

Předchozí výčet bombardovaných míst není zdaleka úplný. Nálety byly 9. května podniknuty též na Litoměřice, Roudnici nad Labem, Mělnické Vtelno a další menší města. K jejich průběhu jsem ovšem dosud nezískala žádné podrobnosti.

Ilustrační mapka okolních měst bombardovaných
8. a 9. května 1945

Přesto se domnívám, že nejdůležitější skutečnosti již byly znázorněny dostatečně. Z předchozího textu a rovněž

58 Stráž severu, ročník 2., číslo 108., 1946

z následující mapky můžeme bez pochybností konstatovat, že v závěru války byla nad naším územím vyvíjena značná letecká aktivita. Tudiž bombardování Mladé Boleslavi, přestože proběhlo den po podepsání kapitulace, nebylo nijak ojedinělou záležitostí. Zřetelně též můžeme spatřit značné rozpory, týkající se především otázky, či letadla vlastně bomby svrhla, a to již z materiálů sebraných na konci čtyřicátých let VHA.

Cena nejvyšší

„Číslo zabitých a vůbec všech obětí náletu bylo dlouho neurčité. Stále se ještě dodatečně nacházely mrtvolý lidí, pohřbených pod troskami domů a dlouho nebylo jistoty, kolik obětí na lidských životech město přineslo. Konečný počet byl velký: na 200 mrtvých a větší počet zraněných.“⁵⁹

Aby bylo možné co nejpřesněji zodpovědět otázku, kolik lidí připravil o život nálet na Mladou Boleslav, je nutné nejprve stanovit, koho lze považovat za oběť náletu. Tak tedy: „Za oběti náletu považujeme všechny osoby, které zemřely v důsledku zranění způsobených dopady a výbuchy pum, byly zasaženy střelami palubních zbraní letadel, či byly zavaleny sutinami, a to i v případě, že následkům svých zranění podlehly až po uplynutí delší doby od náletu samotného.“

Přesný počet a totožnost zahynuvších nebylo a nikdy již nebude možné zjistit zcela přesně. Zkreslení údajů má v tomto případě hned několik podob.

---

⁵⁹ Jeřábek, J.: Květen 1945 na Mladoboleslavsku. Mladoboleslavsko v minulosti i přítomnosti, Redakce Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 1958, s. 19

Největší odchylky promítající se velmi zásadně do uváděného celkového počtu obětí náletu byly způsobeny upřednostňováním evidence oběti z řad českého obyvatelstva. Oproti tomu prakticky neexistují záznamy o počtu a totožnosti mrtvých německých civilistů a vojáků, přestože nelze tvrdit, že by snahy o jejich identifikaci a zaevidování vůbec neprobíhaly.

Avšak i v seznamech zemřelých českých občanů vládou rozporů. Především byli často mezi oběti náletu započítáváni všichni padlí v květnových dnech z Mladé Boleslavi a blízkého okolí. Tento přístup má svůj původ především ve společném pohřebním aktu konaném pro všechny oběti květnových dnů, dne 13. května 1945.

Dalším nepřekonatelným problémem byla v mnoha případech nemožnost identifikovat mrtvého. To platí především pro oběti z řad Němců. Existují tudíž lidé, jejichž smrt při náletu se předpokládá, ale není doložena nálezem jejich těla.

Celá řada drobnějších nejasností je pak způsobena duplicitou některých záznamů a mnohdy ne zcela jednoznačnými zápisy. Dostupné údaje zaznamenané v chronologické souslednosti vyhlížejí následovně.

Druhé vydání týdeníku „Hlas Boleslavska“ ze 17. května 1945 přináší abecední seznam 95 obětí. Druhého srpna 1945 vychází „Naše Pojizeří“, kde se dočteme o 145 obětech náletu české národnosti a 57 mrtvých národnosti německé. Výroční zpráva Městského národního výboru pro rok 1945, kterou vypracoval tajemník dr. Chlum udává celkový počet 137 mrtvých. Zpráva okresní sociální komise z roku 1946 udává celkový počet 492 obětí a hovoří o 56 zraněných osobách. V městské kronice vyjmenovává kronikář Eduard Svárovský 135 zahynulých českých občanů.

Abychom se dostali k pravdivému údaji co nejbliže, vraťme se nyní do dnů následujících těsně po náletu. Hned 9. května byla mrtvá těla odvážena z města na Nový hřbitov, kde byla v Bičíkové kapli vyskládána do řad. Ve večerních hodinách se zde nacházelo okolo třiset těl. Všichni, kteří postrádali své příbuzné, přátele, sousedy a známé nejprve pátrali v ulicích města a v nemocnicích, a byli tak svědky těch nejotřesnějších následků náletu. Pokud se jejich pátrání ukázalo být bezvýsledným, přicházeli právě na Nový hřbitov. Mezi pátrajícími byly i děti, hledající své rodiče a rodiče hledající své děti. Hrůzy, kterých zde byli svědky, byly nevýslovné - ohořelá, zohavená lidská torza, jimž chyběly končetiny, mnohá z nich zcela nahá, jak z nich exploze a poryvy tlakových vln doslova servalý oděv. Správa hřbitovů musela vynaložit nejvyšší úsili, aby byli zemřeli co nejdříve pohřbeni. Rovněž rychlé vypořádání se s ostatky německých civilistů a vojáků bylo nevyhnutelné. Tehdejší složitou situaci nám přibližuje dotaz vznesený Hřbitovní správou k Místnímu národnímu výboru.

„Radě místního národního výboru v Mladé Boleslavi. Od nepřátelského leteckého útoku na Mladou Boleslav dne 9. května 1945, kdy byl na hřbitov přivezen větší počet zabitých Němců, pochovávají se všichni Němci bez rozdílu stáří do šachet. Stalo se tak nejprve proto, že hřbitovní personál nebyl s to vykopati takové množství jednotlivých hrobů, potom také proto, že pro velikou úmrtnost Němců zaplnil by se veliký prostor hřbitovních oddělení.“

Do šachet pochovávají se také popravení kolaboranti.

Prosím radu místního národního výboru o vyjádření o dalším pochovávání

Němců a popravených do šachet.

Hřbitovní správa města Mladé Boleslavě“ dne 10. prosince 1945⁶⁰

Ve tři hodiny odpoledne dne 13. května se na Novém hřbitově za obrovské účasti konal hromadný pohřeb 95 zemřelých, především obětí náletu. Se zesnulými se rozloučil jako zástupce okresu a města J. Zachař, za římskokatolickou církev arciděkan Kovář, za českobratrskou církev evangelickou farář K. Čejka a za církev československou faráři Mojmír Beneš, Jan Křinecký a Ladislav Deyl.

Zástupci cirkvi při společném pohřbu obětí náletu
konaném dne 13. května 1945⁶¹

---

⁶⁰ SOKA MB, Fond Městského národní výboru, 523/188 Hřbitovní záležitosti

Poté zpíval pěvecký spolek Boleslav Smetanovu „Modlitbu“, Dvořákovu „Napadly písně“ a chorál „Bývali Čechové“ a hudba zahrála hymnu „Kde domov můj“. Po skončení smutečního obřadu byly rakve s ostatky rozvezeny i na jiné hřbitovy podle přání pozůstalých, především na Starý hřbitov, kde byly uloženy do jednotlivých hrobů.⁶²

Pohřební síň Nového hřbitova byla v provozu teprve relativně krátkou dobu - od začátku války. Proto byl mezi lidmi rozšířen názor, že ten, kdo je pohřben zde, „v polích“ mimo Boleslav, není uložen dostatečně úctyhodně. Hroby zde vlastnily především rodiny nedávno přistěhovaných obyvatel. Poté, co zde však bylo pohřbeno takové množství obětí náletu a rovněž padlých rudoarmějců, se tento předsudek vytratil a místo získalo svůj „genius loci“.

Oběti náletu ovšem přibývalo i po pohřbu. Z trosk domů byla vyprošťována další mrtvá těla, lidé umírali v nemocnicích na následky utrpěných zranění.

Zamyslíme-li se nyní hlouběji nad jednotlivými údaji o počtu mrtvých, uvedenými ve výše zmiňovaných pramenech, dojdeme k následujícím závěrům.

Časově nejaktuálnější záznam, tedy ten, který přináší týdeník „Hlas Boleslavska“, se svým seznamem 95 mrtvých shoduje s počtem pohřbených 13. května, což lze stěží považovat za náhodné i vzhledem k tomu, že toto vydání týdeníku vyšlo pouhé tři dny po konání pohřbu. Počet zabitých tedy bezpochyby nemůže být úplný, ovšem zároveň je zkreslen již zmiňovanou skutečností, že tehdy bylo

---

61 SOKA MB

62 viz příloha číslo 6 - Tři fotografie z hromadného pohřbu obětí náletu, Nový hřbitov v Mladé Boleslavi, dne 13. května 1945

pohřbeno i několik obětí květnových bojů. Prokazatelně je možné doložit padlého Václava Bubáka, zastřeleného, spolu s Bohumilem Doušou, německým vojákem dne 5. května v sedm hodin večer, u třetí brány továrny ASAP. V „Hlasu Boleslavska“ je ovšem uveden jako oběť náletu.

Druhý údaj o 145 mrtvých, jež oznamuje 2. srpna „Naše Pojizeří“, je patrně přesnější, neboť časový odstup dovolil zahrnout do součtu i ty osoby, které podlely svým zraněním později. Oproti tomu uváděný počet 57 zahynulých Němců je značně podhodnocený. Ze stejné perspektivy můžeme nahlížet i výroční zprávu doktora Chluma s číselným údajem 137 zabitých Čechů (zde bychom mohli předpokládat i vypuštění padlých v květnových dnech). Teprve ze zprávy okresní sociální komise si můžeme učinit alespoň přibližnou představu o počtu německých obětí. Pokud odečteme přibližný počet 150 obětí české národnosti, získáme orientační údaj 342 zabitých Němců. Ovšem musíme vzít v úvahu, že číslo 492 obětí v sobě patrně zahrnuje padlé z květnových bojů z obou stran. Nejspíše započítává i další mrtvé jiných národností, kteří v průběhu posledních měsíců války prchali z transportů smrti procházejících přes naše území a zapojovali se zde do květnových osvobozeneckých bojů.

Pro podporu tvrzení, že při náletu bylo zabito přes 300 osob německé národnosti, svědčí i tento dopis z 1. října 1945 adresovaný okresnímu národnímu výboru.

„Věc: Žádost o úhradu za rakve pro zemřelé německé příslušníky

V době po 5. květnu t.r. stoupl značně počet případů úmrtí německých příslušníků, neboť v městě Mladé Boleslavi byli soustředěni jednak nemocní a ranění němečtí vojáci, jednak zajištění němečtí civilisté.

Značné procento umíralo na nemoci infekční. Aby se zabránilo případnému vzniku epidemie, bylo nutno urychlit pohřbívání zemřelých na choroby nakažlivé. Místní národní výbor objednal proto u Společenstva truhlářů v Mladé Boleslavi 98 kusů jednoduchých černě natřených rakví, jichž bylo k výše uvedenému účelu použito.

Náklad na pořízení těchto rakví činil, jak vidno z přiložených opisů účtů, částku K 19.600,-, slovy Devatenácttisícšestsetkorun.

Prosíme, aby okresní národní výbor po uvážení, že město Mladá Boleslav jest mimořádnými výdaji v těchto dobách přetíženo a že se jedná o náklady na německé příslušníky, uvolil se uvedenou částku místnímu národnímu výboru uhraditi.

Pro informaci uvádíme, že na hřbitově č. 3 města Mladé Boleslavě jest do dnešního dne pohřbeno 410 německých příslušníků."⁶³

Z tohoto dopisu je zřejmé, že od květnových dnů do začátku října 1945 bylo v Mladé Boleslavi pohřbeno nejméně 410 Němců, a vezmeme-li v potaz zmiňovanou objednávku necelého sta rakví, které byly použity k uložení těl těch, kteří zemřeli na infekční onemocnění, zbývají nám přibližně ona tři sta mrtvých německé národnosti, o nichž můžeme předpokládat, že zahynuli při náletu.

Významnou informaci o celkovém počtu Němců pohřbených v Mladé Boleslavi by mohla poskytnout firma Pargent, která otevírala hromadné hroby a exhumovala ostatky zde pohřbených na jaře roku 2003. Ovšem i jí uvedené číslo by bylo neúplné v případě, že se zakládá na pravdě tvrzení, rozšířené mezi lidmi, o existenci neprozkoumaného hromadného hrobu, který se údajně nachází po levé straně cesty z Kosmonos do Chudoples.

---

63 SOKA MB, Fond Městského národní výboru, 523/188 Hřbitovní záležitosti

Mají zde být pohřbeni nejen Němci, ale i pacienti psychiatrické léčebny v Kosmonosích, kteří zemřeli v době květnové revoluce.

Časově nejmladší informace, totiž seznam obětí české národnosti sestavený kronikářem Eduardem Svárovským, také není zcela bez nejasností. Kronikář kupříkladu do svého seznamu nezahrnul 13 občanů, které uvádí „Hlas Boleslavsko“, aniž by vyvětlil, proč jejich jména opomněl, přestože se zmiňuje o tom, že při psaní vycházel právě z Hlasu. Naopak jmenuje i dva muže, kteří prokazatelně nezahynuli při náletu ani v jeho důsledku.⁶⁴

V několika případech nalezneme v rámci různých pramenů drobné odlišnosti v přepisu jmen. Většinou se jedná o zanedbatelné nesrovnalosti, jako jsou například hláskové změny ve jménech (Ludmila /Lidmila, Poznerovi/Pocnerovi, Kozderová/Kozderková). Díky shodnému udání adres však nevznikají pochybnosti o tom, zda se jedná o jednu a tutéž osobu. K omylu je možné dojít pouze v jediném případě, v němž není zcela možné vyloučit ani potvrdit případnou duplicitu.⁶⁵

Na základě výpovědí očitých svědků je nutné do seznamu přidat ještě dvě další oběti, jejichž jména dosud nebyla nikde zveřejněna. Jedná se o Oldřicha Krejbicha, rodáka z Bakova nad Jizerou, jehož smrt při náletu dosvědčuje

---

64. Plukovník generálního štábu, Ladislav Kříž, byl zastřelen v boji na barikádách a 15. května 1945 pochován v Mladé Boleslavi.

Obyvatel Debře, Josef Lhoták, byl nešťastnou náhodou přejet 10. května 1945 po 13. hodině sovětským nákladním automobilem u debřského železničního přejezdu.

65 „Hlas Boleslavsko“ jmenuje zemřelou Boženu Andresovou z Čejetic. Ta je uvedena i na čejetickém památníku padlých. Městská kronika se zmiňuje o Boženě Andrešové, učnici z ulice Bělské v Mladé Boleslavi. Pravděpodobně se i přes rozdíl v uvedené adrese jedná o jedinou osobu. Pro tuto hypotézu hovoří i fakt, že obě jména nejsou v žádném ze zmíněných seznamů uvedena najednou. V žádném z dalších pramenů se toto jméno nevyskytuje.

František Klas, a o paní Mouchovou, o jejíž smrti podal svědectví Arnošt Herman.

Podle abecedy

Sestavíme-li v tomto okamžiku z dostupných pramenů seznam oběti české národnosti dospějeme k počtu 145 osob. Tímto údajem bereme v potaz zemřelé zajištěné svědectvím, vyloučili jsme ty, jež prokazatelně zemřeli za jiných okolností a onen případ pravděpodobné duplicity počítáme jako jednu osobu. V 91 případech nemůžeme v tuto chvíli s jistotou prokázat smrt jmenované osoby v důsledku náletu, ale ani ji zcela vyloučit. Ovšem o smrti 54 lidí, jejichž jména jsou v seznamu podtržena se dovídáme i z dalších pramenů, často se smutnými podrobnostmi.

Především řešením krizové situace, jež nastala po náletu se zabývá šestnáctistránkový seznam 313 náletem poškozených rodin uložený ve fondu Městského národního výboru ve složce „Pomoc letecky postiženým“. Tento dokument vznikl patrně ihned ve večerních hodinách 9. května a v průběhu 10. května. To lze vyvodit z obsahu a z formy jeho zápisu, neboť datace zde chybí. Text obsahuje zejména poznámky o rozsahu poškození bytů a domů, především s ohledem na skutečnost, zda jsou či nejsou obyvatelné, a zaznamenává pokyny, co je nutno udělat, aby byla zajištěna nezbytná pomoc a alespoň základní životní podmínky pro postižené náletem. Nezřídka také informuje právě o zraněních či smrti příslušníků jmenovaných domácností, pokud k něčemu takovému došlo.

Text je psán na stroji, čísla stran jsou doplněna tužkou. Jmenný seznam není abecedně seřazen, což hovoří ve prospěch hypotézy, že záznam byl pořizován velmi brzy

po náletu, pravděpodobně podle pořadí příchozích žadatelů o pomoc. Několik poznámek je vepsáno ručně a červenou inkoustovou tužkou jsou jednotlivá jména v seznamu odškrtnána. V mnoha případech záznam informuje o nutnosti vyslat četou k vyproštění nějakého těla, o potřebě převozu raněného na vhodnější místo či obsahuje návrh, kde postiženou rodinu či osobu prozatímně ubytovat, pokud se tak již nestalo. To rovněž svědčí o minimální časové prodlevě mezi náletem a pořízením záznamu.

Autenticitu zápisu lze doložit kupříkladu z osobní vzpomínky Václava Dědka, otištěné v jím sestaveném sborníku „V boji a v práci“. Odtud se dozvídáme, že tělo jeho otce bylo vyprošťováno z trosk zříceného domu 10. května odpoledne, a to právě v okamžiku, kdy městem projížděla oslavovaná Rudá armáda. Záznam v seznamu náletem poškozených rodin vypadá následovně.

„Dědek Josef – Nové Město 44 – 3 dospělí – dům úplně zničený – přímý zásah – ubytování zatím v hospod. škole, zařízený byt – vyhrabali něco prádla – poslat pracovní četou na vyhrabání p. Dědka“⁶⁶

Pokud tedy uvěříme synovu svědectví, můžeme s jistotou říci, že zápis v němž se hovoří o nutnosti vyprostit tělo jeho otce nemohl vzniknout později než v průběhu 10. května.

Právě tak zápis týkající se rodiny Ing. Čapka, dokladuje aktuálnost sestaveného seznamu.

---

⁶⁶ SokA MB, Fond Městského národního výboru, 246/36 Soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi

„Ing. Čapek – Pod Kasárny 542 - dům demolován, pod sutinami ještě mrtvola pí Čapkové, dcera Helena odvezena do nemocnice. Ing. Čapek a syn Pavel nouzově ubytováni u stav. K. Nováka (u NSK. Podnájemník Al. Landa úř. Asap nezraněn, nouzově ubytován u E. Rýčové, Žižkova 655 (bez přístřeší přikázán ke stravě do hosp. školy)“⁶⁷

Víme, že Helena Čapková svým zraněním v nemocnici podlehla, neboť již 17. května její jméno nalezneme mezi oběťmi náletu v „Hlasu Boleslavska“.

Dalším pramenem z něžž můžeme čerpat pro ověření pravdivosti údajů uváděných v seznamech obětí je vyplněný dotazník o činnosti v domácím odboji, zasláný z místního národního výboru 9. srpna 1945 Komisi zemského národního výboru v Čechách, pro evidenci účastníků domácího odboje. Zde je rovněž uvedena řada obětí náletu, spolu se jmény pozůstalých a vysvětlením jejich příbuzenského vztahu. Tento dotazník byl patrně sestaven kvůli možnosti získání odškodného a je rovněž uložen ve fondu Městského národního výboru v SOKA Mladá Boleslav.

Na celou řadu zmínek o obětech náletu narážíme náhodně v nejrůznějších souvislostech. Kupříkladu v pokladniční správě zápisu z první schůze Okresního národního výboru konané dne 11. května 1945 nalézáme záznam, že firma Plešák poukázala OŇV prostřednictvím Živnobanky dvacet tisíc korun. O několik řádek níž se pak dočítáme následující:

---

⁶⁷ SOKA MB, Fond Městského národního výboru, 246/36 Soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi

„Protože pan Plešák při náletu na Mladou Boleslav byl velmi těžce poškozen a sám i o život přišel, bylo navrženo, aby bylo poukázanych 20.000,- K. vráceno pozůstalým.“⁶⁸

V zápisu ze třetí schůze rady MNV se projednává případ přiznání výživného vdově po Josefu Novotném a žádost Františka Duška o vydání svršků po bratrovi. Oba jmenovaní jsou označeni za oběti náletu.

Abecedně řazený seznam 145 obětí náletu české národnosti následuje v příloze číslo 7.

Totožnost neznámá

Jak již bylo předesláno není možné přesně vyčíslit či dokonce vyjmenovat zabitě německého původu. A to i přes skutečnost, že rozsáhlý fond Městského národního výboru obsahuje složku týkající se pátrání po totožnosti osob německé národnosti zemřelých či zmizelých v Mladé Boleslavi. Ovšem její obsah je skrovný a ve vztahu k náletu na Mladou Boleslav vydává pouze jedno jediné svědectví, nicméně velice cenné.

Jedná se o opisy korespondence mezi několika institucemi v případě pátrání po devítileté dívce Gudrun Hein.

Dovolím si nyní ocitovat v plném znění pět krátkých listů, neboť soudím, že z nich lze vyvodit několik zajímavých skutečností. Zároveň nám použité formulace a slovní obraty velice sugestivně přiblíží atmosféru poválečné doby a v neposlední řadě se před námi odhalí část několika lidských osudů.

---

⁶⁸ SOKA MB, Fond Okresního národního výboru, 1/1 Zápisy ze schůzí ONV 1. - 19., ve dnech 11. května - 26. června 1945

První dopis zasílá 16. července 1946 Národnímu výboru v Mladé Boleslavi Společnost československého červeného kříže.

„Posíme o laskavé zjištění, kde se nyní nalézá Gudrun Hein nar. 24.4.1937 v Breslau.

Při leteckém útoku na Ml. Boleslav 9.5.1945 byla hledaná se svojí matkou Gerdou (naroz. 25.10.07) a dvěma sestřičkami: Irenou (13.3.1944) a Ingrid (20.11.1934) v autobuse. Matka a obě sestry byly zabity a Gudrun zraněna. Dle zprávy všeobecné veřejné okresní nemocnice v Mladé Boleslavi, osoby německé národnosti byly dávány do něm. lazaretů, které byly umístěny ve školách. Byly bychom Vám vděční, kdybyste nám mohli zjistiti, kam dítě po vyléčení bylo umístěno.

Vaši laskavou zprávu si vyprošujeme.“⁶⁹

Vidíme před sebou zdvořilou žádost o informaci, která poněkud přesahuje rámec formality. Použitá zdobnělina „sestřičkami“ působí takřka dojemně. V závěru je vyslovena naděje, že se děvčátko uzdravilo. Z textu dopisu je zřejmé, že pátrání není na samém počátku, neboť smrt matky a dvou sester Heinových při náletu je známá a při pátrání již byla dotázána mladoboleslavská okresní nemocnice.

Ve stejně zdvořilém tónu je formulován i další dopis zaslaný 30. července 1946 Národnímu výboru přímo ze Suchstelle Caritasverband Regensburg⁷⁰. Obsahuje německy psanou, nicméně velmi podobně stylizovanou žádost, jakou

---

69 SOKA MB, Fond Městského národní výboru, 273/56 Zjišťování totožnosti zahynulých osob německé příslušnosti 1946, viz příloha číslo 8 - Dopis společnosti Caritas Národnímu výboru v Mladé Boleslavi ze dne 16. července 1946

70 Pátrací ústřednou spolku Caritas z Řezna

zaslal již Červený kříž a rovněž uvádí shodná známá fakta. Přiložen je ovšem ještě opis dopisu (též německy psaný), v němž otec nezvěstné dívky pan Hein prosí o pomoc při pátrání po své „Töchterchen“⁷¹ Gudrun. Tento list je velice emotivní a mimo již známých faktů uvádí toto:

„Sie ist verletzt ins Krankenhaus Jungbunslau eingeliefert worden, wo sie „nach Ingrid gerufen hat“⁷²

Od koho pan Hein toto svědectví, jež podle mého názoru mohlo pramenit jedině z osobního prožitku, získal, v dopise neuvádí.

Z Mladé Boleslavi putuje do spolku Caritas 12. září 1946 odpověď, patrně z odboru hřbitovního referátu.

„K dotazu po Gudrun Hein, nar.24.4.1937 sdělujeme, že na mladoboleslavském hřbitově žádná mrtvola (toto slovo přeškrtnuto a rukou pod ně připsáno slovo osoba) podobného jména pochována nebyla.“⁷³

Domnívám se, že není zapotřebí velké míry empatie, aby bylo možno vycítit chlad a strohost, téměř až nevraživost citované odpovědi. Nicméně právě zde započínáme řetěz nepřímých důkazů toho, že nějaká evidence Němců zemřelých při náletu v Mladé Boleslavi nepochybně existovala.

---

71 dcerce, dcerušce

72 Zraněná byla převezena do mladoboleslavské nemocnice, kde „volala po Ingrid“.

SOKA MB, Fond Městského národní výboru, 273/56 Zjišťování totožnosti zahynulých osob německé příslušnosti 1946

73 SOKA MB, Fond Městského národní výboru, 273/56 Zjišťování totožnosti zahynulých osob německé příslušnosti 1946

Za touto odpovědí můžeme téměř zahlédnout úředníka, jak prstem sjíždí dolů po jménech v seznamu, pak zakroučí hlavou a napíše těchto pár slov. Možná se ještě chvílku zamyslí a jedním škrtem o něco ubere na ostří své zprávy, anebo to za něj udělá někdo jiný, třeba právě ten, kdo dopis opiše, připraví k odeslání a jeho kopii založí.

Toto stručné vyjádření je ovšem již 27. září následováno delším dopisem z Národního výboru.

„Pátrací ústředně spolku Caritas, Regensburg

K dotazu ze dne 30.7.1946 týkajícímu se děcka Gudrun Heinové, nar. 24.4.1937 sdělujeme po vykonaném šetření na základě údajů obsažených v pátrací zprávě přiložené k připisu, že v seznamu osob německé národnosti, které byly v Ml.

Boleslavi soustředěny, odsunuty, nebo v Ml. Boleslavi zemřely jméno Gudrun Hein nepřichází.

Omnibus říšských drah dostal při zločinném náletu německých letadel, vykonaném půl dne po uzavření příměří, dva plné zásahy a většina cestujících byla doslova roztrhána, takže nebylo možno zjistit ani, které části těl a údů patří k sobě. Známký života jevila z děvčátek uvedeného věku vytažených z trosk omnibusu pouze čtyři. Poněvadž byla v bezvědomí, nebylo možno zjistiti totožnost a byla proto označena čísly. Transport do nemocnice přežilo pouze děvče čís.77. Přes poskytnuté ošetření však toto děvče skonalo a bylo pohřbeno na zdejším hřbitově.

Přikládám fotografii čtyř uváděných, aby byla ev. provedena dodatečná identifikace.“⁷⁴

Tento dopis je opravdovou studnicí informací a to i přes to, že složka neobsahuje pátrací zprávu, na níž

---

74 SOKA MB, Fond Městského národní výboru, 273/56 Zjišťování totožnosti zahynulých osob německé příslušnosti 1946

list odkazuje. Opět nepřímo dokládá evidenci osob německé národnosti, jak odsunutých, tak zemřelých v Mladé Boleslavi. Poprvé je zde též zmíněn nesmírně zajímavý fakt, totiž, že osoby, u nichž nebylo možné zjistit jejich totožnost byly očíslovány a vyfotografovány. Pro další vývoj případu, jež sledujeme je důležitý též údaj, že transport do nemocnice přežilo pouze děvčátko s číslem 77.

Pokud se zamyslíme nad stylizací celého dopisu, číší z ní výčitka. Na první pohled před námi vystupuje zcela zřejmá snaha dát adresátovi najevo, míru jeho vlastního podílu na celé záležitosti. Formulace „zločinném náletu německých letadel, vykonaném půl dne po uzavření příměří“ je obviňujícím prstem napřaženým na viníka. Na brutalitu a krutost nesmyslného útoku má upozornit obrat „většina cestujících byla doslova roztrhána, takže nebylo možno zjistit ani, které části těl a údů patří k sobě“.

Spolek Caritas odpovídá 6. prosince 1946.

„Místnímu národnímu výboru v Mladé Boleslavi

Svého času jsme Vás prosili, můžete-li nám něco sdělit o osudu dítěte Gudrun Heinové. Dne 24.9.1946 zaslali jste nám laskavě čtyři podobenky dětí, které při bombardování autobusu byly těžce zraněny a dopraveny do nemocnice. Zaslali jsme tyto fotografie panu studijnímu radovi Janu Heinovi, který na obrázku č.76. ihned poznal svoji dcerušku Gudrunu. Na obr. Č.79 se domníval, že jest dítě Irena Lowagová, jež se zúčastnila rovněž onoho dne jízdy autobusem, který byl zničen. Poslal proto podobenky rodině Lowagové, která rovněž zjistila dcerku. Tak obě rodiny mají jistotu, že jejich děti jsou mrtvy.

Děkujeme Vám srdečně za Vaši pomoc a prosíme, mohli-li byste nám přenechat i pro naše hledání podobenky všech osob, které onoho dne byly usmrceny.

Opětovně jsme byli dotazováni po pohřešovaných z Mladé Boleslavi a snad bychom mohli mnohým přinést jistotu – byť smutnou – o osudu jejich milých.

Byli bychom Vám velmi vděční, kdybyste nám mohli přenechat - nejen zapůjčiti – uvedené podobenky.

Se srdečným díkem za Vaši námahu zdravíme Vás s caritativním pozdravem!”⁷⁵

Z tohoto děkovného dopisu vyplývá, že pokud budeme považovat za věrohodné tvrzení, že transport do nemocnice přežila pouze dívka na fotografii s číslem 77., nemohla být pravdivá ona výpověď, podle níž kdosi slyšel Gudrun v nemocnici volat jméno její mladší sestřičky. Gudrun byla totiž označena číslem 76. a převoz do nemocnice tedy nepřežila.

Rovněž je zřejmé, že v průběhu 9. května bylo těžce zraněno či usmrceno nejméně 79 osob jejichž totožnost v okamžiku převozu do nemocnice nebo na hřbitov nebyla známá a patrně byly pro potřebu pozdější identifikace pořízeny jejich fotografie. Tuto hypotézu potvrzuje i poslední list z této korespondence. Ten zasílá Národní výbor spolku Caritas 14. ledna 1947.

K tamnímu dopisu ze dne 6.12.1946, sdělujeme, že z osob nalezených poblíž zničeného autobusu nebyla zjištěna totožnost osob, jejichž podobenky zasíláme. Ostatní cestující nebyli fotografováni, poněvadž nebylo z nalezených zbytků (rukou připsáno – tělesných pozůstatků) možno určit ani, které patří k sobě.

Pokud budou v ostatních zaslaných podobenkách rozeznány bezpečně někteří z pohřešovaných, žádáme o podání zprávy, aby mohly býti doplněny záznamy o pohřešovaných obětech náletu.⁷⁶

---

⁷⁵ SOKA MB, Fond Městského národní výboru, 273/56 Zjišťování totožnosti zahynulých osob německé příslušnosti 1946

Národní výbor vychází prosbě společnosti Caritas vstříc a zasílá jí další fotografie neznámých obětí náletu. Bohužel neudává jejich počet. Ovšem i v tomto jinak zcela formálním dopise cítíme pichlavý osten ve formulaci „poněvadž nebylo z nalezených zbytků tělesných pozůstatků možno určit ani, které patří k sobě“.

Nyní si dovolím malé ohlédnutí a zvážení právě prezentovaných informací, týkajících se obětí náletu. Vytríbením z jednotlivých pramenů nám coby nejpřesnější získaný údaj vystupuje abecední seznam 145 obětí českého původu. Odchytky od skutečnosti zde budou patrně minimální.

Pouze hrubým odhadem nadále zůstává počet přibližně tři set zahynuvších německých vojáků a civilistů, přesto je patrně pravdě blíže, než všechna dosud zveřejňovaná čísla. Jsem si vědoma možností, jež jsem pro získání dalších informací dosud nevyužila; kupříkladu probádání archivních materiálů Červeného kříže, či oslovení některé z řady institucí našich německých sousedů, jež se v poválečné době pátráním po svých nezvěstných občanech zabývaly. Jejich údaje budou v této chvíli patrně mnohem úplnější, než cokoli, co lze objevit v českých archívech. Nestalo se tak především díky značné časové náročnosti vytěžování pramenného materiálu všeobecně.

Domnívám se však, že jsem dostatečně doložila skutečnost, že i v Mladé Boleslavi bezprostřední evidence Němců zemřelých v důsledku náletu prováděna byla, ač jsem jí v žádném z dostupných archivních fondů

neobjevila. To, že i v tom skrovném množství zveřejňovaných údajů panovala taková nejistota a nesourodost přičítám smýšlení poválečné doby, kdy byli všichni Němci bez rozdílu považováni za nepřátele a zároveň viníky onoho destruktivního aktu. A tak zamlžování takřka dvojnásobných ztrát na životech z jejich řad oproti těm českým, bylo záměrné. Fakt, že toto stanovisko zastávalo i vedení města a neváhalo je prezentovat v rámci oficiální korespondence s jinými institucemi, je také jedním z dosažených výsledků této kapitoly.

Obraz zkázy

„Při průzkumu dopadu pum bylo zjištěno, že se útočníkům jednalo o plánovité zničení celého města. ....Velké množství právě těch nejničivějších pum nevybuchlo. Jinak by byla Mladá Boleslav obrácena v prach a popel, jak jí Němci hrozili. Jedno těžiště útoku bylo ve středu města s úmyslem zasáhnout okresní úřad a přilehlé budovy. Druhým střediskem byla továrna ASAP, plynárna a krajský soud.“⁷⁷

„Za uváženou stojí strategická zbytečnost tohoto zločinného přepadu v den bezpodmínečné kapitulace německých branných sil, dále přezkoumání objektů, které byly zasaženy a teprve pak jasně vynikne podlý účel: rozvrátit morálku obyvatelstva, otrástit rodící se svobodou, a v poslední chvíli napáchat co nejvíce škod. Tento německý zločin je bez příkladu v dějinách a nesmí být nikdy zapomenut.“⁷⁸

Obě předchozí citace vyjadřují nejčastěji zveřejňované názory na to, jaký byl záměr útoku a na jaké pozemní

---

77 Jeřábek, J.: Květen 1945 na Mladoboleslavsku. Mladoboleslavsko v minulosti i přítomnosti, Redakce Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 1958, s. 19

78 Mladoboleslavsko, čtrnáctideník pro kulturu a regionální politiku, redigoval Václav Dědek, ročník 1., číslo 14. a 15., 28.dubna 1947

cíle byl zaměřen. Nejjistějším možným způsobem adekvátního zhodnocení těchto tvrzení bude, podíváme-li se podrobněji na to, jaké škody nálet opravdu způsobil a které části města byly postiženy nejvíce.

Umožní nám to údaje dostupné ve fondu Městského národního výboru, jenž obsahuje soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi a vyplněné žádosti jednotlivců i institucí o odškodnění. Občané se na město obraceli na základě příslibu podpory postiženým válkou, který byl uzákoněn dekretem prezidenta republiky č.54. Ten vyšel 31. srpna 1945 a stanovil podmínky přihlašování a zjišťování válečného poškození. Pro tyto účely vydalo Ministerstvo vnitra formulář nazvaný „Přihláška válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry“.

Místní národní výbor pak uveřejňoval během září v regionálním tisku výzvy, aby občané nahlásili, jaké škody utrpěli náletem.

„Zjišťování škod bombardováním. Místní národní výbor v Mladé Boleslavi zjišťuje zvláštní komisí všechny škody, způsobené v květnu při německém náletu. Budou zjišťovány škody nejen obce, ale i soukromníků, tedy škody na budovách i bytovém zařízení a pod.“⁷⁹

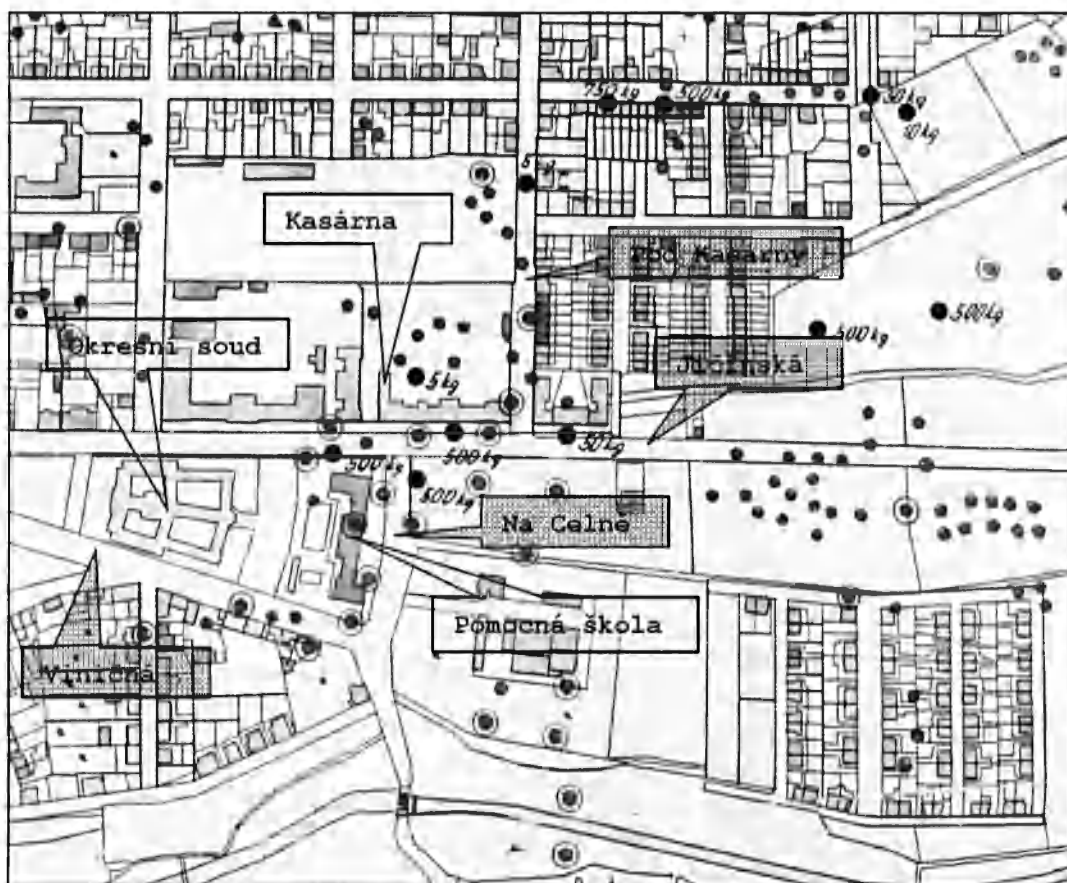
Díky těmto dochovaným dokumentům můžeme zmapovat náletem napáchané škody poměrně přesně, zvláště porovnáme-li tyto písemné údaje se situačním plánem dopadu bomb a doplníme-li celkový obraz svědectvím filmových záběrů, dobových fotografií a pamětníků.

---

79 Svobodné slovo, ročník 1., číslo 100., 7. září 1945

Kasárna, pomocná škola, okresní soud

Jedny z největších škod napáchané ve vnitřním prostoru města byly způsobeny v prostoru vojenských kasáren, lemujících Jičínskou ulici a pomocné školy, stojící na rohu ulic Jičínské a Na Celně.

Do této lokality dopadlo téměř třicet bomb, z nichž nevybuchly tři pětisetkilogramové, jedna padesátikilogramová a jedna těžká pět kilogramů. Zde se rovněž odehrál jeden z nejkrvavějších masakrů.

Před náletem po celé délce kasáren a pomocné školy, která sloužila jako lazaret, stály automobily všeho druhu, které nakládaly raněné německé vojáky, kam se dalo - na korby i na střechy kabin. Operovala zde také skupina patnácti mladíků z Řepova, účastnících se spolu s dalšími vlastenci odzbrojování jednotek wehrmachtu přijíždějících do města. Před kasárny byla tedy značná

koncentrace lidí. Na dolním rohu pomocné školy, pozorovala ruch skupinka dětí.

Roh pomocné školy, v pozadí kasárenská budova⁸⁰

Podle svědectví pana Boučka počalo bombardovat tuto oblast tři až pět letounů nalétajících od východu. Exploze a vzduchem svištěcí střepiny konaly hrůzné dílo. Zkázou završily stíhačky, které postřelovaly v celé délce Jičínské ulice, což je patrné ze zprávy hřbitovního referátu, neboť často uváděnou příčinou smrti v této lokalitě je zastřelení. Kasárny nezasáhla žádná bomba přímo, dopadaly však do jejich těsné blízkosti. Většina automobilů byla převrácena. Sedm řepovských mládenců zde

---

80 Muzeum Mladoboleslavska

nalezlo svou smrt, dalšímu výbuch utrhł nohu.⁸¹ Přimo střed pomocné školy zasáhla bomba, která výbuchem demolovala velkou část střechy a prorazila podlaží. Další tři těžké pumy dopadly do jejího těsného sousedství.

Po náletu vznikla na paloučku před pomocnou školou situace ve své tragičnosti až groteskní. Drtivá většina zabitých Němců, kteří sem byli z demolovaného lazaretu vyneseni, měla pravou ruku v sádře na závěsu. Byli hospitalizováni s vykloubenými rameny po nezdařeném odpalu z ruční protitankové zbraně (pancéřové pěsti).

V ulici Na Celně, zahynulo během náletu nejvíce dětí. Dvě z nich připomíná vzpomínka Arnošta Hermana.

„Kousek od pomocné školy, kde jsme hrávali fotbal s hadrákem, jsem našel mezi úlomky cihel lidský prst. Jsem přesvědčený, že patřil mému kamarádovi. Dva bratři Bachovi, co jsme spolu blbli, roztrhala bomba. Na místě, kde je nyní pomníček. Nikdo si ho dneska skoro nevšimne. A bomba zabila u kasáren tátu mého kamaráda Jendy Kouta.“⁸²

Budova okresního soudu, která se rovněž nachází v blízkosti této lokality zasažena nebyla. Při pohledu na mapu se zdá, že pozornost letců byla mnohem více soustředěna na přilehlé komunikace, nežli na budovy samotné. Ulice Jičínská, Na Celně, Pod Kasárny (neboli Štefánikova) i Viničná obdržely řadu zásahů, zatímco přímo zasažené budovy vidíme jen dvě. Pomocnou školu, podle vzpomínek pamětníků jasně označenou červeným

---

81 viz příloha číslo 9 - Dopis pana Otty Boučka z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 10. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

82 Herrmann, A.: Nad městem zářily hvězdy, Kapucín, Duchcov 2003

křížem na střeše, coby lazaretní budovu, a obytný dům č.p.542 v ulici Pod Kasárny.

Jak již bylo zmíněno zásah tohoto domu a jeho následné částečné zřícení se stalo osudným rodině Čapkových. Ing. Karlu Čapkovi, bývalému předsedovi správní komise města v jeho troskách zahynula manželka Ludmila. Dcera Helena podlehla utrpěným zraněním v nemocnici. Tak jako většina obyvatel, kteří při náletu přišli o střechu nad hlavou, byl Ing. Čapek spolu se synem Pavlem prozatímně ubytován v budově hospodyňské školy postavené na konci Jičínské ulice takřka za městem.

Ulice Pod Kasárny (dnes Štefánikova)⁸³

Plynárna

Není příliš vzdálená od výše popisované lokality. Byla otevřena 8. prosince 1930, za městem u železniční trati Mladá Boleslav - Nová Paka. Plynojem se dodnes nalézá na stejném místě. V podrobném rozpisu škod způsobených městu Mladé Boleslavi zasláném dne 27. října 1945 Místním národním výborem Okresnímu národnímu výboru, si můžeme přečíst tento záznam.

„Při bombardování byl proražen plynojem a vznikla škoda 11.000,- K. Bylo poškozeno přívodní elektrické vedení, následkem čehož vyrobený plyn musel být

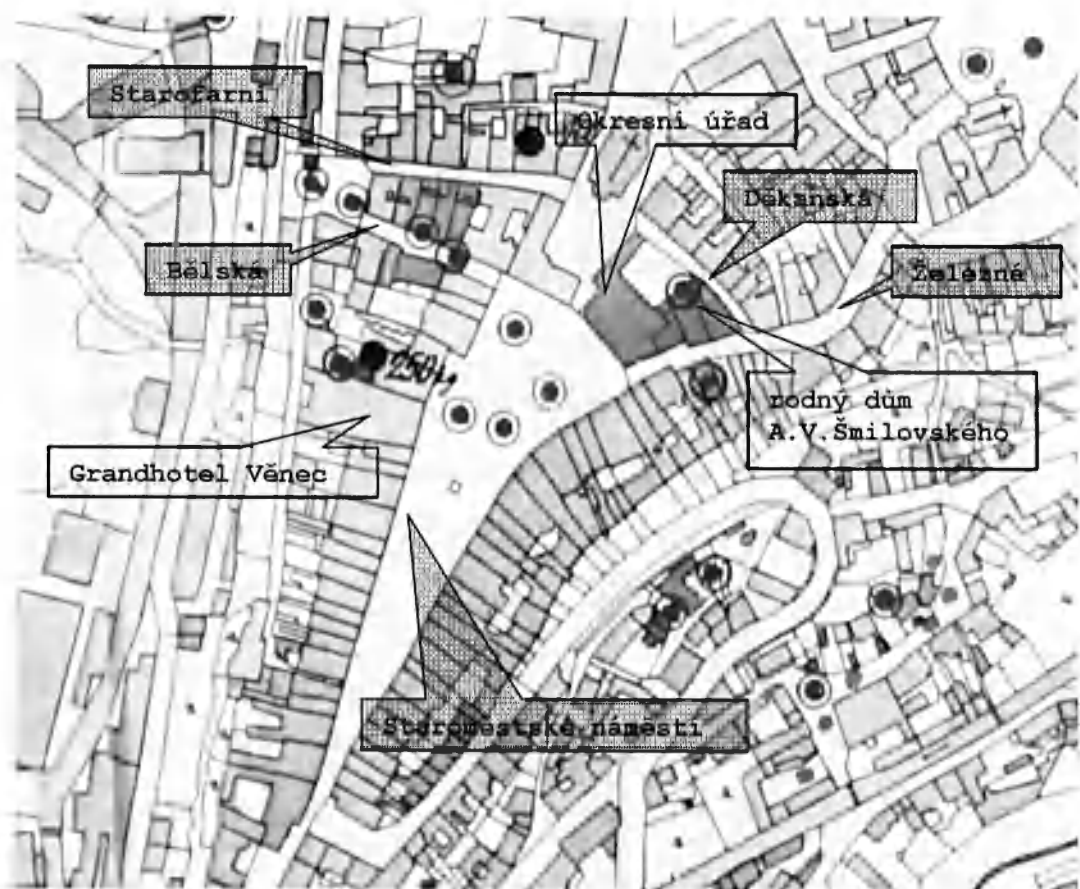
vypuštěn do vzduchu, vzniklá škoda 10.500,-K. Škody vzniklé bombardováním na plynové síti a na přípojkách domovních, odhaduje se částkou 40.000,-K.”⁸⁴

Není zde tedy zaznamenáno přímé zasažení plynárenských budov pumou, ani z plánu dopadu není zřejmé, že by budovy plynárny byly záměrně bombardovány. Rovněž vyčíslené škody nejsou v tomto případě příliš vysoké. K proražení plynojemu došlo tedy patrně vlivem detonací v okolí, nebo odraženou střepinou.

---

84 SOKA MB, Fond Městského národního výboru, 246/37 Soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi

Staré Město

Další těžce postiženou lokalitou bylo Staré Město. Je to pochopitelné, neboť vzhledem k hustotě zástavby měl dopad každé jednotlivé pumy za následek vážné poškození hned několika budov. Přímo do prostoru horní části Staroměstského náměstí dopadly čtyři těžké bomby. Tlaková vlna vyrazila všechna okna okolních budov a plechové kryty výloh vmáčkla dovnitř obchodů. Odletující střepiny a dlažební kostky poničily fasády domů. Stavební oddělení místního národního výboru vyhotovilo v dubnu 1947 vyúčtování se zevrubným popisem škod na budově č.p. 70/I., která je průčelím obrácena do prostoru náměstí.

„Popis škod způsobených náletem dne 9. 5. 1945 na budově nynějšího okresního národního výboru č.p. 70/I. V Mladé Boleslavi.“

Přímými zásahy sousedních objektů a objektů v okolí a následkem velkých detonací byla budova poškozena střepinami roztržitých bomb, tlakem vzduchu a střelbou z letadel. Část krytiny z pálených vlnovek byla rozmetána, střepinami rozbita a tlakem vzduchu značně rozrušena. Nadokenní žlaby, odpadní roury, úžlabí, střešní oplechování, podokenní plechování a oplechování říms bylo buď úplně zničeno, nebo značně poškozeno a rozstříleno. Fasádní omítka s grafitovou výzdobou a kamenickou prací jest značně poškozena. Všechny okenní venkovské a vnitřní tabule rozbity. Okenní rámy a křídla buď roztržitěna, poškozena nebo úplně scházela. Dveře následkem velkých vzduchových tlaků poškozeny nejvíce kolem zámků a ostění dveří na mnoha místech vytrženo ze zdiva. Několik příček se stropy bylo demolováno. Vnitřní omítky poškozeny a malby zničeny. Elektrické osvětlení s osvětlovacími tělesy, vodovodní zařízení s umyvadly a klosety, telefonní zařízení poškozeno. Některé parketové podlahy poškozeny a i v několika kancelářích vzduchy a v drážkách rozždímány. V kancelářích hlavně do ulice, byl poškozen i nábytek. Stahovací záclony poškozeny, některé úplně zničeny. Dle přiloženého seznamu účtů bylo do dnešního dne za provedené práce zapláceno 220 693,10 Kčs. Opisy účtů jsou přiloženy. Podle přiloženého rozpočtu zbývá ještě dokončiti práce v neprovedené částce 214 720 Kčs⁸⁵

Uvedenými „přímými zásahy sousedních objektů“ je zde nepochybně míněno rozsáhlé poničení sousední budovy hejtmanství a rodného domu Aloise Vojtěcha Šmilovského. Dnes se v těchto místech rozkládá parčík.

„Popis škod způsobených náletem dne 9. května 1945 na budově č.p. 66-67/I. na Staroměstském náměstí. Bývalé sídlo okresního úřadu. Nedaleko budovy dopadlo několik bomb, které značně poškodily budovy a kterými byl též sousední dům úplně

---

85 SOKA MB, Fond Městského národního výboru, 246/37 Soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi

zničen. Budova 66-67/I byla zasažena několika menšími a jednou větší bombou na straně do ulice Železné přímo. Tato bomba zničila střešní konstrukci o ploše cca 160 m² a další část byla tlakem vzduchu nadzvednuta a poškozena. Byly proraženy stropní konstrukce až do přízemí včetně klenby. V půdním prostoru byl úplně zničen jeden komín až do úrovně půdní podlahy. Dále poškozeno oplechování, omítky, okna, rámy potrubí elektrické vedení atd. Otřesem budova značně rozestoupena, takže vykazuje velké trhliny."⁸⁶

Přímý zásah pak rozmetal obytný dům č.p. 65. v přilehlé Železné ulici a další dva domy učinil neobyvatelnými.

Z opačné strany ústí do náměstí ulice Bělská. Ta byla zasažena čtyřmi těžkými pumami.

Zasažená Bělská ulice⁸⁷

---

86 SOKA MB, Fond Městského národního výboru, 246/37 Soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi

87 Muzeum Mladoboleslavska

Jedna dopadla přímo na dům č.p.72, ostatní dopadly na ulici a svou ničivou silou připravily o střechu nad hlavou jedenadvacet rodin, když učinily naprosto neobyvatelnými osm domů. Většina z nich musela být stržena.

Tlakovou vlnou z těchto pum byly dále těžce poškozeny čtyři další domy v rovnoběžné Starofarní ulici a zničeny dveře, okna a omítky na veřejných záchodcích v Bělské.

Okolí hotelu Věvec stojícího ve střední části náměstí, se rovněž otřásl dopady čtyř bomb, ty však již neměly tak ničivé účinky. Jedna z nich o váze 250 kg naštěstí nevybuchla.

Pan Šámal vzpomíná, že v roce 1946 nebo 1947 prý našel kominík v kuchyňském komínu hotelu Věvec zaklíněnou nevybuchlou pumu malých rozměrů poté, co si zdejší kuchaři stěžovali na jeho špatný tah.

Podolec

Podolcem je nazývána třetí městská část, k níž je v dnešní době přiřazena i zástavba podél Jičínské ulice a sítě komunikací až po ulici Dukelskou. Původně však zabírala pouze údolí Klenice s přílehlým okolím tak, jak je vidíme na mapce. Do této oblasti dopadlo kolem dvaceti pum.

V ulici Na Klenici bomby zcela zničily dva domy č.p. 43 a 52, řada dalších byla těžce poškozena, jak ukazuje například následující zápis ze seznamu náletem poškozených rodin.

„Na Klenici 119: střecha pryč, krovy pryč, I. patro demol. zdivo popraskané, příčky mezi pokoji pryč, stropy uvolněny, okna pryč i rámy, dveře i se zárubněmi. Jen přízemí obyv.“⁸⁸

Ve Střelecké ulici zničily českobratrský sirotčinec č.p. 569 a obytný dům č.p.31. Takto uprázdněné prostranství bylo v letech 1953 - 1956 využito k výstavbě zimního stadionu.

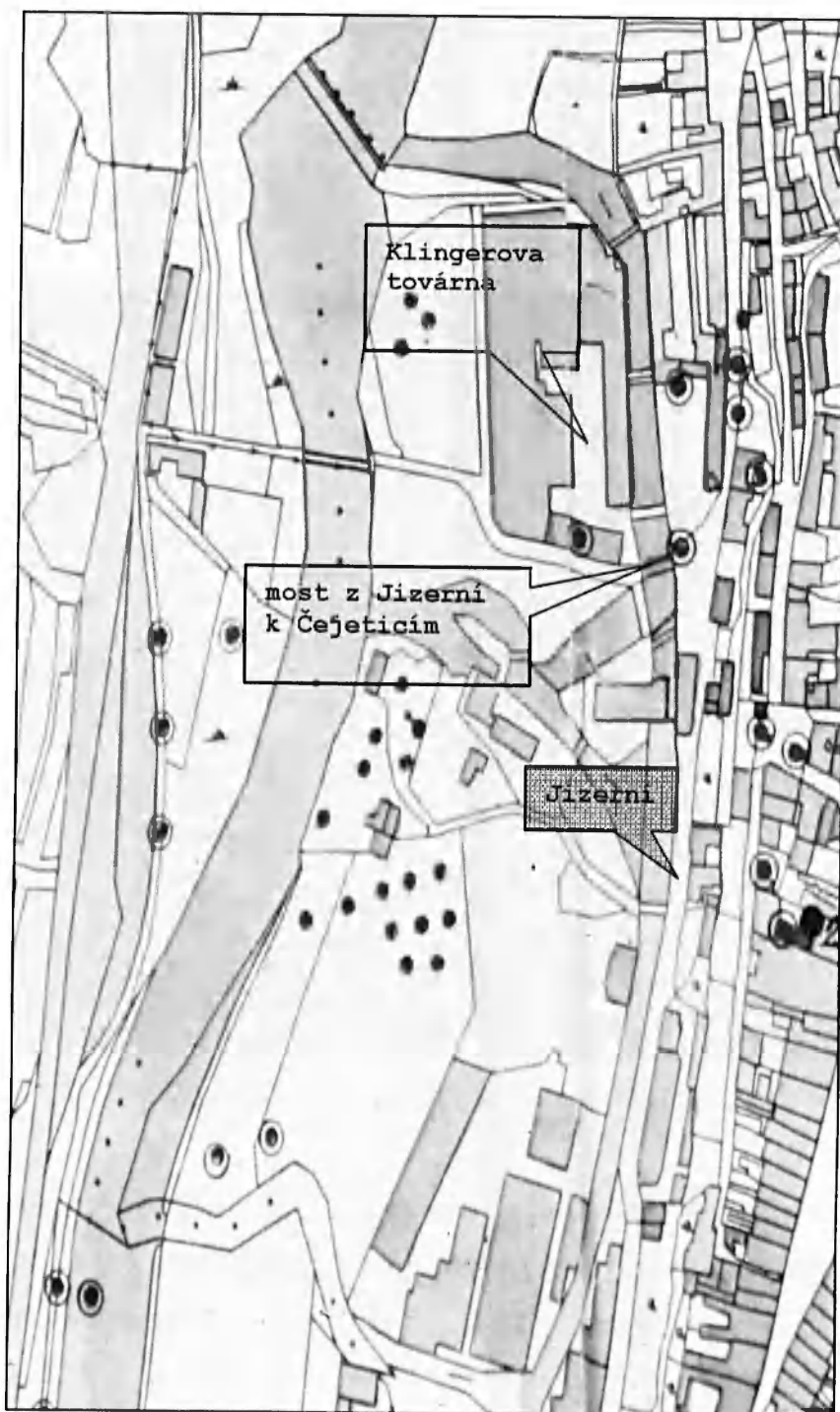

Zničená budova sirotčince ve Střelecké ulici⁸⁹

---

88 SOKA MB, Fond Městského národního výboru, 459/153 Pomoc letecky postiženým - náhrady škod, následky náletu

89 Muzeum Mladoboleslava

Největší škody v této lokalitě postihly budovy patřící Klingerově továrně⁹⁰ a přilehlé obytné domy. Oblast byla

---

⁹⁰ viz příloha číslo 10 - čtyři fotografie lokality Pták zasažené dne 9. května 1945 při bombardování Mladé Boleslavi

zasažena čtyřmi těžkými bombami, které jeden dům zcela zničily a pět dalších poškodily natolik, že bylo třeba hledat náhradní ubytování sedmnácti rodinám. Další puma zničila ocelový most, jenž se klenul z Jizerní ulice, dnešní Ptácké, přes rameno Jizery směrem k Čejeticím. To bylo v první polovině 80. let 20. století zasypáno.

Zničený most přes slepé rameno Jizery⁹¹

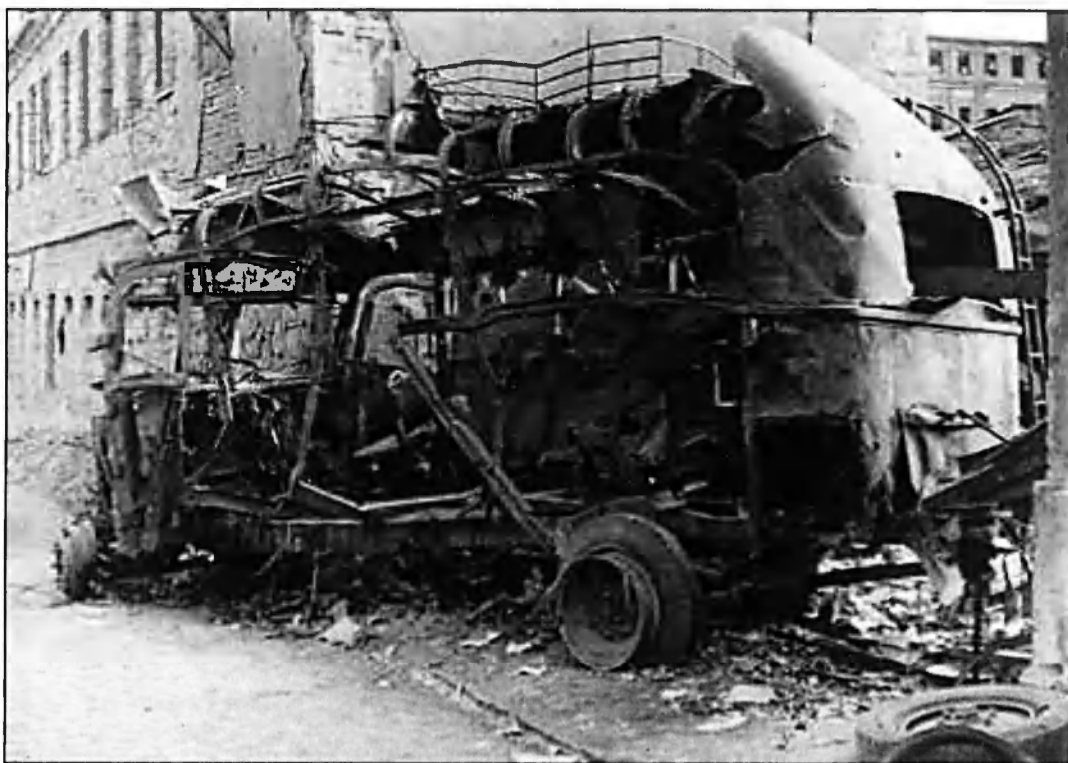
V Jizerní ulici byl přímým zásahem pumy roztrhán autobus říšských drah plný desítek prchajících Němců. Kusy rozervaných lidských těl byly rozmetány do vzdálenosti několika desítek metrů, kde skončily rozvěšeny do korun stromů v zahradách na stráni. Tato událost otřásla obecným povědomím tak, že je vzpomínána téměř v každé poválečné publikaci, jež se o náletu

---

91 SOKA MB

zmiňuje, a to i přes to, že v ostatních případech jsou oběti bombardování z německých řad vesměs pomíjeny.

„A mnoho zůstalo nezjištěno. Ten kdo viděl strašnou zhoubu v Jizerní ulici, kde zásah bomby rozmetal přeplněný autobus s utíkajícími Němci a viděl ty lidské trosky naprosto nezjistitelné a pak do společného hrobu pohřbené, pochopí, že zhouba je větší, než jak ji dokládají suché cifry usmrcených a těžce zraněných.“⁹²

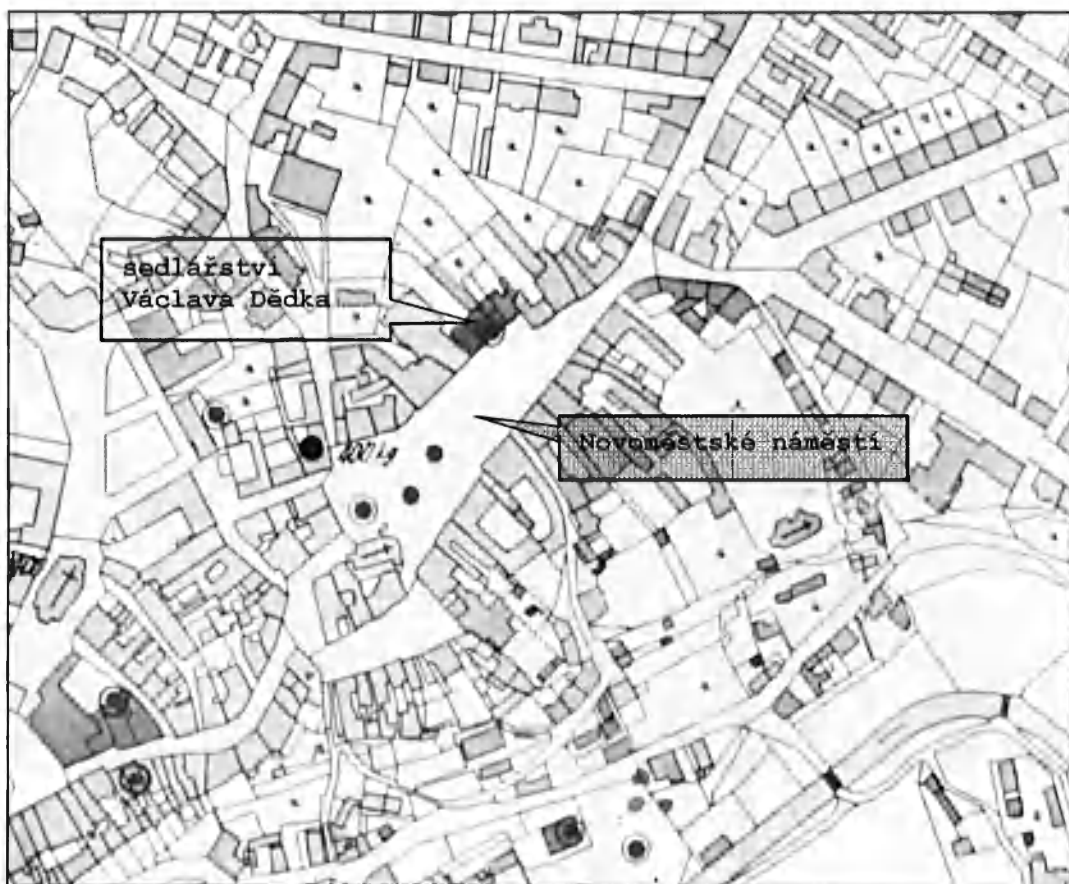

Zničený autobus říšských drah v Jizerní ulici⁹³

---

92 Jeřábek, J.: Květen 1945 na Mladoboleslavsku. Mladoboleslavsko v minulosti i přítomnosti, Redakce Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 1958, s. 19

93 Muzeum Mladoboleslavska

Do prostoru Novoměstského náměstí dopadly tři pumy, jedna z nich těžká. Jejich účinek na volném prostranství měl za následek „pouze“ vyražená okna, poškození fasád a podobně. Čtvrtá, čtyřsetkilogramová puma, zasáhla sice obytné domy v dolní části náměstí, ale po dopadu neexplodovala. Pátá těžká puma dopadla přímo na dům č.p. 44. v severním rohu náměstí, kde sídlila firma Václava Dědka. Sám majitel zemřel v jejích troskách. Jeho mrtvé tělo bylo vyproštěno druhého dne odpoledne, právě když náměstím projížděli první rudoarmějci.⁹⁴

---

94 Václav Dědek i jeho syn, rovněž Václav, byli aktivními členy komunistického odboje. V jejich domě se ilegálně tisklo Rudé právo. Václav Dědek ml. byl plodným amatérským regionálním historikem, autorem řady publikací a neúnavným přispěvatelem do regionálního tisku. Jím sestavený sborník „V boji a v práci“ byl až do poloviny

Zasažený dům č.p. 44 na Novoměstském náměstí⁹⁵

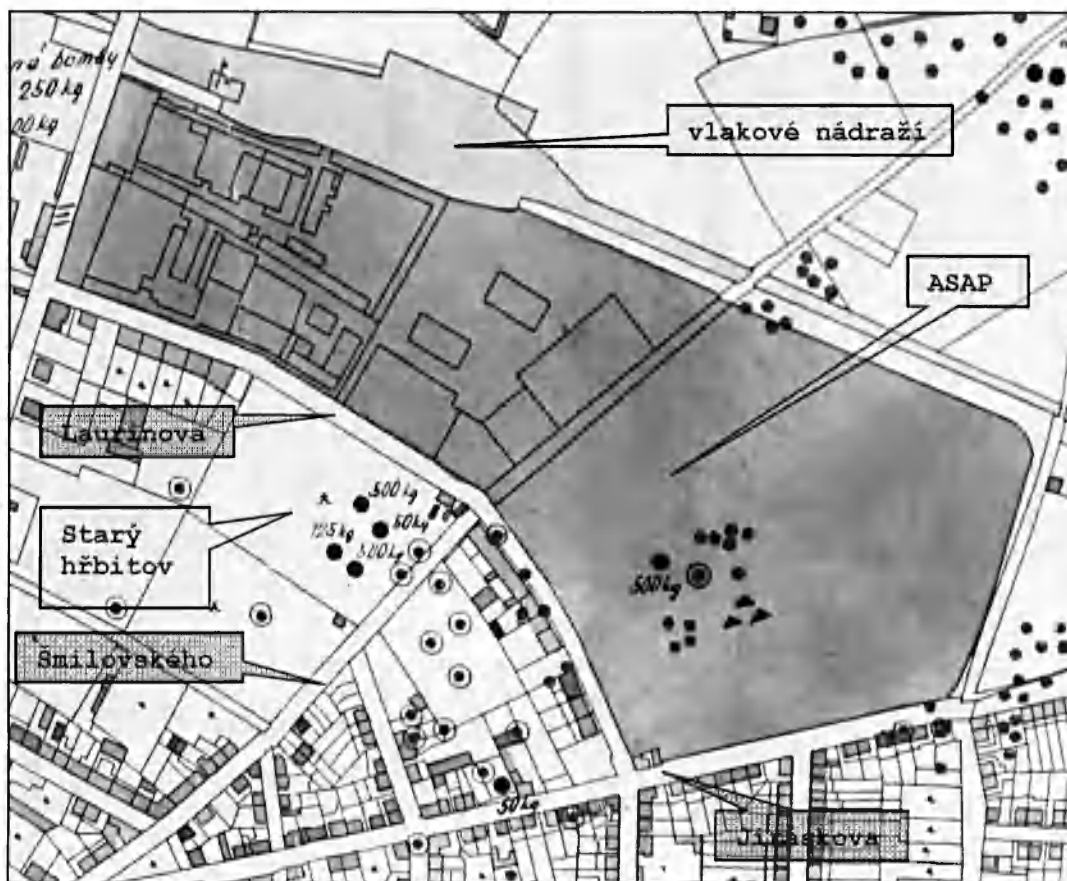
Dva sousední domy byly těžce poškozeny. Dům nalevo, v němž sídlilo Krocovo lahůdkářství, bylo nutno podepřít, aby se zcela nesesul, ale jeho oprava se ukázala jako neproveditelná, a tak byl rovněž zbourán.

---

devadesátých let jedním z mála ucelených děl, pojednávajících o odboji na Mladoboleslavsku. Smrt jeho otce na samém sklonku války jej hluboce zasáhla, proto se k tématu náletu neustále vracel. Vždy a všude jej velice tvrdě odsuzoval a bez výjimky označoval za projev nacistické zvěle a krutosti. Právě on byl, díky svým plamenným článkům, jedním z největších tvůrců veřejného mínění a úhlu pohledu na odboj, nálet a válečné události v regionu vůbec.

⁹⁵ Muzeum Mladoboleslavska

ASAP

Podíváme-li se na zásahy jež byly továrně uštědřeny, nezbyvá nám než konstatovat, že pokud skutečně byla jedním z hlavních cílů náletu, neměli piloti právě nejpřesnější mušku. Vzhledem k její rozloze je počet dopadnuvších bomb překvapivě malý. Do prostoru, jenž svou výměrou tvoří přibližně deset procent plochy továrny, dopadlo 9 pum lehkých a dvě těžké z nichž jedna pětisetkilogramová nevybuchla. Téměř se zdá, jakoby shoení bomb bylo jen okamžitým rozhodnutím posádky dvou, maximálně tří letounů.

Zasaženy byly hlavní dílny, montážní oddělení a pod ním umístěné sklady plné ložisek, elektrických přístrojů, pneumatik a pryžových součástek. Zde také následně vypukl velký požár, který napáchal mnohem více

škod než zásahy samotné, neboť se jej zaměstnancům nepodařilo uhasit kvůli pokračujícímu náletu.

Škody způsobené požárem v továrně ASAP⁹⁶

Oheň zničil část karosářských dílen v 1. poschodí, celou chemickou a fyzikální laboratoř, konstrukční kancelář s archivem výkresů a halu s leteckým oddělením. Z valné části se působením žáru rozpadla i betonová konstrukce montážní dílny a skladů.

Právě spalováním pneumatik vznikal hustý černý dým vystupující v temném sloupci z prostor továrny. Černý oblak, viditelný do dvacetikilometrové vzdálenosti, je patrně jednou z příčin toho, že byl nálet v myslích obyvatel neodlučitelně spjat s dojmem zničení továrny.

---

96 Archiv historie firmy ŠkodaAuto muzeum

Sloup dýmu vystupující ze zasažené továrny ASAP⁹⁷

Toto mínění nezměnil ani fakt, že se již 24. května znovu začala pomalu rozbíhat výroba, neboť odklizení trosek se začalo organizovat téměř ihned.⁹⁸ Z použitelných dílů, které se snášely k montáži do provizorně upravené letecké dílny, se sestrojovaly nákladní vozy typu 256. Dne 24. června vyjel první z nich.

Pokračujme však ještě dále v linii úvah, kterou jsme se začali ubírat při pohledu do plánu dopadu. Totiž zda pumy rozeté v nejbližším okolí továrny svůj cíl jednoduše neminuly. Pak si ovšem musíme položit otázku, kam byly směřovány. Zda skutečně do prostoru továrny či

---

97 Archiv historie firmy ŠkodaAuto muzeum

98 viz příloha číslo 11 - Čtyři fotografie škod způsobených náletem dne 9. května 1945 v továrně ASAP

na okolní hlavní komunikace. Jednu z nich ulici Laurinovu, která továrnu těsně lemuje zasáhly tři bomby, z toho jedna těžká. Druhou, ulici Šmilovského, pak zasáhly dvě těžké pumy a jedna dopadla do její těsné blízkosti. Ani v tomto případě by však zásahy nebyly zvláště úspěšné, neboť většina dalších zde shozených bomb dopadla do starého hřbitova a do nezastavěných okolních prostor. Čtyři z nich nevybuchly.

Komunikace

Proč se však vlastně vůbec zaobírat myšlenkou, že nálet mohl být směřován na komunikace?

Snažila jsem se dosud nahlížet všechna fakta, co možná nezaujatě, ze všech úhlů pohledu a nepřiklánět se příliš zřejmě na jednu, či druhou stranu mince v otázce, kdo nálet způsobil. To, že by snad mohla existovat strana třetí vůbec nehodlám připustit. Přesto se, a tady si dovolím parafrázovat svého oblíbeného autora, obrysy této myšlenky rýsují již tak zřejmě jako piáno ukryté pod plachtou. Jednoduše je nelze utajit.⁹⁹

Pokud tedy připustíme možnost, že nálet nebyl proveden se záměrem zničit město a zahledíme-li se znovu do plánu dopadu pum, nemůžeme nevidět, kam bomby dopadaly především. Na ulice, silnice a cesty, které, jako bílí hadi, svítily v záři květnového slunce a kudy utíkalo obrovské množství německých civilistů s potahy, vozíky, kočárky a ranci a mísilo se s nemenším množstvím německých vojáků, stále ještě početných, i když již většinou značně demoralizovaných jednotek armády „Mitte“, ženoucích se spíše než kam, vlastně odkud. Co nejdále od blížící se Rudé armády.

---

99 Jedná se o Terryho Prattcheta, který píše o úplně jiných věcech.

Takto je nastalá situace popsána ve sborníku „Květen 1945 ve středních Čechách“.

„V úterý 8. května došlo najednou v průběhu povstání k obratu. Nacistické jednotky přerušovaly boj a snažily se co nejrychleji proniknout na západ. A druhý den se po silnicích hnaly nekonečné kolony s jedním cílem – co nejrychleji k Američanům. Nacistické kolony se pohybovaly v podstatě dvěma směry. Protože Praha byla pro jejich průchod uzavřena, obcházely ji ze dvou stran. Jeden proud se pohyboval po silnicích přes Mladou Boleslav směrem na Mělník, kde chtěl překonat Labe a dostat se jižně od Karlových Varů k Američanům. Druhý proud obcházel Prahu z jihu, snažil se proniknout po mostech jižně od Prahy přes Vltavu a přejít u Písku a Strakonice do zajetí amerických jednotek.“¹⁰⁰

Podíváme-li se tedy na plán Mladé Boleslavi touto optikou, vidíme dvojí přetětí silnice do Stakor souvislými pásy pum. První v ústí ulice Dukelské, druhý v polích za železniční tratí.

Ulice Jičínská je rovněž bombardována ještě před vstupem do města.

Červenými tečkami je pokropena silnice vedoucí ku Praze a k ní přiléhající čtvrt Na Dubcích, stejně jako louky podél silnice k Čejeticím a již zmíněná ulice Jizerní z níž vedou přes slepé rameno řeky čtyři mosty. Dva z nich jsou zasaženy.

Bez vážnějších následků je bombardována část Hlavního nádraží a příměstská část železnice na Starou Paku.

---

100 kolektiv autorů: Květen 1945 ve středních Čechách, sborník dokumentů a vzpomínek na revoluční dny 1945, Středočeský krajský národní výbor, Orbis, Praha 1965, s. 53 a 54

Všechny tyto pásy jsou tvořeny lehkými pumami, jen vyjimečně se vyskytne puma těžká, můžeme tedy předpokládat, že silnice byly zasypávány především protipěchotní municí.

Zadíváme-li se nyní znovu do vnitřních prostor města shledáme, že bomby padaly především do hlavních ulic a na větší prostranství nápadná zvýšenou koncentrací lidí. Ovšem častěji než do okolí města sem dopadají bomby těžké, takže můžeme předpokládat záměr, vytvořit v ulicích překážky ze sutin okolních domů, které by znemožnily volný průchod městem.

Tady nám zcela přirozeně vyvstává otázka, kolik výbušnin vlastně na město dopadlo?

„Celkem bylo během tohoto jediného náletu svrženo na Mladou Boleslav asi 700 bomb o váze od 2,5 do 500 kg. Z nich vybuchlo po dopadu 662. Z nevybuchlých bylo 25 těžkých 500 kg.“¹⁰¹

Toto je jediný výčet, který kopírují všechna líčení průběhu náletu. Patrně vychází z plánu dopadu pum, přestože autor zřejmě přehlédl zakreslenou nevybuchlou bombu o udávané váze 750 kg.

Ve snaze o orientační výpočet množství shozené trhaviny se rovněž obrátím ke zmíněnému plánu, neboť jiný pramen v podobném rozsahu a podrobnosti s veškerou pravděpodobností neexistuje a o jeho spolehlivosti, pokud jde o zasažená místa, jsme se již přesvědčili. Předpokládejme tedy jeho „pravdomluvnost“ i ve věci tonáže bomb.

---

101 Jeřábek, J.: Květen 1945 na Mladoboleslavsku. Mladoboleslavsko v minulosti i přítomnosti, Redakce Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 1958, s. 18 a 19

Vybuchlých pum vážících mezi pěti až deseti kilogramy je v plánu zakresleno 504. Dále vybuchly 104 těžké bomby, z nichž nejtěžší vážily okolo pěti set kilogramů. Nevybuchlo 32 bomb, z toho 25 jich svou váhou přesahovalo metrický cent.

Tyto nebezpečné pozůstatky náletu byly odstraňovány pyrotechnickou četou sestavenou z německých zajatců a podřízenou velení policejního strážmistra Františka Dlouhého.

Němečtí zajatci odstraňující pozůstatky náletu¹⁰²

Veškerá nevybuchlá munice byla odvážena mimo město a odpalována u Zalužanského statku a na Radouči. Přestože šlo o odpaly kontrolované, způsobily ještě hmotné škody. Následující záznam nalezneme v zápisu ze

---

102 SOKA Mladá Boleslav

šesté schůze okresního národního výboru konané dne 19. května 1945.

„Br. Kurka oznamuje, že intervenoval u zdejšího vojenského velitelství, aby nevybuchlé pumy byly odstřelovány někde jinde než na Radouči, protože posledním odstřelováním na Radouči popraskaly v bytech okenní tabule a dokonce byly poškozeny i stropy.“¹⁰³

Pyrotechnické práce byly bez dalších nehod dokončeny ve skále u Chrástu do 20. června 1945.

Bez ohledu na to, zda jde o pumy, jež po dopadu vybuchly či nikoli, bylo na město shozeno 640 pum. Jejich celkovou hmotnost lze určit pouze orientačně, zřejmě však přesáhla padesát tisíc kilogramů, spíše se blížila šedesáti tunám.

Letadla přilétají

Chronologicky by tato podkapitola měla celé líčení průběhu náletu otevírat, avšak teprve z výše uvedených faktů a souvislostí můžeme její děj rekonstruovat, neboť možnosti, jež nám poskytují písemné prameny, jsou v této otázce nedostačující a očitá svědectví značně rozporuplná.

Pokusme se v první řadě určit, jak nálet začal, tedy z jakého směru letouny přilétly.

Toto je zápis převzatý z městské kroniky.

„Bylo krátce před desátou hodinou dopolední. Od západu přilétal roj letadel, klidně jsme je pozorovali. Nikdo netušil, co přinesou nejbližší okamžiky. Vždyť byl

---

¹⁰³ SOKA MB, Fond Okresního národního výboru, 1/1 Zápisy ze schůzí ONV 1. - 19., ve dnech 11. května - 26. června 1945

konec války, nikdo nevěřil, že by měly ještě promluvit zbraně. Děti si hrály, lidé se spokojeně procházeli. Bylo to pak v okamžiku. „Devět letadel doprovázených dvěma bez výsostných znaků provedlo bombardování ve čtyřech vlnách z výše 2000-2500 m. Přerušením hlásné služby od 5. května nemohlo být obyvatelstvo včas varováno.“¹⁰⁴

Následující dojmy pak zanechal přilet letadel v myslích pamětníků.

Pan Kašík vzpomíná¹⁰⁵, že jakožto člen ozbrojeného oddílu, který operoval na Mladoboleslavsku, se právě v den náletu nalézal v lesích chlumských hřbetů. Právě v dopoledních hodinách 9. května držel strážní službu na několikapatrové věži umístěné přímo v místě triangulačního bodu označeného kótou 321. Odtud uviděl přilétat nad Mladou Boleslav ze severu, zhruba ze směru na Mnichovo Hradiště, roj letadel.

Podle svědectví pana Šámala, který se dostal jako člen vyšetřovací komise do Malé Bělé, obce ležící asi sedm kilometrů od Boleslavi rovněž ve směru na Mnichovo Hradiště, viděli tamější občané v téže době několik letadel nad železniční tratí, letících ve směru na Mladou Boleslav.

Pan Najmann zaznamenal¹⁰⁶, že první bomba dopadla mezi řeku Jizeru a železniční trať za lihovarem, druhá pak do lihovaru přímo na obrovskou nádrž, která však byla naštěstí vypuštěná. Další pumy zasáhly most u „Vaňkova

---

104 Kronika města Mladé Boleslavě V., VI. Čistopis z let 1959-1963, kronikář Eduard Svárovský, s. 41

105 Kašík, V.: „Jak to opravdu bylo?“ in: Hlas revoluce, jaro 1990. Kopii tohoto článku mi laskavě zapůjčil pan Šámal, bohužel nebyla přesněji datována a článek se mi dosud nepodařilo dohledat.

106 viz příloha číslo 12 - Přepis části dopisu pana Ladislava Najmana z Mladé Boleslavi, do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)

mlýna" a spodní část schodiště vedoucího od Starého Města ke Klingerovým závodům.

Pan Šafránek uvádí¹⁰⁷, že letadla mířící k Mladé Boleslavi kolem desáté hodiny dopolední přelétala nad obcí Krnsko, v níž se tehdy nacházel. Vzápětí započala nálet na město.

Pan Jíra vypráví¹⁰⁸, že stál právě na státní silnici z Kosmonos do Mladé Boleslavi, když uslyšel zvuk leteckých motorů a spatřil skupinu letadel, která se stáčela směrem na město.

Pan Sýkora udává¹⁰⁹, že se nalézal v Mladé Boleslavi a směr bombardování určil přibližně od západu na východ.

Pan Bouček¹¹⁰ byl v téže době před kasárenskou budovou a spatřil letadla přilétat od Jičína. Ta vzápětí shodila svůj smrtící náklad přímo na ulici, kde stála auta s raněnými německými vojáky.

Další vyjádření nalezneme v regionálním časopise z Bakova nad Jizerou - týdeníku Bakovsko. Uvádí, že kolem desáté dopoledne přeletělo nad Bakovem několik letadel a za nimi další. Ta zakroužila nad Mladou Boleslaví a z jejich trupů se začaly sypat bomby.¹¹¹

Můžeme se domýšlet, čím je způsobena ona názorová nejednotnost v této otázce a pokusit se o vlastní vysvětlení. Letka pravděpodobně přilétla od severu, to znamená přibližně od Mnichova Hradiště. Její přelet viděli v Malé Bělé, v Bakově nad Jizerou, zaznamenal ji

---

107 viz příloha číslo 13 - Dopis pana Miroslava Šafránka z Mladé Boleslavi, zaslaný do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)

108 viz příloha číslo 14 - Dopis pana Bedřicha Jíry z Kosmonos, zaslaný dne 15. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

109 viz příloha číslo 15 - Dopis pana Ant. Sýkory z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 21. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

110 viz příloha číslo 9 - Dopis pana Otty Boučka z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 10. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

111 viz s. 48, kde je citace uvedena v plném znění

pan Jíra na kosmonoské silnici a viděl ji pan Šafránek z Krnska. Následně letadla patrně provedla průzkumný přelet směrem k jihu a pak se rozdělila na dvě až tři formace, z nichž jedna nalétala na město od západu a jedna další, či snad dvě, od východu. Je rovněž možné, že rozdělení letky na jednotlivé formace proběhlo již před dosažením cíle a průzkumný přelet provedla již jen část bombardérů.

Samozřejmě takto vytyčená letová dráha je značně spekulativní. Avšak teorie, že první shozy proběhly v okolí kasáren, kopírující Jičínskou ulici z východního směru, jak to popisuje pan Bouček a zároveň na západní straně podél řeky směrem k centru města, což tvrdí pan Najmann, je do značné míry podpořena počtem ztrát na lidských životech. Ty byly právě v těchto oblastech nejvyšší. Což lze vysvětlit i tak, že lidé měli jednoduše o něco méně času vyhledat úkryt. Znovu se tak vracíme k problematice času, i když nyní připustíme, že o lidském osudu rozhodovaly nikoli minuty, ale doslova vteřiny.

Podobně nepodložený, avšak stejně logický je i závěr, který můžeme učinit při pohledu na zdánlivě nesmyslné shozy do polí v širším okolí města. Letci je pravděpodobně učinili až v pozdější fázi náletu a nejspíše byly určeny rozprchnuvším se kolonám Němců, kteří sbíhali mimo bombardované silnice.

Pokusme se nyní zodpovědět další zásadní otázku. Kolik letadel se náletu na Mladou Boleslav zúčastnilo?

Citace z městské kroniky uvedená v úvodu této podkapitoly hovoří o devíti letadlech doprovázených dvěma, zřejmě jsou tedy míněny bombardéry doprovázené stíhačkami. Tento názor je později všeobecně přijat

a jako jediný uváděn ve všech později vydaných publikacích.¹¹²

Ti, kdož nálet prožili na vlastní kůži, většinou hovoří o „několika letadlech“, aniž si přesně vzpomínají na jejich počet. To je opět naprosto pochopitelné.

„Viš holka, ve chvíli, kdy ti nad hlavou hvízdaj pumy, nebudeš jen tak postávat s nosem k nebesům a počítat letadýlka a když jo, tak už o tom nikomu vyprávět nebudeš.“¹¹³

Je téměř nemožné, aby si kdokoli, nalézající se uvnitř bombardovaného města, byl schopen učinit ucelenou představu o počtu bombardujících letadel. Spíše lze čerpat ze svědectví občanů okolních obcí, kteří nálet pozorovali z relativního bezpečí. Toto je vzpomínka pana Šafránka z Krnska, tehdy osmiletého chlapce.

„Sirénou neohlášený svaz letadel nadlétávající z nad továrny směrem nad Mladou Boleslav (kol. 10 hod.) jsme tedy považovali za neškodný a spojenecký. V prvním sledu šlo patrně o 12 poměrně nízko letících klasických lehkých bombardérů v rojích za sebou v přehlídkové formaci bez viditelného stíhacího doprovodu. Mne upoutaly jejich neznámé, elegantně krásné siluety.“¹¹⁴

Ovšem pokud přijmeme dříve vyslovenou hypotézu, že se bombardovací svaz rozdělil na více uskupení, nejsou ani očitá svědectví z okolních obcí zcela průkazná. Mnohem pádnějším argumentem je již zjištěný rozsah ničivého náletu, počet shozených pum a jejich tonáž.

---

112 viz s. 50, kde jsou tyto citace uvedeny v plném znění

113 Víím, pane Janoušku a děkuju Vám.

114 viz příloha číslo 13 - Dopis pana Miroslava Šafránka z Mladé Boleslavi, zaslaný do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)

Maximální nosnost tehdejších lehkých bombardérů byla asi 2000 kg, shozeno bylo přibližně 60 000 kg trhavin, jednoduchá matematika nám tedy říká, že nálet provedlo 30 letadel.

Budeme-li chtít zohlednit nejčastěji zveřejňovaný údaj o devíti letounech doprovázených dvěma stíhačkami, můžeme vyslovit hypotézu, že náletu se zúčastnilo 27 letounů ve třech letkách, z nichž každá byla doprovázena dvěma stíhačkami. Tak uspokojíme určitý smysl pro symetrii a zároveň dáme za pravdu těm, kteří nalézající se v určité části města viděli právě jednu letku určenou k bombardování té které lokality.

Nebo, vezmeme-li v potaz skutečnost, že nálet probíhal ve čtyřech vlnách, existuje určitá pravděpodobnost, že jej provedl stejný počet letek, tedy čtyři, patrně rovněž po 9 až 11 strojích.

S určitostí na tuto otázku odpovědět nelze, ovšem za vysoce pravděpodobný můžeme přijmout fakt, že nálet provedlo neméně než dvacet letounů.

Dalším podpůrným důkazem této teorie může být opětovné nahlédnutí do fondu Letecké války, konkrétně do jednotlivých bombardovaných obcí a měst.

V České Lípě bombarduje šest letounů a shozeno je šest těžkých bomb o dvousetkilogramové hmotnosti a nezjistitelný počet malých.

Na Mimoň nalétá devět letounů a zcela zničí 13 domů a 22 dalších poškodí. Povedeme-li paralelu s Mladou Boleslaví, tak by stejný počet letounů nad Mladou Boleslaví musel odvést skutečně neuvěřitelné dílo. Ve své zprávě o škodách uvádí totiž Místní národní výbor, že nálet zcela zničil 24 budov a 505 poškodil a jak již bylo uvedeno dopadlo na město kolem 640 bomb, jejichž celková hmotnost činila 50 - 60 tun.

To, že byl nálet prováděn z výšky 2000 - 2500 m, je jediný uváděný výškový údaj. Není známo, jak byl určen. Tato nižší letová hladina, může být chápána jako logický důsledek potřeby rozeznat na zemi menší a pohyblivé cíle - kolony na silnicích a větší uskupení lidí. Z této výšky by bomby padaly 20 až 22 sekund a rychlost při dopadu by činila 200 až 223 m/s.

Přítel či nepřítel?

Myslím, že nyní nezbyvá než zodpovědět onu zásadní otázku: „Čí letectvo bombardovalo 9. května 1945 Mladou Boleslav a proč?“ Odhalme ono špatně utajené „piáno pod plachtou“. Přestaňme je obloukem obcházet a poslechněme si, co nám hraje. Slyšíte „Prsten Niebelungů“ nebo „Suliku“?

Slovem i obrazem

Okamžitě po náletu bylo v místním tisku bez jakýchkoli pochybností zveřejněno všeobecně panující přesvědčení, že nálet provedli Němci. Nenajdeme jedinou zmínku, která by připouštěla jinou možnost.

Ovšem můžeme se setkat i s články, jejichž pisatel patrně nezastával obecně proklamovaný názor. Tyto texty jsou v porovnání s ostatními periodiky velmi nápadné právě díky ostentativnímu „vyhýbání se“ označení konkrétního viníka náletu.

„K desáté hodině je slyšet ve vzduchu hukot motorů. Letadla jsou nad městem, slyšet štěkot kulometů.

Uchýlíš se rychle do sklepa nejbližšího domu a už je slyšet detonace, dům se chvěje v základech, okenní skla drnčí. Dvěma starším ženám dělá se nevolno. A nová vlna a třetí, čtvrtá – klid! Rychle domů. Husté kotouče dýmu vznášejí se nad městem. Asapka dostala plné zásahy. Doma vše v pořádku, a proto lopatu do ruky a jdeš pomoci odklízet trosky do Zalužanské ulice. Odpoledne pomáháš zachraňovat potraviny ze závodní kantíny, jež je nebezpečně ohrožena ohněm. Město dostalo těžké rány, oběti na lidských životech poměrně veliké, hlavně v ulicích. Je to krvavý smutný epilog! Jednání národního výboru navečer

několikrát přerušeno poplachy, a proto stěhuje se všechno do krytu, zavedeny tam telefony a počalo se úřadovat v krytu. Tam přenocují i rodiny z domů nejbližšího okolí, jež byly náletem postiženy.”¹¹⁵

Toto velice obecné a nekonkrétní vyjádření působí až nepatřičným dojmem, zvláště vezmeme-li v potaz, že patří do souboru pěti výmluvných článků do nejmenších podrobností popisujících průběh květnového povstání z pohledu člena Revolučního národního výboru. Jejich autorem píšícím pod pseudonymem „jas“ je Jaromír Jodas. Hlas lidu, v němž byly jeho příspěvky otištěny, byl týdeníkem Československé sociální demokracie pro mladoboleslavskou župu.

Pro srovnání shlédneme následující dva texty, jež byly otištěny přibližně v téže době v dalších denících.

„A tisíce zajatců chodilo kolem na jiné práce.

Skoro pět měsíců prošlo od německého bombardování města. Některé části, třeba při Klenici, ale i před budovou krajského soudu, na Novém Městě i u okresního úřadu byly značně poškozeny, mnoho domů bude nutno úplně rozbourat, jiné se – ale nikdo neví kdy – budou opravovat. A všude leží hromady trosek a ovšem, že i odpadků, které tam nahromadili nesvědomití lidé, využívající situace. A všechno to, co tak hyzdí město, čeká již pět měsíců na lopaty, krumpáče a vozy. V Mladé Boleslavi bylo asi dva tisíce německých zajatců a Němců vůbec. Několik jich kratší čas pracovalo na rozbořeném domě v Novém Městě a pod kostelem. Jinak byli Němci voděni na všechny možné jiné práce, chodili okolo našich trosek, dílu jejich letců, šklebili se a nikdo je nezahnal, aby také odklízeli, aby odstranili stopy svého

---

115 Hlas lidu, ročník 1., číslo 5., 9. srpna 1945

vandalství. Kdyby byli zaměstnáni na těchto pracích, dnes by Mladá Boleslav vypadala jinak a také by tu bylo větší bezpečí.“¹¹⁶

„Boleslav, Boleslav, to krásné město

Den po vyhlášení míru v Evropě, 9. května, kdy čekali jsme na příchod Rudé armády, vrhli se se sadistickou zuřivostí nacističtí letci ve čtyřech vlnách na Mladou Boleslav, aby ji zničili. Vzdor tomu, že neměli dosti času dokonati dílo úplné zkázy, bilance byla hrůzná. Desítky životů, zejména žen, dívek a dětí, staly se obětí náletu. Město samo utrpělo těžké rány. Po rozplynutí dýmu a prachu skýtalo smutný pohled. ....Zdálo se, že už nikdy nebude pravdivou lidová píseň, opěvující krásné to město.

Jak veliké bylo rozhořčení proti Němcům, tak naivní bylo tehdy veřejné mínění, že co nám zbourali musí si opět sami dokliditi a znovu postavit. Němci odtáhli a to velmi rychle. Zůstalo nám po nich dědictví jako všude: bolest, zoufalství, spoušť a ssutiny, hlad a bída.“¹¹⁷

Jeden z důvodů, proč na stránkách regionálního tisku nedocházelo k žádným spekulacím, souvisí s osobností již několikrát zmíněného Václava Dědka - „tvůrce veřejného mínění na Mladoboleslavsku“.

Ten, byl dne 11. května 1945 na první schůzi Okresního národního výboru zvolen zástupcem propagačního referátu. Na šesté schůzi tohoto výboru, konané 19. května 1945, bylo schváleno ustanovení následujícího znění:

---

116 Svobodné slovo, ročník 1., číslo 113., 22. září 1945

117 Národní republika, list československé strany národně socialistické, ročník 1., číslo 4., 5. října 1945

„Censurní opatření pro vydávání tiskovin.

Všechny periodické i neperiodické časopisy, plakáty a pod. musí projít cenzurou.

Budou předkládány br. Dědkovi, který byl jednomyslně pověřen tímto referátem.

Br. Dědek nezávadné tiskoviny schválí, podepíše, Okresní národní výbor dá na ně razítko a pošle ihned zpět. Ku pomoci si může br. Dědek vzít úředníky policejního oddělení okresního úřadu, kteří jsou v censurním postupu dobře obeznámeni.“¹¹⁸

Pan Dědek byl do Okresního národního výboru zvolen jako zástupce komunistické strany, pro niž pracoval již v ilegality. Sovětskému svazu byl oddán a k jeho armádě byl neochvějně loajální. Ztráta otce při náletu pro něj byla velkou tragédií.

Osobně se domnívám, že i sám sobě odmítl být na okamžik připustit, tak jako mnozí jiní, že tuto pro něj tak bolestnou událost mohla způsobit Rudá armáda. Z titulu své funkce cenzora patrně zabránil jakýmkoli pokusům něco takového v tisku třeba jen naznačit, pokud vůbec takové pokusy učiněny byly. Jeho vlastní literární vyjádření k bombardování města byla plamenná a vůči Němcům nesmiřitelná. Pro ilustraci nahlédněme ještě další část toho, jež vyšlo na stránkách Mladoboleslavska.

„Ještě jednou se projevila zloba nepřátel, když nad naše města a vesnice nalétly roje vražedných bombardérů a zasypaly probouzející se svobodný život ničivými pumami. Bylo to kruté přepadení, podlost převyšující všechno dosud zažité, neboť ani nejúspěšnějším bombardováním nemohl být změněn neodvratný konec války.

---

118 SOKA MB, Fond Okresního národního výboru, 1/1 Zápisy ze schůzí ONV 1. - 19., ve dnech 11. května - 26. června 1945

A právě ta zbytečnost krveprolití, ztrát, škod a zmatku usvědčuje Němce ze zločinného založení.

*Na vybombardování našich měst a obcí dne 9. května 1945 by se nemělo zapomínat. Tento účet s německým národem zůstává otevřený a zůstane až do skonání věků.*¹¹⁹

V periodickém tisku se tedy s pochybnostmi ohledně útočníka ještě velmi dlouho neshledáme a stejnou názorovou linii zastává i veškerá regionální literatura.

Podle vzpomínek pamětníků se pochybnosti o Němcích, jakžto strůjcích náletu objevily v roce 1968¹²⁰, ale žádné písemné zmínky jsem o tom nenalezla. Každopádně byly přerušeny obdobím normalizace.

V této době, konkrétně v roce 1975, se v publikaci „Cestou k vítězství“, jež vyšla v Knihovně Rudého práva, objevuje dokonce informace, že Mladou Boleslav a Mělník bombardovala anglo-americká letadla!¹²¹

Až sametová revoluce dala prostor veřejné diskuzi o této otázce.

Na počátku května 1990 obdržel týdeník Mladoboleslavsko svědectví Bohuslava Měšťáka z Mělníka. Ten vyslovil přesvědčení, že Mělník byl 9. května 1945 bombardován sovětským letectvem stejně jako Mladá Boleslav. Tento názor byl zveřejněn v týdeníku „Mladoboleslavsko“ v článku „Kdo bombardoval?“ ve čtvrtek 10. května 1990. Redaktor Josef Donát zde zároveň vyzval laickou i odbornou veřejnost o přispění k vyjasnění této záležitosti.

---

119 Mladoboleslavsko, čtrnáctideník pro kulturu a regionální politiku, redigoval Václav Dědek, ročník 1., číslo 14. a 15., 28.dubna 1947

120 Dle osobních výpovědí pana Šámala a pana Janouška

121 kolektiv autorů: Cestou k vítězství, Knihovna Rudého práva, Praha 1975, s.277

Článek mnohé čtenáře naprosto šokoval. Do redakce přicházelo množství zcela nesourodých a často protichůdných svědectví, doplněných o názory čtenářů. Problém se zdaleka nevyjasňoval, avšak vyšla na světlo řada nesrovnalostí v obecně známých a dosud neotřesitelných skutečnostech.

Boleslavská periodika se tak staly veřejným prostředníkem při hledání pravdy o bombardování města. Na jejich stránkách vycházely po několik let, především v květnu, články s touto tematikou.

V „Mladoboleslavsku“ vychází ve středu 16. května 1990 článek „Svědectví u fotografií“, který informuje především o právě otevřené výstavě fotografií Josefa Vítka na hradě s tematikou následků náletu v Mladé Boleslavi.

O rok později, přesněji ve středu 8. května 1991 nalezneme v témže týdeníku článek „Kdo bombardoval?“, v němž jsou otištěny výtahy z dopisů zaslaných do redakce.

„Mladoboleslavsko“ z 25. března 1992 přináší článek „Kdo bombardoval Mladou Boleslav?“, v němž čteme opět názory a vzpomínky čtenářů, ale také vyjádření Historického ústavu Československé armády. Tato odborná expertíza zpracovaná PhDr. Stanislavem Kokoškou z 29. října 1991, zaujímá v celé historii snahy o vyjasnění této otázky velmi důležité místo, jakožto jediný znalecký pohled. Nic, co by zpracovalo danou problematiku hlouběji za současných demokratických podmínek a z odborného hlediska, doposud napsáno nebylo.

V roce 1994 přímo v den výročí náletu jsou v článku „O vítězství a zkázách“ uveřejněny fotografie související s bombardováním města.

K problematice se ve čtvrtek 9. května 2002 znovu vrací Boleslavský deník článkem „Bomby ničily domy

i životy", v němž je opět otištěna řada osobních svědectví a zmiňovány jsou i nejasnosti okolo filmové nahrávky.

Do současných literárních a historických zpracování vztahujících se k dějinám Mladoboleslavska proniká nový pohled na otázku náletu jen velice zvolna.

Přístupme nyní ke zhodnocení onoho několikrát zmíněného, přesto dosud opomíjeného pramene, totiž filmu.

Filmové záběry letadel bombardujících Mladou Boleslav by samozřejmě o původci náletu mohly říci vše. Máme však důkaz tak nesmírné hodnoty či nikoli?

O existenci dochovaných krátkých dokumentárních filmů, sestavených z materiálu natočeného Antonínem Havlíkem již víme. Ve snímku „Než přišel mír“ skutečně dva záběry letadel jsou. První, trvajících asi 5 sekund, zachycuje formaci čtyř letounů letících v pozadí nad střechami domů. Druhý záběr trvá pouhé 1,5 sekundy a zobrazuje nízko letící stíhačku zahajující stoupání.

Obávám se, že ani odborník by nebyl schopen zcela bez pochybností stanovit, o jaké typy letounů se jedná, protože záběry jsou krátké a velice neostré. I kdyby to však možné bylo, zůstává tento možný důkaz i nadále zahalen v temnotě pochybností vzhledem k následným skutečnostem.

Na záběru je vidět letadla, která město pod sebou nebombardují. Zde tedy musíme kriticky připustit, že takový pohled mohl být natočen i jindy v průběhu války. Druhá skutečnost je ještě mnohem závažnější a pokud ji vezmeme v potaz, je zcela zbytečné se zabývat vyvracením či potvrzováním pochybností první.

Zkoumáním filmu se již zabývali laičtí nadšenci i odborníci a všeobecně mezi nimi vládlo přesvědčení, že první záběr je natočen z prostoru dnešního Domu kultury

při pohledu směrem k automobilce. Nakonec však byl tento názor opuštěn, neboť tato lokalita přece jen zcela neodpovídala zachycené scénérii. Konec spekulacím učinilo až v 80. letech podrobné prozkoumání jednotlivých okének záběru na speciální prohlížeče, dovolující značné zvětšení. Město na snímku zcela jistě není Mladá Boleslav. Proč? Na snímku je patrné trolejové vedení a v Mladé Boleslavi opravdu tramvaje ani trolejbusy nejezdily a nejezdí.

Uvedené skutečnosti tak diskreditují i věrohodnost druhého záběru, totiž stoupající stíhačky.

Výsledky tohoto zkoumání ovšem zveřejněny nebyly, nalezené skutečnosti byly opomíjeny a dodnes jsou širší veřejnosti neznámé.¹²²

S veškerou pravděpodobností záznam zachycující bombardování Mladé Boleslavi vůbec neexistuje. Antonín Havlík se pravděpodobně po prvních detonacích uchýlil do sklepa, jako většina rozumných občanů, kde doufal, že ta nepředstavitelná hrůza brzy skončí a že ji přežije.

Jeden z pamětníků vzpomíná, že náhled, který Antonín Havlík k chystanému filmu „Než přišel mír“ připravil, žádné záběry letadel neobsahoval. Ovšem poté, co byla vznesena námitka, že by bylo dobré, kdyby tam byla i letadla, pan Havlík odpověděl, že „to není problém, vždycky se něco najde“. Jeho filmový archiv byl nebývale rozsáhlý. Později tedy dva záběry letadel tvůrcům filmu dodal a ty byly do dokumentu zařazeny. O původ těchto záběrů se nikdo nezajímal a nebylo to ani nutné, neboť veřejné mínění o pachatelích náletu nepochybovalo.

---

122 „Bomby ničily domy i životy“ in: Boleslavský deník, ročník 10., číslo 107., 9. května 2002

To, že byly tyto záběry do dokumentu dodány, je rovněž pochopitelné. Měl být poučením o válečné historii města, které bylo postiženo nečekanou katastrofou. Zachycoval obraz zkázy, který město po náletu skýtalo, bylo tudíž logické vložit do něj „nějaké -jakékoli“ záběry letadel, aniž nutně uvažujeme o záměrném zkreslení skutečnosti.

Mýtus?

Zastavíte-li v Mladé Boleslavi náhodného kolemjdoucího a zeptáte-li se jej, co ví o jejím bombardování, je téměř jisté, že bude-li mít o této události alespoň nějaké povědomí, odpoví vám, že nálet na město podnikla letadla bez výsostného označení.

Je ovšem velmi zvláštní, pokud letadla opravdu měla zakryté výsostné znaky, že se o této skutečnosti nezmiňuje žádné regionální periodikum v letech 1945 a 1946, jež jsem zevrubně prošla..

Poprvé jsem se s tímto tvrzením setkala až na stránkách sborníku sestaveného J. Jeřábkem „Květen 1945 na Mladoboleslavsku“ vydaném v roce 1958. Odtud je patrně převzal kronikář Eduard Svárovský a zařadil je do čistopisu Kroniky města, spolu s několika vzpomínkami očitých svědků. Kronika sama, pak byla nepochybně výchozím pramenem pro většinu další vydavatelské činnosti v regionu. Následně se s tímto názorem setkáváme takřka ve všech pozdějších textech zmiňujících se o náletu. Pronikl i do moderních publikací a na oficiální webové stránky města.

„V době, kdy už se k městu blížily sovětské oddíly pod vedením generála Martirosjana, však Mladá Boleslav zažila ničivý nálet letadel bez výsostných znaků.“¹²³

„9. května konečně odjely z Mladé Boleslavi jednotky wehrmachtu, avšak v okamžicích, kdy všechny občany již naplnil pocit štěstí z dlouho očekávané a konečně nabyté svobody, přišel nečekaný a zničující úder. Nálet letadel bez výsostných znaků přinesl mnoho obětí na životech a velké materiální škody v době, kdy vlastně již bylo po válce.“¹²⁴

„Relationě pokojný proces byl 9. května 1945 narušen náletem letadel bez výsostných znaků, který zničil řadu objektů a přinesl zbytečnou smrt mnoha lidem.“¹²⁵

Obrátíme-li se ke vzpomínkám přímých účastníků události, zjistíme, že horečně pracující nervy, strach a nepochybně i jistá dávka fantazie namalovala na letadla stejně jasně rudé pěticípé hvězdy jako černé hákové kříže, aby je v takřka shodném počtu případů jejich očím zcela zakryla.

„Pamatuji se přesně jako dnes, že jsem viděl zřetelně černo bílé německé kříže, jak na trupu i na křídlech, která byla však zamazána od nějaké barvy.“¹²⁶

---

123 kolektiv autorů: Mladoboleslavsko v proměnách času, Libri, Praha 1997, s. 147

124 kolektiv autorů: Odboj na Mladoboleslavsku 1939 - 1945. Obraz historie domácího odboje v Pojizeří, ČSBS-HDK, Mladá Boleslav 1995, s. 26

125 Oficiální webové stránky města Mladá Boleslav (<http://www.mb-net.cz>)

126 viz příloha číslo 9 - Dopis pana Otty Boučka z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 10. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

„Jaké bylo naše zděšení, když najednou od severu do míst, kde jsme leželi nalétávalo ve velmi nízkém letu letadlo. Naštěstí nestřílelo ani nic neshodilo. Všiml jsem si, protože bylo velmi nízko, že se jedná o stíhací jednomotorový letoun bez výsostných znaků.“¹²⁷

„Zcela zřetelně jsem několikrát viděl na světlých plochách křídel černé nebo snad tmavé kříže, což bylo známé označení německého letectva.“¹²⁸

„Že si vedení této jednotky bylo vědomo nelegálnosti této operace je jasné z toho, že výsostné znaky na použitých letounech byly zamalovány bílými čtverci způsobem, jako by pod nimi byli kříže Luftwaffe.“¹²⁹

„Barva těchto sovětských letadel byla tmavě šedozelená a znaky tmavě rudých hvězd s barvou letadel hodně splývaly. Znaky natřeny nebyly, jak někdo uvádí.“¹³⁰

„Zblízka jsem také poznal, že žádné z letadel nemá německé výsostné označení... Neviděl jsem ovšem ani žádné jiné znaky, zdálo se mi, že jsou zcela neoznačena. Později jsem se i dalekohledem utvrdil v tom, že letadla neměla německá označení.“¹³¹

Jak je zřejmé ze svědeckých výpovědí jednoznačnou odpověď patrně nezískáme. Pouhým okem bylo ze země

---

127 viz příloha číslo 14 - Dopis pana Bedřicha Jíry z Kosmonos, zaslaný dne 15. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

128 viz příloha číslo 15 - Dopis pana Ant. Sýkory z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 21. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

129 viz příloha číslo 13 - Dopis pana Miroslava Šafránka z Mladé Boleslavi, zaslaný do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)

130 viz příloha číslo 16 - Přepis dopisu pana A. Hájka zaslaného do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace i adresa chybí)

131 Kašík, V.: „Jak to opravdu bylo?“, in: Hlas revoluce, jaro 1990. Kopii tohoto článku mi laskavě zapůjčil pan Šámal, bohužel nebyla přesněji datována a článek se mi dosud nepodařilo dohledat.

prakticky nemožné rozeznat takové detaily a to i v případě, že byl nálet skutečně proveden z uvedené nižší letové hladiny 2000 - 2500 m. Na tuto vzdálenost již není možné ani v naprostém klidu rozlišit detaily menší než šedesát centimetrů a dochází též ke splývání barevných odstínů.

Za úvahu snad stojí pouze skutečnost, že znaky mohly být spatřeny na stíhacích letounech, které ostřelovaly komunikace, a tudíž letěly nízko nad zemí. Zde si však připomeňme znovu to, co již bylo řečeno několikrát, totiž že svědkové, kteří mohli vidět takto nízko letící stíhačku, byli v tom okamžiku v bezprostředním ohrožení života.

Historická zkušenost nám dále říká, že frontová letadla bez výsostného označení nelétala, aby nedocházelo ke zrádám způsobeným vlastními či spojeneckými letouny, což bylo pro velení jakékoli armády mnohem důležitější, než případné veřejné mínění.

Je tedy více než pravděpodobné, že tvrzení o zakrytých výsostných znacích je spíše odrazem společenské atmosféry doby v níž vzniklo a neustálým opakováním se do obecného povědomí vpilo stejně nesmazatelně, jako to, že Iliadu a Odysseu napsal slepý básník Homér a snahy o vyvracení obou těchto tvrzení skončí stejně neúspěšně.

Jazyček vah se vychyluje

Je kolem desáté hodiny dopolední dne 9. května. Před necelými jedenácti hodinami byla podepsána bezpodmínečná kapitulace německých vojsk. Po celý osmý květen vládla ve vzdušném prostoru nad Čechami značná aktivita a byla

bombardována řada měst.¹³² Nálety pokračují. V tuto dobu dopadají bomby nejen na Mladou Boleslav, ale i na Mělník a Liberec. Později shazují letadla svůj smrtonosný náklad na Všetaty, Krnsko, Dubou, Benátky nad Jizerou a další města. Nálety pokračují až do večera.

Ztráty na lidských životech utrpěné v prvním dni míru jsou tragickou tečkou za celou hrůznou válkou. Avšak více obětí je z německých řad.

Způsobené škody jsou nemalé, rozvaliny pobořených domů zasypaly větší prostranství a komunikace. Kdo to tedy způsobil?

V každém detektivním příběhu se vyšetřovatel snaží odpovědět na dvě zásadní otázky totiž: „Kdo měl k činu motiv?“ a „Kdo měl příležitost jej spáchat?“ Průsečíkem odpovědí na tyto otázky je pachatel. Postupujme tedy stejně.

Otázka německé motivace k bombardování Mladé Boleslavi je jedním z dalších až legendárních prvků náletu. Na jeho počátku stojí již dříve zmíněná událost, jež se odehrála v rámci květnového povstání. Tehdy německý posádkový velitel, plukovník von Bernhuth, při jednání s představiteli Revolučního národního výboru o nastalé situaci ve městě a v okrese, vyhrožoval zasřelením sedmi zajatých povstalců z Debře a zničením Mladé Boleslavi. Pod tímto nátlakem vydal Okresní národní výbor spolu s okresním hejtmanem výzvu k občanům z níž citují:

---

132 K bombardování měst a hlavních komunikací dochází rovněž na Moravě - Hrotovice, Ždírec nad Doubravou, Svratka, Boskovice aj. - avšak podrobnější rozbor těchto událostí již přesahuje rámec této práce.

*„Nebudou-li však splněny všechny uvedené podmínky v plném rozsahu
prohlašuje německý posádkový velitel, že*

*1) Město Ml. Boleslav bude obráceno v prach a popel jednotkami celé pancéřové
divise, letectvem a dělostřelectvem postupujícími k Mladé Boleslavi.“¹³³*

Tato výzva vyšla dne 7. května 1945 a obletěla městem. A tak přestože ještě téhož dne navečer prohlásil německý posádkový velitel, že považuje podmínky za splněné a rukojmí byli propuštěni, nelze se divit, že zmíněná pohružka ožila v mysli každého obyvatele města o dva dny později, kdy byla Mladá Boleslav skutečně bombardována.

„Na konci války mi bylo 14 let. Bezděky a bez přemýšlení jsme přijali tenkrát názor, že bombardování bylo provedeno německou armádou ze msty a více o něm nepřemýšleli. Němce jsme nenáviděli, tedy byli to oni, kterým jsme to přišli. Myslím, že k tomu pomohlo i předcházející prohlášení německého vedení shazované na letácích, že nevrátí-li se získané zbraně, lehne Boleslav popelem.“¹³⁴

To, že německý velitel svou výhružku ze msty splnil a na město skutečně letadla povolal se stalo na dlouhá léta všeobecně přijatým motivem bombardování Mladé Boleslavi, který uváděla řada publikací.

Vzhledem k tomu, co již víme, totiž, že nálet na Mladou Boleslav nebyl činem ojedinělým a bombardována byla v této době i řada dalších měst, je vyloučeno, aby splnění výhružky ve snaze pomstít prohranou válku, bylo skutečnou příčinou bombardování města.

---

133 viz příloha číslo 4 - Sedmá výzva ONV Mladá Boleslav k občanům ze dne 7. května 1945

134 viz příloha číslo 17 - Přepis dopisu pana Josefa Rejmona z Mladé Boleslavi, zasláno dne 14. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

Pokud tedy tuto možnost vyloučíme musíme na nálet pohlížet, jako na součást válečné strategie.

Jak již víme z předešlých kapitol, nalézalo se v této oblasti poměrně silné uskupení armády „Mitte“. Jejím cílem byl ústup do amerického zajetí. Pokud by záměrem uskutečněných náletů byla podpora pozemních přesunů této armády, museli bychom konstatovat katastrofální neúspěch, protože bombardování měst a komunikací rozhodně k jejímu snazšímu pohybu nepřispělo. Připusťme si, že ať bylo německé velení vývojem událostí demoralizováno a dezorientováno sebevíc, takového omylu se přece jen nedopustilo.

Motiv německého letectva k uskutečnění náletu na Mladou Boleslav tedy zcela chybí.

Podporou tvrzení, že Mladá Boleslav ani další okolní města nebyla bombardována německou armádou je fakt, že v té době již tato nedisponovala prostředky schopnými provést nálet tohoto rozsahu.

„Pokud jde o německou Luftwaffe nebyla již v květnu 1945 schopna uskutečnit bombardování v tak velickém rozsahu. Zbytky jejích bombardovacích útvarů byly od dubna 1945 soustředěny na letištích v Hradci Králové, Vysokém Mýjtě a v Pardubicích. Šlo především o bombardovací eskadru KG 4 vyzbrojenou dvoumotorovými letouny He 111H, která ovšem již delší dobu plnila výhradně transportní úkoly.

V Luftwaffe v závěru války úlohu bombardovacích letadel plně převzaly bitevní verze stíhacích letounů FW 190, kterých se používalo k lokálnímu bombardování vybraných pozemních cílů. Nacházely se například na letišti Kunimru – Hradčanech, jež bývá poměrně často spojováno s náletem na Mladou Boleslav. V různých úpravách však mohly nést co do počtu maximálně osm padesátikilových pum, takže je vyloučeno, aby provedly nálet tak ničivého rozsahu. Bitevní eskadra

SG 2 z hradčanského letiště navíc zahájila ústup do amerického zajetí již 8. května 1945. Obdobná situace panovala i na ostatních letištích. Jako jednu z posledních opustily letouny Luftwaffe leteckou základnu v Hradci Králové, odkud ještě 9. května okolo deváté hodiny ráno odstartovaly poslední tři stroje. V prostoru severně od Prahy pak sovětské letectvo zaznamenalo toho dne pouhých dvanáct nepřátelských letounů, z nichž dva, stíhačku BF 109 G a jeden junkers, piloti 2. letecké armády sestřelili.“¹³⁵

Německé letectvo bylo na konci války sužováno především nedostatkem paliva.

„Luftwaffe bojovala statečně, když už ne do posledního pilota, pak alespoň do poslední kapky paliva. Když nastal konec, zbývalo dosud ještě asi 3500 letadel, avšak většina z nich stála na stojácích s prázdnými nádržemi.“¹³⁶

Německá letecká aktivita nad naším územím byla již minimální. Vzdušný prostor patřil spojeneckým armádám. O jedné z posledních bojových akcí Luftwaffe hovoří pilot eskadry SG 77:

„8. května došel všem letadlům až na čtyři benzin. Proč to moje bylo mezi těmi posledními čtyřmi, to nevím dodnes. Pod vedením kapitána Günthera Ludigkeita, velitele 7. letky, jsme odstartovali na Prahu. Letěli jsme tam zničit pražskou rozhlasovou stanici, která byla v rukou českých povstalců. Prahu jsme poprvé viděli s výšky asi 4000 metrů. Ale vzápětí jsem nechtěl věřit svým očím: stovky amerických stíhaček zaplnily nebe, celá ta masa se stříbrně leskla na slunci. Při tom pohledu jsem skoro zapomněl, proč a kam letíme. Náš roj zatočil doleva dolů a když

---

135 Z historické expertizy PhDr. Stanislava Kokošky, in: Mladoboleslavsko, ročník 3., číslo 12., 25. března 1992

136 Price, A.: *Obrazová historie Luftwaffe*, Laser-books s.r.o., Plzeň 2000, s. 152

*jsem měl cíl v zaměřovači, odhodil jsem z výšky 1500 metrů pumu. Příímý zásah. Pak už jsme letěli rychle pryč, zpátky na základnu. Tak skončil můj poslední bojový let v den kapitulace – a také moje poslední šance přistát v americké zóně.*¹³⁷

Velení Skupiny armád „Střed“ vydalo v dopoledních hodinách 8. května rozkaz k rychlému stažení německých jednotek k „západnímu protivníkovi“. V průběhu tohoto dne se tedy nevelké zbytky německých vzdušných sil snaží ustoupit do americké zóny. Část útvarů Luftwaffe se přesunuje po pozemních cestách, část jich odlétá. Mezi prvními, zbytky stíhací eskadry JG 7 z letiště v Žatci. Z letiště Hradčany u Mimoně, se na západ probíjí část bitevní eskadry SG 2. K několika vzdušným soubojům se sovětskými letouny dochází v prostoru Moldavy, Duchcova, Loun, Mělníka a Litoměřic.¹³⁸

Za poslední letecký střet Luftwaffe považuje Olaf Groehle tento:

*„8. května 1945 se u Mělníka střetla dvojice sovětských stíhacích letounů vedená velitelem 7. gardové stíhací letecké divize G.A. Lobovem s německým bombardérem He 111 a sestřelila ho. To byl poslední letecký boj druhé světové války v Evropě.*¹³⁹

O stejné události se ještě o něco podrobněji zmiňuje ve své publikaci Martin Veselý:

„Ještě v 19:30 hodin zaznamenali stíhači sovětské 7. gardové letecké stíhací divize poslední vítězství. Velitel pluku pplk. G.A. Lobov spolu se svojí dvojkou narazili zhruba 16 kilometrů jihovýchodně od Teplic na Heinkel He 111, jehož

137 Vzpomínka Bernharda Ellwangerera pilota III. skupiny eskadry SG 77, in: Price, A.: Poslední rok Luftwaffe, Mustang, Plzeň 1995, s. 156

138 Veselý, M.: Hvězdy nad Krušnohořím, Naše vojsko, Praha 2005, s. 112

139 Groehle, O.: Letecká válka 1939 – 1945, Panorama, Praha 1981, s. 206

osádka po prvním útoku nouzově přistála u Budyně nad Ohří na Litoměřicku. Již stojící bombardér pak dorazil druhý Jak-3 pilotovaný npor. Sviridovem.“¹⁴⁰

Klesající aktivita německého letectva nutně poutá pozornost k našemu druhému podezřelému, který naopak vystupuje čím dál rozhodněji a disponuje úctyhodnými silami.

Sovětská 2. letecká armáda, která kryla postup 3. gardové tankové armády generála Rybalka, sestávala z osmi leteckých sborů. Ty tvořilo deset stíhacích, šest bitevních, čtyři bombardovací a jedna noční bombardovací divize. Do sestavy náležely ještě dva samostatné průzkumné a jeden dopravní letecký pluk. Jen v průběhu druhého dne „Pražské operace“, tj. 7. května 1945, provedla 2. letecká armáda 1221 vzletů.¹⁴¹

Co se týče motivace, tedy důvodů k provádění leteckých operací nad územím Čech, dejme ještě jednou slovo PhDr. Stanislavu Kokoškovi.

„Sovětské velení počítalo s rozsáhlejším nasazením bombardovacího letectva již při plánování pražské útočné operace. Vedle akcí v třífrontovém pásmu se konkrétně připravovalo bombardování pardubického a královéhradeckého železničního uzlu, spolu s dalšími útoky proti železniční dopravě, jež měly zabránit přesunům německých sil na pražském a vratislavském operačním směru. Z těchto akcí sice nakonec pro rychlý průběh válečných událostí sešlo, avšak rozsáhlé nasazení letectva se přece jenom stalo jedním z důležitých prvků pražské útočné operace.

Sovětské velení vyčlenilo téměř čtyři tisíce strojů, z nichž podstatná část v různých fázích operace skutečně zasáhla do bojů. ....V Čechách k těmto útokům

---

140 Veselý, M.: Hvězdy nad Krušnohořím, Naše vojsko, Praha 2005, s. 113

141 Veselý, M.: Hvězdy nad Krušnohořím, Naše vojsko, Praha 2005, s. 112

poprvé došlo 8. května 1945 odpoledne, kdy byla například bombardována města Děčín, Česká Lípa a Mimoň. O den později pak „neznámá letadla“ až do večerních hodin prováděla nálety na Mělník, Litoměřice, Roudnici nad Labem, Krnsko a některá další místa.

Domníváme se, že toto bombardování bezprostředně souvisí s výsledky sovětského leteckého průzkumu z 8. května 1945, které potvrdily, že jednotky Schörnerovy skupiny armád Střed, na čáře Drážďany, Zhořelec, Valbřich zahájily rychlý ústup směrem na jih a jihozápad. ....Úkolem přetnout ústupové komunikace těchto jednotek měla být pověřena 2. letecká armáda.“¹⁴²

Sovětské snahy zabránit miliónovému uskupení armád „Střed“ v dalších bojích nebyly bezpředmětné. Polní maršál Schörner, militantní nacist, odmítal dát armádě pod svým velením rozkaz ke složení zbraní a dál se probíjaval do amerického zajetí s odhodláním bojovat až do úplného konce.¹⁴³

...a shledává jej vinným ve všech bodech obžaloby

V těch detektivních příbězích, které mám ráda, shromáždí vyšetřovatel v určitém okamžiku všechny svědky a všechny podezřelé do jedné místnosti a konfrontuje je s výsledky svého pátrání. Sdělí jim svá podezření, zhodnotí, kdo měl k činu jaký motiv a zda měl příležitost jej spáchat a po chvílce napětí završí své dedukce předvedením nezvratného důkazu, který jasně označí viníka. Bývá to nějaký pozůstatek zanechaný na

---

142 Z historické expertízy PhDr. Stanislava Kokošky, in: Mladoboleslavsko, ročník 3., číslo 12., 25. března 1992

143 Podrobně o snaze oddálit zastavení bojů a umožnit dalším vojskům ústup do západní zóny viz Gilbert, M.: Den, kdy skončila válka, Argo, Praha 1999

místě činu, či něčí nečekaná výpověď. Někdy se jen viník zhroutí pod tíhou logických argumentů a k činu se přizná.

Řekněme, že se právě nalézáme ve stejné fázi příběhu. Máme naše podezřelé spolu se svědky pěkně pohromadě. Zhodnotili jsme motivaci podezřelých i jejich příležitost a prostředky k činu.

Dejme tedy ještě jednou prostor výpovědím našich svědků. Jaká letadla vlastně viděli?

Pan Bohumil Měšťák, jehož svědectví o letadlech bombardujících 9. května 1945 Mělník, bylo v 90. letech „první vlaštovkou“, která otevřela diskuzi i o náletu na Mladou Boleslav, se domnívá, že letadla, jež viděl byly sovětské stíhačky zvané „Lavočky“.¹⁴⁴

Pan František Klas, milovník letadel, jeho svědectví dopodrobna rozebírá po technické stránce. Především se zabývá otázkou, zda nemohlo dojít k záměně s některým letounem německým. Dospěje k závěru, že se pan Měšťák patrně nemýlil, ale upozorňuje na podobnost dvou typů těchto stíhačů LA-5FN a LA-7 s německým FockeWulfem FW 190.

„Tyto oba typy sov. letounů se zhruba podobaly německé stíhačce FW 190. Jak „Lavočka“, tak i FW 190 měly hvězdicové motory, kryté kapotáží a až na některé výjimky si byly dosti podobné. O této podobě píše ve svých memoárech a zážitcích ze vzdušných soubojů i známý stíhač František Fajtl. Této podoby obou letounů i jednou využil.“¹⁴⁵

---

144 Mladoboleslavsko, ročník 1., číslo 19., 10. května 19

145 viz příloha číslo 19 - První dopis pana Františka Klase z Bakova nad Jizerou, zaslaný dne 18. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

To, že nad Mladou Boleslaví viděl stíhací letoun Fockewulf, uvádí ve svém svědectví pan Sýkora.

„Ve stejném čase bombardování a ve stejném pásmu (směr bombardování zhruba západ – východ) manévroval nad městem a silnicí MB – Jičín a postřeloval tuto komunikaci z palubních zbraní letoun typ. provedení „Fockewulf“ v tehdejším žargonu „Rám“.“¹⁴⁶

O spatřených německých letounech hovoří ve svém svědectví i pan Jíra.

„Všiml jsem si, protože bylo velmi nízko, že se jedná o stíhací jednomotorový letoun bez výsostných znaků. Z toho, co jsem viděl se domnívám, že bombardovací letadla byla buď Messerschmidt 110 nebo Dornier 17. Pokud se týče stíhaček, domnívám se, že to byl Messerschmidt 109.“¹⁴⁷

Zcela jiný názor zastává pan Hájek.

„V květnu 1945 mi bylo 17 let, ale perfektně jsem se vyznal v letadlech amerických, anglických, sovětských i německých. Byl to můj koníček. Při bombardování města jsem nebyl v Boleslavi, ale ve vesnici 20 km od Boleslavi a zrovna jsem byl na bývalé německé pozorovatelně (právě opuštěné) pohybu spojeneckých letadel, která byla umístěna na střeše školy. Byl zde účinný dalekohled.“

Vzápětí po zvukovém efektu bombardování a stoupání kouře nad Boleslaví jsem viděl oním pozorovacím dalekohledem od Boleslavi se přibližovat:

---

146 viz příloha číslo 15 - Dopis pana Ant. Sýkory z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 21. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

147 viz příloha číslo 14 - Dopis pana Bedřicha Jíry z Kosmonos, zaslaný dne 15. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

- bombardovací letadla Pe 2 (Petljakov 2, dvoumotorová s řadovými motory a dvojitými směrovkami)
- stíhací letadla Jakovlev – jako doprovod (jednomotorová s řadovým motorem – nedalo se rozeznat zda Jak 3 nebo Jak 7. Rozdíl je v síle motoru)¹⁴⁸

Svědectví pana Šafránka, který letadla pozoroval z Krnska se s výpovědí pana Hájka částečně shoduje.

„Z dopoledního pozorování 9.5.1945 usuzuji, že nešlo o letouny německé, leč sovětské. S určitostí si však nejsem jistý, zda šlo o novější model typu Pe 2, neb o modernější Tu-2. Oba tyto typy si byly ve vzduchu velice podobné a na přesné určení byl tehdy příliš krátký čas a malá znalost těchto sovětských strojů, neb sovětské letectvo se prakticky celou válku na obloze naší oblasti neukázalo. S jistotou mohu tvrdit, že šlo o ladné letouny zaoblených tvarů, štíhlých trupů i obou motorů, spodní zasklená před' trupu musila být vybavena pohyblivou zbraní a řídicí plochy měly vzadu dvě směrovky vejčitého tvaru. Zespod byly tyto jednoplošníky celé bleděmodré, bez žlutého pruhu na zádi trupu a bez žlutých konců křídel.“¹⁴⁹

Z popudu RNV vznikla dne 12. května 1945 vyšetřovací komise, o jejímž působení podává svědectví pan Šámal. Měla za úkol prošetřit náletem způsobené škody, zakreslit dopady pum a shromáždit svědecké výpovědi o původcích náletu. Z hlášení o výsledcích vyšetřování, které obsahovalo asi 20 stran strojopisu včetně záznamů svědeckých výpovědí, se bohužel vzhledem k pozdějšímu vývoji událostí nic nedochovalo.

---

148 viz příloha číslo 16 - Přepis dopisu pana A. Hájka zaslaného do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace i adresa chybí)

149 viz příloha číslo 13 - Dopis pana Miroslava Šafránka z Mladé Boleslavi, zaslaný do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)

Několik zajímavých svědectví však panu Šámalovi utkvělo. Například výpověď pana Josefa Kofroně, který 9. května 1945 dopoledne uváděl do provozu malý německý tank ukořistěný partyzánským oddílem Pavla Hložka z Jabkenic. Součástí vybavení tanku byl i vojenský rozhlasový přijímač, v němž zachytil, jak se letci provádějící nálet na Mladou Boleslav mezi sebou dorozumívají rusky.

Již jednou zmíněná vzpomínka pana Vladimíra Kašika, který byl v době náletu členem partyzánského oddílu operujícího v lesích chlumských hřbetů, zaznamenává reakci ruských partyzánů při spatření přelétajících letadel.

„Odtud jsem uviděl přilétat nad Mladou Boleslav ze severu, zhruba ze směru na Mnichovo Hradiště, roj letadel. Pokládal jsem je za Me 110 a volal jsem Němci, Němci, jsou to Němci! Na mé volání se ozvalo z patra pode mnou, kam mezitím vylezli Rusové s kulometem: „Nět, nět, eto naši, naši!“¹⁵⁰,

Všechno, s čím jsme se dosud seznámili, byly jen nepřímé důkazy. Avšak, nezanechal nám pachatel na místě činu nějakou konkrétní stopu?

Jak jsme již konstatovali, zůstalo po náletu mnoho mrtvých dvou národností a rozbořené město. Zbylo však ještě něco. Řada nevybuchlých pum.

„Na konci války mi bylo 14 let. Bezděky a bez přemýšlení jsme přijali tenkrát názor, že bombardování bylo provedeno německou armádou ze msty a více o něm nepřemýšleli. Němce jsme nenáviděli, tedy byli to oni, kterým jsme to přišli.“

---

150 Kašik, V.: „Jak to opravdu bylo?“, in: Hlas revoluce, jaro 1990. Kopii tohoto článku mi laskavě zapůjčil pan Šámal, bohužel nebyla přesněji datována a článek se mi dosud nepodařilo dohledat.

Myslím, že k tomu pomohlo i předcházející prohlášení německého vedení shazované na letácích, že nevrátí-li se získané zbraně, lehne Boleslav popelem.

Později však, z rozboru situace tragického dne, jsem německé letectvo z náletu vyloučil. Letadla nebyla německé konstrukce, mávali jsme jim a za Ušákovou trafikou. Před kasárny, kde jsme denně pobíhali, ležela pak nevybuchla bomba s ruským značením. Dobře si vzpomínám, že jsem si v blahé myslí tenkrát říkal, že jde zřejmě o ukořistěný materiál.

Hlásím se tedy ke svědectví o ruských písmenech na nevybuchlé bombě.¹⁵¹

Proč se tedy nevybuchlé pumy nestaly stěžejním dokladem? Protože ani tyto artefakty nejsou jednoznačné. Existuje řada svědectví lidí, kteří viděli na nevybuchlých pumách nápisy v azbuce. Jiní zase hovoří o bombách německé výroby.

Jedna z nevybuchlých pum, odstraněných po náletu 9. května 1945 na Mladou Boleslav. Patrný je německý nápis na jejím těle.¹⁵²

---

151 viz příloha číslo 17 - Přepis dopisu pana Josefa Rejmona z Mladé Boleslavi, zasláného dne 14. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

Na Mladou Boleslav totiž patrně dopadaly bomby výroby sovětské i německé. Sovětská armáda při svém velmi rychlém postupu ukořistila na ustupující německé armádě, obrovské množství vojenského materiálu, včetně munice a samozřejmě ji neváhala proti nepříteli použít.

Přesto, mohl být patrně přímý důkaz zachován, nebýt další součásti mnoha detektivních příběhů.

Vyšetřování často komplikuje a zamotává pachatelův pomocník, který odvádí pozornost a zastírá stopy. I náš pachatel měl své „komplice“.

O jejich „nekalé“ činnosti podává svědectví opět pan Šámal. Vzpomíná, že nedlouho po svém ustavení, byla ona provizorní komise vyšetřující nálet odpovědnými činiteli města vyzvána, aby svou činnost ukončila a shromážděné dokumenty byly zničeny.

„Jižní křídlo budovy hlavní pošty¹⁵³, bylo ještě dlouhou dobu po náletu rozstřílené palubními kulomety letadel. Sotva jsem se zmínil, že by bylo možno střely vyjmout a zjistit jestli byly vypáleny z ruských nebo německých palubních zbraní, které zajisté nemohly být v letounech snadno vyměněny, byla fasáda opravena.“¹⁵⁴

Tento vývoj není nijak nepochopitelný. Několikaletá okupační zkušenost zcela přirozeně hledala původce bombardování na německé straně.

Sovětská armáda brzy po svém příjezdu 10. května 1945 shledala, že mínění vládnoucí ve městě je nakloněno

---

152 Muzeum Mladoboleslavska

153 Komenského náměstí

154 Osobní svědectví pana Šámala

odsoudit nálet jako poslední nacistický zločin, pomstu na nevinných za prohranou válku.

To mělo nepochybně za následek dohodu s tehdejšími představiteli okresu a města o podniknutí nezbytných opatření k udržení „věci“ na současném stavu. Z české strany pak existovala, vzhledem ke zřetelnému politickému vývoji, pochopitelná snaha ničím nezatěžovat pocit vděčnosti vůči Sovětskému svazu za osvobození republiky.

Panující protiněmecká hysterie celý vývoj jenom usnadnila. Ti, kteří snad viděli něco jiného, zajisté neměli zájem být na samém konci války nařčeni ze stranění nepříteli a osočování osvoboditele.

Co znamenala po šesti válečných letech plných utrpení tato „malá lež“, již si vlastně každý tak moc přál uvěřit?

Závěr, aneb jak to tedy bylo?

Ve středu 9. května 1945 před 10. hodinou ranní zahájila letadla sovětské 2. letecké armády generálplukovníka Stěpana Akimoviče Krasovského nálet na Mladou Boleslav, jakožto jeden z mnoha důležitých dopravních uzlů, ve snaze zabránit přesunům početných německých jednotek jihozápadním směrem.

Nálet provedlo ve čtyřech vlnách více než dvacet lehkých bombardérů konstrukce Petljakov Pe 2 respektive Tupolev Tu-2, patrně za střelecké podpory bitevních letounů Iljušin Il-2.

Na město bylo shozeno kolem 640 zápalných a trhavých bomb o celkové váze přes 50 tun. Ztráty na životech se blížily k pěti stům, přičemž obětí z řad českého obyvatelstva bylo asi 145. Zcela zničeno bylo 24 domů,

505 jich bylo poškozeno, některé z nich tak, že byly později strženy.

To, že byl nálet na město přiřčen na vrub německého letectva, bylo výsledkem šestiletého utrpení, které německá okupace české zemi způsobovala, hluboké vděčnosti českého národa ke svým osvoboditelům a v neposlední řadě šlo o předzvěst budoucího politického vývoje Československa.

Odstranění veškerých pochybností v odpovědi na otázku „Čí letectvo bombardovalo 9. května 1945 Mladou Boleslav?“, by mohly poskytnout již jedině materiály z ruských archivů.

Archivní prameny

Státní okresní archiv Mladá Boleslav (SOkA MB)

Fond Městského národního výboru 1945 -1977

246/36 Soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi

246/37 Soupisy válečných škod v jednotlivých objektech Mladé Boleslavi

248/38 Perzekuce, poválečné škody

44/44 Zápisy ze schůzí MNV od 23. května do 3. prosince 1945

273/56 Zjišťování totožnosti zahynulých osob německé příslušnosti 1946

272/66 Působnost NV, plán úkolů NV

366/76 Matriky, matriční záležitosti

377/78 Dodatečné zápisy do matriky

459/153 Pomoc letecky postiženým - náhrady škod, následky náletu

474/156 Hlášení úrazů, oznámení škody

514/160 Protiletecká ochrana

520/161 Hřbitovní a patronátní komise

598/173 Chudinské podpory, podpory postiženým

628/177 Přidělené byty - dotazníky

523/188 Hřbitovní záležitosti

673/189 Správa hřbitova

718/195 Demolice, opravy objektů

740/200 Odstranění škod způsobených náletem

740/201 Odstranění škod způsobených náletem

740/202 Přihlášky válečných škod

Žádosti o přidělení bytu, kartony č. 178 - 184

Fond Okresního národního výboru 1945 - 1990

1/1 Zápisy ze schůzí ONV 1. - 19., ve dnech 11. května - 26. června 1945

Fibigerová, E.: Dílčí inventář archivního fondu SOKA MB, Mladá Boleslav 2000

Kroniky

Kronika města Dolního Bousova 1887 - 1957, kronikář Ladislav Pokorný

Kronika města Mladé Boleslavě, díl V. a VI., čistopis z let 1959 - 1963, kronikář Eduard Svárovský

Sokol Mladá Boleslav 1862 - 1947

Staré poznamenání obecní pro Hoření Bousov, které ze staré knihy přeneseno jest 1842 - 1992

Školní kronika města Horní Bousov , od roku 1917 - 1954

Školní kronika Obruby 1940 - 1944, Lidová škola hospodářská

Vojenský historický archiv (VHA)

Fond Letecká válka na území Československa 1939 - 1945

8/1 Bombardovací nálety na ČSR spojeneckého letectva

27/2 Brandýs nad Labem

50/2 Čelákovice

54/2 Česká Kamenice

55/2 Česká Lípa

59/3 Dolní Bousov
109/4 Hustopeče
128/4 Jičín
196/5 Louny
212/6 Mimoň
213/6 Milovice
217/6 Mnichovo Hradiště
227/6 Nedomice
228/6 Nehvizdy
250/6 Nymburk
284/7 Praha
328/8 Sojovice
335/8 Stará Boleslav
395/10 Vrchlabí
398/10 Všetaty

**Fond Sběrka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí
v Československu**

106/10 Ministerstvo vnitra - prověření odbojové skupiny
Branžež
194/14 Co se stalo 5. - 8. května 1945 v Mladé Boleslavi
249/16 Stráž obrany státu
260/17 Národní mstitel
406/24 Zpráva Ministerstva vnitra ze 26. května 1950
o působení skupin ON, Proud a mjr. Volka
407/24 Kniha Cesty ke svobodě

Svědectví pamětníků

Bednář, Václav - osobní výpověď

Bouček, Otto - písemné svědectví

Donát, Josef - osobní výpověď

Hájek, A. - písemné svědectví

Janoušek, Roman - osobní výpověď

Jíra, Bedřich - písemné svědectví

Klas, František - písemné svědectví

Lachmannová, Anna - osobní výpověď

Najmann, Ladislav - písemné svědectví

Nechvilka, Zdeněk - písemné svědectví

Rejmon, Josef - písemné svědectví

Sýkora, Antonín - písemné svědectví

Šafránek, Miroslav - písemné svědectví

Šámal, Jaroslav - osobní výpověď

Vronský, Václav - osobní výpověď

Muzeum Mladoboleslava

Film „Než přišel mír“, sestavený z materiálu natočeného panem Antonínem Havlíkem, vznikl pod režijním vedením Jiřího Zejbrlíka a za spolupráce Evy Herbrychové v roce 1974

Fotografie

Archiv historie firmy ŠkodaAuto muzeum

Fotografie

Bibliografie

Edice a sborníky

Dědek, V.: V boji a v práci, sborník zpráv a dokumentů z odboje a z budování III. kraje, Krajský výkonný výbor Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých po politických vězních, Mladá Boleslav 1947

Herčík, K.: Boleslavica '68, sborník příspěvků k dějinám Mladoboleslavska, Středočeské nakladatelství a knihkupectví v Praze pro ONV a Okresní archiv v Mladé Boleslavi v roce 1969

Jeřábek, J.: Květen 1945 na Mladoboleslavsku. Mladoboleslavsko v minulosti i přítomnosti, Redakce Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 1958

Ježek, A.: Protifašistický odboj za druhé světové války, díl I., II. a III., bibliografie článků z ilegálního periodického tisku vydávaného na území protektorátu a slovenského státu a z ilegálního periodického tisku na osvobozeném území v letech 1939 - 1945, Ústav dějin socialismu, Praha 1969

Knížek, A., Národní odboj na Jičínsku 1939-1945, Sborník II. Odboje vydáno k 30.výročí osvobození ČSSR Rudou armádou ONV a OV ČSPB Jičín, díl I.

kolektiv autorů: Boleslavica '69, sborník, Středočeské nakladatelství a knihkupectví, Mladá Boleslav 1969

kolektiv autorů: Československý boj za svobodu 1939 - 1945, sborník studií, Omega, Praha 2000

kolektiv autorů: Český odboj a Květnové povstání. Sborník dokumentů 1943 - 1945, Svoboda, Praha 1975

kolektiv autorů: Květen 1945 ve středních Čechách, sborník dokumentů a vzpomínek na revoluční dny 1945, Středočeský krajský národní výbor, Orbis, Praha 1965

kolektiv autorů: Mladoboleslavsko v boji a vítězství, v práci a budování, v květech a radosti, Redakce časopisu Mladoboleslavsko, Mladá Boleslav 1958

kolektiv autorů: Nezapomínáme, sborník článků a vzpomínek na revoluční rok 1945 na Mladoboleslavsku, Osvětový dům v Mladé Boleslavi, Mladá Boleslav 1970

kolektiv autorů: Odboj a revoluce, sborník, Naše vojsko, Praha 1965

kolektiv autorů: Osvobození Československa Rudou armádou, Naše vojsko, Praha 1965

kolektiv autorů: Památky revolučního hnutí středočeského kraje okres Mladá Boleslav, soupis památek a památných míst dělnického a komunistického hnutí, protifašistického odboje a budovatelského úsilí na území Středočeského kraje, Praha 1973

kolektiv autorů: Pravdu měli, Mladoboleslavská župa Československé obce legionářské, Mladá Boleslav 1947

kolektiv autorů: Protinacistický odboj v Pojizeří. Sborník příspěvků ze semináře 20. května 2003 v Mladé Boleslavi

kolektiv autorů: Středočeské kapitoly z dějin okupace 1939 - 1942, Krajské osvětové středisko SKNV, Praha 1965

Strnad, E.: Boleslavsko, čtení z kraje středního i dolního Pojizeří, Místní národní výbor, Mladá Boleslav 1947

Trtílek, V.: Mladá Boleslav od minulosti k dnešku, Měst. NV, Mladá Boleslav 1974

Literatura

Amort, Č.: Úloha partyzánských organizátorských skupin v českých zemích v letech 1944 - 1945, Historie a vojenství, číslo 3., 1976

Bischof, Ch.: Identifikační příručka. Jednotky Luftwaffe 1939 - 1945, Svojtka & co. s.r.o., Praha 2006

Boyne, W. J.: Křídla proti křidlům, Naše vojsko, Praha 2001

Broft, M.: Pražská operace, Naše vojsko, Praha 1985

Cross, R.: Pád orlice. Poslední dny třetí říše, Naše vojsko, Praha 2003

Fidler, J.: Osvoboditel: život maršála sovětského svazu Ivana Stěpanoviče Koněva, Books, Brno 1999

- Frajdl, J.: Květnové povstání ve východních Čechách 1945, Kruh, Hradec Králové 1975
- Gilbert, M.: Den, kdy skončila válka, Argo, Praha 1999
- Görtler, M.: Ve jménu života, Středočeské nakladatelství, Praha 1980
- Groehle, O.: Letecká válka 1939 - 1945, Panorama, Praha 1981
- Gryner, P. H.: Ardeny 1944, Magnet-Press, Praha 1994
- Herčík, K.: Čtení o Mladé Boleslavi, Kompakt spol. s.r.o., Mladá Boleslav 2004
- Herčík, K.: Mladá Boleslav, městem a okolím, Orbis, Praha 1996
- Herrmann, A.: Nad městem zářily hvězdy, Kapucín, Duchcov 2003
- Irvíng, D.: Luftwaffe vzestup a pád, Bonus A, Brno 1995
- Jelínek, Z.: Partyzánské organizátorské desanty v českých zemích v letech 1944 - 1945, Středočeské muzeum, Rožtoky u Prahy 1984
- KaniščeV, P. A., Národ se mstil, Hlas revoluce, číslo 23., 1967
- KaniščeV, P. A.: Řepín hájí cesty k Praze, Hlas revoluce, číslo 26., 1967
- KaniščeV, P. A.: V nacistickém týlu, Hlas revoluce, číslo 25., 1967
- KaniščeV, P. A.: Vzniká brigáda, Hlas revoluce, číslo 24., 1967
- Kokoška, S.: Praha v květnu 1945. Historie jednoho povstání, NLN, Praha 2005
- kolektiv autorů: Mlado-boleslavsko v proměnách času, Libri, Praha 1997
- kolektiv autorů: Odboj na Mladoboleslavsku 1939 - 1945. Obraz historie domácího odboje v Pojizeří, ČSBS-HDK, Mladá Boleslav 1995
- kolektiv autorů: Protinacistický odboj v Pojizeří 1939-1945. Historie, doklady a vzpomínky bojovníků za

svobodu, Severočeské revoluční národní podzemní hnutí
Pojižeří, Mladá Boleslav 2002

kolektiv autorů: Cestou k vítězství, Knihovna Rudého
práva, Praha 1975

Koněv, I. S.: Čtyřicátý pátý, Naše vojsko, Praha 1975

Kožíšek, P., Králík, J.: L&K-Škoda 1895 - 1995,
Motorpress, Praha 1995

Křen, J., Kural, V.: Ve smyslu českého protifašistického
odboje, Historie a vojenství, číslo 1., 1965

Kural, V.: Partyzánské destrukční akce proti železniční
dopravě na střední a východní Moravě a v západní
polovině Čech, Historie a vojenství, číslo 4., 1959

Kurowski, F.: Kříž proti hvězdě, Naše vojsko, Praha 2001

Městecká, S.: Boleslavský uličník, Muzeum
Mladoboleslavska, Mladá Boleslav 2007

Mudra, M.: České národní povstání v květnu 1945,
Ministerstvo obrany, Praha 1995

Nálevka, V.: První týdny míru, Mladá fronta, Praha 1985

Němeček, V.: Vojenská letadla druhé světové války,
díl 3., Naše vojsko, Praha 1977

Price, A.: Obrazová historie Luftwaffe, Laser-books
s.r.o., Plzeň 2000

Price, A.: Poslední rok Luftwaffe, Mustang, Plzeň 1995

Rajlich, J.: Mustangy nad protektorátem, MBI, Praha 1997

Robek, A., Mareček, Z.: Mstitelé, ONV, Mělník 1965

Slavíčková, H., Joza, P.: Zmizelé Čechy - Děčín, Paseka,
Praha 2005

Šprysl, J.: K problematice postavení českého venkovského
lidu v letech 1939-1941, Historie a vojenství, číslo 4.,
1967

Vegner, J.: Činnost partyzánské brigády „Národní
mstitel“ a květnové boje proti fašistickým okupantům na
Mělnicku, Historie a vojenství, číslo 6., 1965

Vegner, J.: K problematice boje „Národního mstitele“ s gestapem, Historie a vojenství, číslo 6., 1971

Veliška, R.: Skok do tmy, NPC, Praha 1966

Veselý, M.: Hvězdy nad Krušnohořím, Naše vojsko, Praha 2005

Periodika

Bakovsko, Události z přítomnosti a minulosti, ročník 2., číslo 5. a 6., květen 1960

Boleslavský deník, ročník 10., číslo 107., 9. května 2002

Česká pravda, ročník 1., číslo 1., 12. května 1945

Dubáček, měsíčník informací z Dubé a jejího okolí, červen 2003

Hlas Boleslavska, ročník 1., číslo 2., 17. května 1945

Hlas lidu, ročník 1., číslo 1., 11. července 1945

Hlas lidu, ročník 1., číslo 2., 18. července 1945

Hlas lidu, ročník 1., číslo 4., 2. srpna 1945

Hlas lidu, ročník 1., číslo 5., 9. srpna 1945

Hlas lidu, ročník 2., číslo 17., 8. května 1946

Mladoboleslavsko, ročník 1., číslo 19., 10. května 1990

Mladoboleslavsko, ročník 1., číslo 20., 16. května 1990

Mladoboleslavsko, ročník 2., číslo 19., 8. března 1991

Mladoboleslavsko, ročník 3., číslo 12., 25. března 1992

Mladoboleslavsko, čtrnáctideník pro kulturu a regionální politiku, redigoval Václav Dědek, ročník 1., číslo 14. a 15., 28. dubna 1947

Národní republika, list československé strany národně socialistické, ročník 1., číslo 4., 5. října 1945

Naše Pojizeří, ročník 1., 2. srpna 1945

Osvobozené české slovo, ročník 1., číslo 3., 9.května 1945

Pojizerské listy, ročník 60., číslo 35., 1. května 1945

Pojizerské listy, ročník 62., číslo 37., 11. května 1945

Pojizerské listy, ročník 62., číslo 41., 15. června 1945

Stráž severu, ročník 2., číslo 108., 1946

Stráž severu, ročník 2., číslo 118., 1946

Stráž severu, ročník 2., číslo 120., 1946

Svobodné slovo, ročník 1., číslo 10., 23. května 1945

Svobodné slovo, ročník 1., číslo 100., 7. září 1945

Svobodné slovo, ročník 1., číslo 113., 22. září 1945

Svobodné slovo, ročník 1., číslo 122., 4. října 1945

Svobodné slovo, ročník 1., číslo 124., 6. října 1945

Svobodné slovo, ročník 1., číslo 127., 10. října 1945

Svobodné slovo, ročník 1., číslo 169., 28. listopadu 1945

Svobodné slovo, ročník 2., 13. července 1946

Svobodné slovo, ročník 2., 18. ledna 1946

Svobodné slovo, ročník 2., 19. dubna 1946

Svobodné slovo, ročník 2., 3. května 1946

Přílohy

Seznam příloh

1. Situační plán svržených bomb na Mladou Boleslav dne 9. 5. 1945 vyhotovený ve Státním zeměměřičském a kartografickém ústavu v Praze v roce 1950
2. Mapka Pražské operace zahájené dne 6. května 1945
3. První výzva ONV Mladá Boleslav k občanům ze dne 5. května 1945
4. Sedmá výzva ONV Mladá Boleslav k občanům ze dne 7. května 1945
5. Odpovědní dotazník „B“ zaslaný velitelem Vojenského výcvikového tábora v Mimoni, pplk. Josefom Kosařem, velitelství 1. oblasti v Praze, dne 26. června 1947
6. Tři fotografie z hromadného pohřbu obětí náletu konaného dne 13. května 1945 na Novém hřbitově v Mladé Boleslavi
7. Abecedně řazený seznam 145 obětí náletu české národnosti, kteří zahynuli v důsledku náletu na Mladou Boleslav, uskutečněného dne 9. května 1945
8. Dopis společnosti Caritas Národnímu výboru v Mladé Boleslavi ze dne 16. července 1946
9. Dopis pana Otty Boučka z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 10. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“
10. Čtyři fotografie lokality Pták, zasažené dne 9. května 1945 při bombardování Mladé Boleslavi
11. Čtyři fotografie škod, způsobených náletem dne 9. května 1945, v továrně ASAP
12. Přepis části dopisu pana Ladislava Najmana z Mladé Boleslavi, do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)
13. Dopis pana Miroslava Šafránka z Mladé Boleslavi, zaslaný do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace chybí)

14. Dopis pana Bedřicha Jíry z Kosmonos, zaslaný dne 15. května 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“
15. Dopis pana Ant. Sýkory z Mladé Boleslavi, zaslaný dne 21. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“
16. Přepis dopisu pana A. Hájka zaslaného do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace i adresa chybí)
17. Přepis dopisu pana Josefa Rejmona z Mladé Boleslavi, zaslaného dne 14. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“
18. Přepis dopisu pana Zdeňka Nechvilky z Mladé Boleslavi, zaslaného dne 12. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“
19. První dopis pana Františka Klase z Bakova nad Jizerou, zaslaný dne 18. května 1990 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“
20. Druhý dopis pana Františka Klase z Bakova nad Jizerou, zaslaný dne 17. dubna 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

Příloha číslo 1

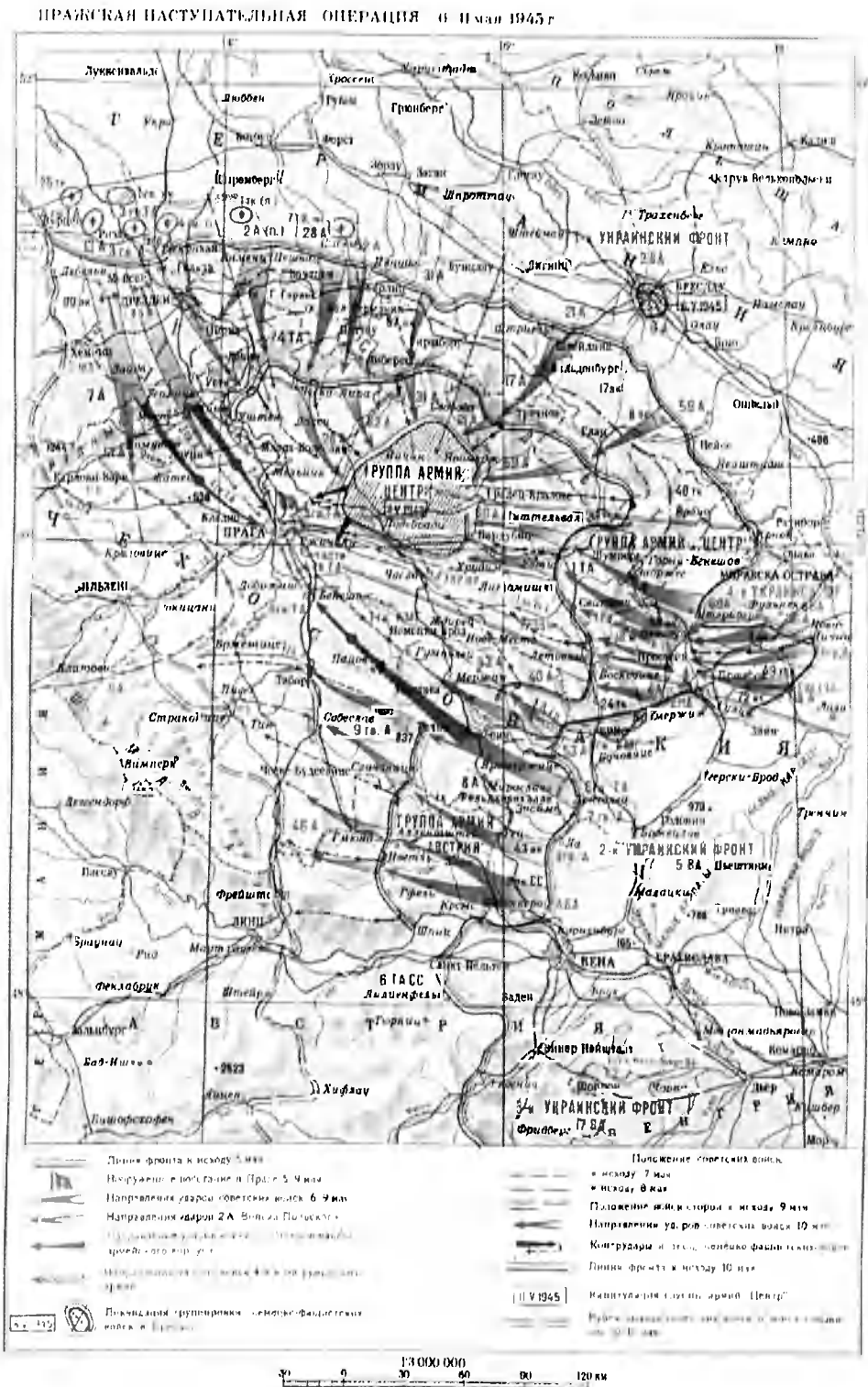
**Situační plán svržených bomb na Mladou Boleslav
dne 9. 5. 1945 vyhotovený ve Státním
zeměměřičském a kartografickém ústavu v Praze
v roce 1950**

SOKA Mladá Boleslav, Kronika města Mladé Boleslavě,
V.,VI.

Plán je vložen do kapsy na zadní straně desek.

Mapka „Pražské operace“, zahájené dne 6. května 1945

<http://www.rkka.ru/maps/praga.jpg>

První výzva ONV Mladá Boleslav k občanům ze dne 5. května 1945

SOkA Mladá Boleslav, Fond ONV 1945 - 1990

V Mladé Boleslavi dne 5. května 1945.

První výzva čsl. okresního národního výboru v Mladé Boleslavi.

Okresní československý národní výbor v Mladé Boleslavi sjednal s německým posádkovým velitelstvím v Mladé Boleslavi a s velitelstvím německé bezpečnostní policie prozatím toto:

1. Německé vojsko bude staženo s ulic do svých ublíkací, které si bude samo svými hlídkami střežiti. Kromě toho budou německé vojenské hlídky ponechány ještě na těchto místech:

- a) u Flaklovky,
- b) u rolnické školy,
- c) před hradem,
- d) před Grandhotelem,
- e) u augmentačního skladu,
- f) na hlavním nádraží, a
- g) před poštou.

2. Za pořádek a klid ve městě zaručí se národní výbor a bude jej udržovat svými hlídkami sestávajícími z četnictva, policie a národní stráže.

3. Dále bylo sjednáno, že od 20. hodiny večerní do 6. hodiny ranní nikde z občanstva nebude na ulicích.

4. Pancéřové zábrany v ulicích a silnicích nesmějí býti porušeny, rovněž tak směrové silniční značky a označení silnic.

5. Všechní zatčení občané budou z vazby propuštěni.

Aby národní výbor mohl plnit všechna tato ujednání a tím zabránit zbytečnému prolévání krve, nařizuje všemu občanstvu vyjmenovaná ustanovení přesně dodržovat a činiti pokynů bezpečnostních hlídek.

Národní výbor je přesvědčen, že nebude nikoho, kdo by porušil národní jednotu a kázeň a toto první opatření národního výboru.

Toto ujednání je platné pro všechny obce politického okresu mlado-boleslavského a všechny místní národní výbory se musí jím řídit.

Československý okresní národní výbor
v Mladé Boleslavi.

Sedmá výzva ONV Mladá Boleslav k občanům ze dne 7. května 1945

SOKA Mladá Boleslav, Fond ONV 1945 - 1990

Okresní národní výbor.

V ý z v a   č. 7.

Zástupci národního výboru a okresní hejtman byli vyzváni, aby se dostavili k německému posádkovému veliteli k projednání současné situace jak se jeví v Mladé Boleslavi i v ostatních místech okresu a bylo jim uloženo:

1/ Do 17 hod. odpoledně dnešního dne odevzdati našemu četnictvu všechny zbraně, pancéřové přístroje a munici, které byly odnaty civilním obyvatelstvem německé branné moci. Četnictvo bude za tím účelem projíždět od 13 hodin městem s nákladním autem.

2/ Býti ozbrojen a nositi zbraní smí toliko naše Uniformovaná a Neuniformovaná policie a četnictvo.

3/ Jeden barel benzínu a dvě plechovky oleje Diesel, jakož i tři vojensko pušky, které byly odnaty z nákladního automobilu před nádražím, musí býti bezpodmínečně v této lhůtě vráceny. Totž týká se i 12 pušek odebraných před náhradním lazaretem.

4/ Vozy označených červeným křížem, nesmí býti za žádných okolností používány k jiným účelům než k převozu raněných a nemocných.

5/ Veškeré zásoby pohonných hmot tekutých jsou zabaveny říšskou brannou mocí a musí býti tudíž v téže lhůtě projíždějícímu četnictvu oznámeny.

Pro uklidnění obyvatelstva sděluje, že budou-li tyto podmínky splněny do 17 hodiny dnešního dne, bude propuštěno 7 rukojmí vzatých v Dobrušce a uchráněno před zastřelením.

Nebudou-li však splněny všechny uvedené podmínky v plném rozsahu, prohlašuje německý posádkový velitel, že

1./ Město Ml. Boleslav bude obráceno v prach a popel jednotkami celé pancéřové divise, letectvem a dělostřelčím postupujícími k Ml. Boleslavi.

2./ Kdo bude přistižen se zbraní v ruce nebo u koho bude zbraň nalezena bude na místě zastřelen.

3./ Nebude-li počet odevzdaných zbraní a stíhliva úplný, bude ihned započato s domovními prohlídkami se stejnými důsledky.

Obecné, uvažujte s námi v klidu a s rozvahou.

Situace je tak vážná, že pro nás není jiného východiska, než bezpodmínečně se podvoliti uvedenému požadavku. Stojíme před důjinným rozhodnutím. I podle vyjádření německého velitele vláda věcí našich vrátí se se nám tak jako tak do našich rukou.

Bylo by škoda každé kapky české krve, která by zbytečně byla prolita.

Proto Okresní Národní Výbor a okresní hejtman jsou přesvědčeni, že spontánně bude této výzvy uposlechnuto.

okresní hejtman
Dr. Kvasnička

Okresní Národní Výbor

Odovědni dotazník „B“ zaslaný velitelem
Vojenského výcvikového tábora v Mimoně, pplk.
Josefom Kosařem, velitelství 1. oblasti v Praze,
dne 26. června 1947

VHA, Fond: Letecká válka, 212/6 Mimoně

Příloha 81.537/1947.

Dotazník „B“

příl. k vým. MHO 22.10.008/hl. št. VHA/1947.

Odovědi:

- ad 1./ V posádce Mimoně byla v letech 1939-1945 byla vybudována OPL
německými úřady, které byly po květnové revoluci 1945 likvidovány.
Listiny materiál, pokud se zachoval, převzal MNV v Mimoně.
- ad 2./ Z listinného materiálu je nejbohatší kronika města Mimoně, psaná
německým kronikářem velmi důkladně a podrobně. Tato kronika zůstala
ne uložena u MNV v Mimoně, padá její tajemství MNV.
- ad 3./ Nejsi ještě rozhodnuto.
- ad 4./ Organizace OPL není známa ještě německé obyvatelstvo bylo odsu-
nuto.
- ad 5./ Město Mimoně bylo bombardováno letecky pouze jedenkrát a to
dne 8. srpna 1945. Je pravděpodobné že toto bombardování provedli
Němci sami, vlastními letadly aby rozrušili komunikace a objekty
na nich a tím zpomalili postup sovětské armády. V příloze uvedený
přelozžený výtah z kroniky pojednává o účincích a následcích
téhož bombardování.
- ad 6./ viz odpověď ad 5./
- ad 7./ Podle výpovědí jednoho z desátých odsunutých Němců, došlo na jaře
1945 k jednotlivým leteckým útokům na cisternové vozy s benzinem
stojící na tovární vlečce v Mimoně. Tyto cisterny byly střelbou
z palubních zbraní zapáleny a vybuchly.
- ad 8./ V okolí Mimoně - neznámo.
- ad 9./ V okolí Mimoně neznámo.
- ad 10./ V okolí Mimoně neznámo.
- ad 11./ V okolí Mimoně neznámo.
- ad 12./ Německé dělostřelectvo PL a kulomety PL byly postaveny k obraně
dvou letišť v okolí Mimoně a to letiště u Půzdova a letiště
u Kumeru. Píla, ráže nejsou známy.
- ad 13./ Neznámo.
- ad 14./ V Mimoně se nevyráběl letecký materiál.

**Tři fotografie z hromadného pohřbu oběti náletu,
Nový hřbitov v Mladé Boleslavi, dne 13. května
1945**

SOKA Mladá Boleslav

Snímek 6/I. Pohřební průvod cestou na Nový hřbitov

Snímek 6/II. Položení věnce

Snímek 6/III. Hroby

**Abecedně řazený seznam 145 obětí náletu české
národností, kteří zahynuli v důsledku náletu na
Mladou Boleslav, uskutečněného dne 9. května
1945**

Andresová/Andrešová Božena, Čejetice č.p. 87

Bach Jan, 8 let, (†9. 5. 1945) Boživodská 480. Osmiletý Jan společně se svým starším bratrem Josefem zemřeli na nároží ulic Boživodské a Viničné u pomocné školy, kde pozorovali německého vojáka, jak se bezúspěšně snaží nastartovat automobil. Bomba, která dopadla v jejich bezprostřední blízkosti je roztrhala na kusy.

Bach Josef Petr, 10 let, (†9. 5. 1945), Boživodská 480

Bach Oldřich, Boživodská 480, otec Jana a Josefa

Bartoníček Václav

Bendásek Zdeněk

Beneš Jaroslav, (*1914, †9. 5. 1945), Nové Benátky 466.
Zemřel u kasáren.

Bernardová Marie, Jizerní 22

Bláha Karel, (*1941), Žižkova 803

Bláhová Květoslava, (*1922), Žižkova 803

Borský Jiří

Bouček Josef, (*1928, †9. 5. 1945), Řepov 73. Zemřel u kasáren.

Boučková Vladislava, (*1929), Štefánikova 544, žákyně
Rodinné školy

Břešťovská Marie, (*1915), Rozvoj 978

Bubák Rudolf, (*1891), Střelecká 31

Budínská Jana, 2 léta, (†30. 5. 1945), Zámostí. Jako

příčina smrti je u jejího jména uvedena střelná rána do hlavy a výhřez mozku. K úvaze ponechávám skutečnost zda mohla dvouletá dívka s takovýmto zraněním přežít tak dlouhou dobu.

Bureš Josef, (*1933), Bělská 73

Bureš Karel, (*1923, †9. 5. 1945), Řepov 107, technický úředník. Zemřel u kasáren po zasažení střelou do krku v důsledku čehož vykřvácel.

Bureš Václav, (*1900, †9. 5. 1945), Přemyslova 560-II, strojní zámečnický firmy ASAP. Zemřel u kasáren v důsledku proražení lebky. Pozůstalí - dva synové J. Bureš a J. A. Bureš a manželka M. Burešová

Burič Václav, Jizerní Vtelno

Čapková Helena, (*1929), Štefánikova 542 (za okupace byla tato ulice přejmenována na Pod kasárny)

Čapková Ludmila/Lidmila, Štefánikova 542 Ludmila Čapková byla matkou Heleny Čapkové, její manžel ing. Karel Čapek byl v čele správní rady města. Čapkovi patřili k tehdejší místní honoraci.

Dědek Václav, (*1872, †9. 5. 1945), Novoměstské náměstí 44, (dnes Mírové). Mladoboleslavský živnostník a komunální pracovník, majitel sedlářského a čalounického závodu na Novoměstském náměstí.

Dnebovský Josef

Durdík Karel, (*1902), Mladá Boleslav 715-III. Byl členem Československé sociální demokracie o jeho smrti informuje ve svém 1. čísle Hlas lidu z 11. července 1945. Pozůstalá - B. Durdíková, manželka, Kolárova 515

Dušek Jindřich, policejní praporčík

Dvořáková Anna

Ďadourek Václav

Erban Zdeněk, (*1907), Matouškova 672-III, zaměstnanec firmy ASAP. Pozůstalá - M. Erbanová, manželka, Matouškova 672

Flanderka Václav J., (*1910), Bradlec, hostinský. Příčinou jeho smrti bylo rozdrčení lebky.

Forman Václav, (*1895), Mladá Boleslav 128-II

Francová Marie

Förster Josef, Přepeře

Hádek Jan, (*1915, †9. 5. 1945), Řepov 106. Umírá u kasáren.

Halámková Marie, (*1913), Klicperova 684-III

Hanc Jaroslav, úředník firmy ASAP. Zemřel v důsledku rozdrčení lebky.

Havel Jaroslav, (*1885), Severní 510-II

Havlíčková Milada, (*1918), Štefánikova 544

Hlaváčová Marie J., (*1923), Přemyslova 559-III. Její smrt při náletu se předpokládá, neboť její tělo nebylo nalezeno. Pozůstalá - M. Hlaváčová, Přemyslova 559, matka

Hložková Soňa, (*1927), Bělská 74, žákyně Rodinné školy

Holčák Jan, (*1891), Mladá Boleslav 43-II

Horáček Jindřich, (*1923), Klaudiánova 217. Pozůstalý - J. Horáček, Klaudiánova 217, otec

Horák Josef, (*1917), Okružní 991-III

Horáková Rosálie

Houžvička Alois, (*1879, †9. 5. 1945), Boživodská 525

Hrdina Josef, (*1856), Jizerní 23

Hronková Věra

Hýčová Marie, Dvořáková 964

Janák František, (*1898), Kosmonosy 615, okresní četnický strážmistr. Jako příčina smrti je uvedeno

rozdrcení hlavy a končetin. Jeho manželka Růžena zahynula rovněž.

Janáková Růžena, (*1900), Kosmonosy 615. Zemřela v důsledku rozdrčení hlavy a končetin.

Janeček František, (*1884), Mladá Boleslav 278-III

Kašpárek František, (*1910, †9. 5. 1945), Zaměstnanec firmy ASAP, Boživodská 480

Kašpárková Ludmila, (*1938, †9. 5. 1945), Boživodská 480

Klausová Josefa

Knížek František

Kočová Nasta, Bělská 74, studentka

Kodera Alois, (*1887), Štefánikova 538-III, majitel obchodu v ulici Pod kasárny. Zemřel v důsledku zhmoždění končetin. Těžce zraněny byly i jeho matka a manželka.

Kofránek Miroslav, (*1925), Klaudiánova 204-II

Košek Oskar

Kout Jan, (*1907, †9. 5. 1945); Štefánikova 969-III, zaměstnanec firmy ASAP. Od 5. května se aktivně účastnil odzbrojovacích akcí. V době náletu byl u kasáren. Kulka ze stíhacího letadla mu prostřelila hlavu. Jeho tělo bylo na Novém hřbitově identifikováno jen díky přívěsku od hodinek. Zbyli po něm dva chlapci a těhotná žena V. Koutová.

Kovářová Viktorka

Kozderová/Kozderková Anna, Štefánikova 790

Krajší František, Mohelnice

Krejlich Oldřich, rodák z Bakova. Není uveden v žádném ze seznamů, jeho smrt při náletu byla dosvědčena Františkem Klasem.

Krejčík Alois, Kochánky

Kroupa Josef, (*1897), Jiráskova 282, Pozůstalá - M. Kroupová, manželka, Jiráskova 228

Kubik Josef, (*1909), Nymburk 441

Kůrka Karel, (*1883), Viničná 200-III

Kvítek Václav Ing., (*1905), Bezdězská 689-II, Pozůstalá
- R. Kvítková, manželka, Bezdězská 689

Landová Marie, (*1915), Charvátská 877. Pozůstalý -
J. Landa, manžel, Charvátská 877

Ledererová Anna, (*1921), Žižkova 860. Zemřela na
vykrvácení z otevřené fraktury lebeční kosti.

Leiblová Alžběta

Lelek, otec Vlastimila a Maruše

Lelek Vlastimil, Boživodská 520. Hlas Boleslavsko uvádí,
že byl patnáctiletý, městská kronika jej označuje za
sedmiletého.

Lelková Maruše, (*1936), Boživodská 520

Lochman Jiří

Macháčková Zdeňka, (*1943), Bělská 74

Malý Stanislav, (*1943), Žižkova 928-III, syn číšníka

Mareš Josef, Děkanská 64. Podlehl svým zraněním
v nemocnici.

Masák Jan, (*1870), Benátecká 157

Medulka Eduard

Mikolášová Aloisie, (*1891), Klicperova 701-III

Mikulášková Anna Vykrvácela v důsledku fraktury lebeční
kosti.

Molavec Václav

Mouchová (Marie ?), (†17. 5. 1945), Boživodská 521. Není
uvedena v žádném ze seznamů obětí náletu o její smrti
podal svědectví pan Hermann. V době náletu byla doma,
když zaslechla hukot letadel vyšla na ulici, aby jim
zamávala. Poté co spatřila padající bomby vběhla zpět do
chodby domu. Tam ji však zastihla exploze a do zad se jí

zasekla střepina. Zemřela v nemocnici o několik dní později v důsledku otravy krve.

Matějka Jaromír, Pozůstalá - E. Matějková, manželka,
Přemyslova 829

Náprstková Antonie, (*1893), Klicperova 701-III

Nejedlý Čeněk, (*1887), Mladá Boleslav 872-III

Neufus Rudolf, Střelecká 31-III. Zemřel zasypán troskami domu. Jeho manželka Františka zahynula rovněž.

Neufusová Františka, Střelecká 31-III

Nohýnek Antonín, Je uveden na pomniku padlých v Čejeticích.

Nováková Jana, 4 léta, Štefánikova 772

Novotný Josef

Novotný Karel, Matouškova 672, zaměstnanec pivovaru

Onderková Jarmila, Štefánikova 792

Orel Bořivoj, 6 let, (†9. 5. 1945)

Pavka Vladimír, (*1918), Čejetice 126. Je uveden na pomníku padlých v Čejeticích.

Pavlíčková Věra, (*1915), Rozvoj 691-III, úřednice firmy ASAP. Zemřela v důsledku fraktury lebeční kosti a utržení levé nohy.

Pilousek Josef

Plešák Jaroslav, (*1910), Kupeckého náměstí 1

Pocner František

Pocner/Pozner Václav, dělník firmy ASAP, Přemyslova 794-III. Zabit i se synem Františkem.

Ponec Milan, (*1881), Zemřel v důsledku zasypání troskami. Pozůstalá - A. Poncová, matka, Krajířova 138

Poživil František

Procházková Jana, (*1927), Jičínská 450-III

Prokorátová Marta

Prokúpek Josef, občan Bakova nad Jizerou

Rais František, (*1872), Štefánikova 545

Rak(ová), Mladá Boleslav 495-II. Nepokřtěné novorozeně manželů Rakových. V žádném seznamu není uvedeno byl-li to chlapec nebo děvče.

Ritschelová Jana, Debř

Rohmfeld Edmund, (*1896)

Rohlíková Marie, Krnsko

Řádková Helena. Zemřela v důsledku proražení lebky.

Řidký Jaroslav, (*1919), Řepov 192, strojní zámečník. Byl střelen do krku, vykrvácel před kasárnami.

Sedláčková Milada, Dvořákova 811

Seidl Karel, školák

Sekyrová Alžběta, Rozvoj 681

Soukalová Barbora

Soukalová Jaroslava, (*1921), Mladá Boleslav 467-III

Soustružník Josef, Matouškova 678. Pozůstalá - A. Soustružníková, manželka, Matouškova 678

Sviták Václav, (*1942), Svatojánská 378-II, syn policejního strážmistra

Šneberk Emanuel, (*1899), Štefánikova 827-III. Zemřel v důsledku rozdrčení hlavy a končetin.

Šneberková Marie. Zemřela v důsledku rozdrčení hlavy a končetin.

Špaček Bohumil, (+29. 5. 1945), Košátky, důchodce. Byl zasažen střelou do hlavy. Je pohřben v Horním Slivně.

Šrajer Josef

Štětina Josef, (*1922), Řepov 37. Umírá u kasáren.

Šťastná Josefa, Železná 65-II

Šváb Jan, Střelecká 22

Toman František, Rejšice. Příčinou smrti byla střelná

rána.

Tomášková Růžena, Žižkova 750/ III. Pozůstalí - manžel,
který byl při náletu zraněn a 3 měsíční dcera.

Tomek Zdeněk

Tupáčková

Tydlitát Ladislav, roční chlapec, Zalužanská 481. Dům
dostal plný zásah. Chalpec zemřel v nemocnici.

Ušák Rudolf, (*1892), Mladá Boleslav 827-III

Ušáková Anna, Mladá Boleslav 827-III

Veselá Anna

Vidím František

Vítek František, zemědělský dělník ve Vinci. Zemřel v
důsledku rozdrčení lebky.

Vodrážková Františka, (*1875), Dvořákova 876-III

Vrabcová Libuše, (*1942), Dvořákova 806

Vyhnal Karel, (*1901), Horní Stakory 32

Vymetal Karel

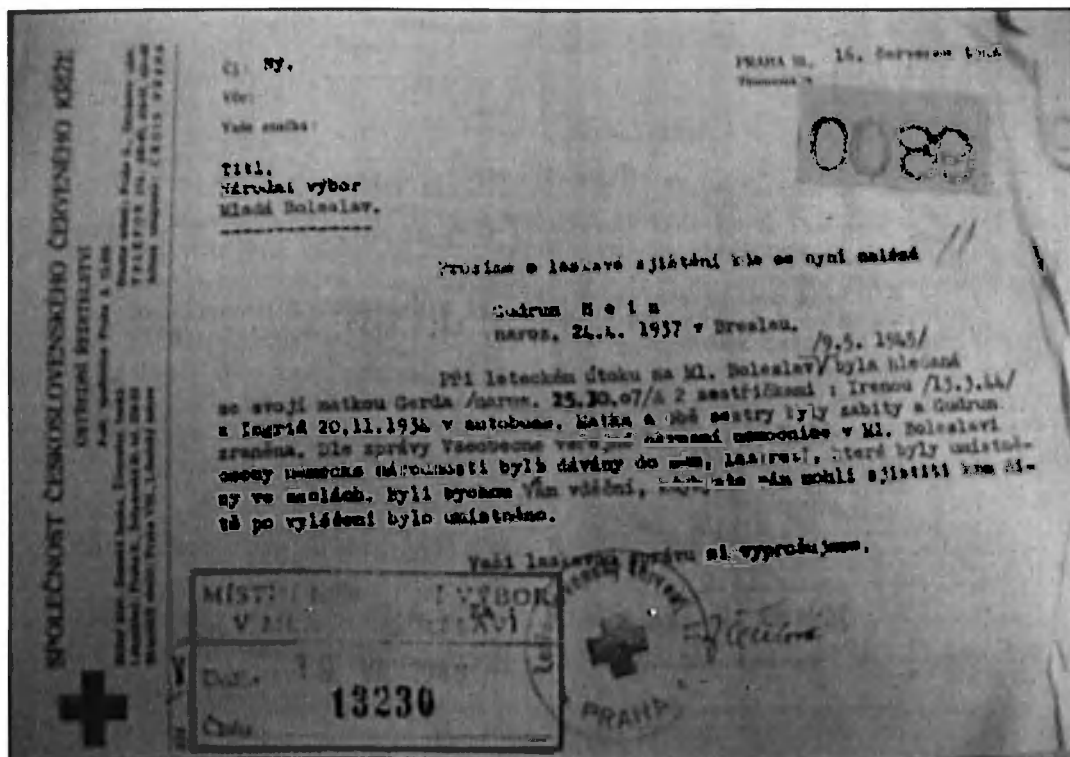
Zákoutská Ludmila, (*1910), Žižkova 424-III

Zneller Karel, (*1878), Mladá Boleslav 526-III

Žitek František, (*1914), Vinec - dvůr

Dopis společnosti Caritas Národnímu výboru
v Mladé Boleslavi ze dne 16. července 1946

SOKA Mladá Boleslav, Fond MNV 1945 -1977

**Dopis pana Otty Boučka z Mladé Boleslavi,
zaslaný dne 10. května 1991 do redakce týdeníku
„Mladoboleslavsko“**

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

Věžená redakce .

5

Chtěl bych se také přihlásit jako přírný účastník náletu 9 května 1945 na Mladou Boleslav. Bydlel jsem t.č. v Řepově, pracoval ve Škodovce a bylo mně v té době 25 let. Ke konci války k nám do bytu docházeli v nočních hodinách ruští důstojníci, partyzáni na poražu a na plánování příštích dnů v dané situaci. Otec který byl za druhé světové války 6 let jako zajatec v Rusku, perfektně mluvil rusky. Ještě před 9. květnem soustředil býv. npr. čsl. armády Hambálek a máj otec několik schopných lidí, kteří hlídkovali kolem obce a v lese u Řepova. V den 9. května poslalo toto vedení do Mladé Boleslavi nákl. autem k bývalým čsl. Masarykovým kasárnám asi 15 těchto mladých lidí na pomoc a na odsbrojování něm. armády. Za války byla tato kasárna proměněna v německou nemocnici.

Seděli a čekali jsme před kasárnou na malém půlkulatém chodníku na naše vedení, které nám mělo přinést další instrukce. Pozorovali jsme, jak po celé délce kasáren na silnici stála německá auta, nakládala raněné vojáky, kteří již byli na korbě, na střeše a někde i pod auty, aby se dostali co nejdříve domů. Náhle jsme slyšeli a spatřili, jak od Jičína letělo myslím tři nebo pět letadel na Mladou Boleslav. Jelikož jsem měl od otce sebou vojenský dalekohled, ihned jsem se díval co to je za letadla. Pamatuji se naprosto přesně jako dnes, že jsem viděl zřetelně černo bílé německé kříže jak na trupu i na křídlech, která byla však zamazána od nějaké barvy. Hlásil jsem to kamarádům. Náhle při přiletu nad okraj města letadla mírně ztichla a od nich padalo něco lesklého. "Letáky, věichní křičeli" bohužel za pár vteřin jsme zjistili omyl. Byly to bomby které dopadaly na ulici, kde právě stála německá auta z raněnými něm. vojáky. Všechna auta byla převrácena a ze tří čtvrtin vše zabito. Bohužel z nás mladých lidí kteří se také rozprohli do ulic mnoho nezůstalo. Sám jsem skočil ke zdi kasáren a na ná záda padla něm. zdravot. sestra, která mně křičela do ucha "mejn gott", avšak její zalehnutí mně zachránilo život. Kasárna zasažená nebyla, ale nedaleko mně jsem spatřil Jirku Antoše, bohužel od střepiny bomby s uraženou nohou.

Po pomoci z této stažené situace snažil jsem se dostat domů po brázdě pole směrem k hospodyňské škole. Za zády asi po 20 ti minutách jsem opět slyšel a viděl jak se letadla vrací a bombardují obydlí a Škodovku. Utíkal jsem po tomto druhém náletu opět po silnici k domovu do Řepova. Za školou jsem náhle spatřil, že proti mně od Jičína letí stíhačka, mírně klesá a začala po mně střílet z kulometu. Skočil jsem nejdříve do příkopu a proto že to bylo u Jaškového zahradnictví vlezl jsem po mástek. Domů jsem přišel sám. Do večera z kamarádů žádný dům nepřišel. Hledali jsme v nemocnicích ale tam žádný nebyl. Na malém hřbitově však leželo 200 mrtvých a mezi nimi i můj bratr. Při náletu zahynulo 7 kamarádů ze Řepova. Jan Hádek, Marel Bureš, Jaroslav Řídský, V. Bureš, Josef Štětina, Josef Bouček a Jar. Beneš.

Bouček Otto-Mladá Boleslav-řř. Rudé armády, 803 / II. / Jadran / tel 26433

10/5. 1991

Bouček Otto

**Čtyři fotografie lokality Pták zasažené dne
9. května 1945 při bombardování Mladé Boleslavi**

Muzeum Mladoboleslavska

Snímek 10/I. Zasažené budovy v Jizerní ulici, na rohu
patrný zničený autobus říšských drah

SOKA MB

Snímek 10/II. Detail zničené střechy tovární budovy

SOKA MB

Snímek 10/III. Detail zničeného autobusu, v pozadí patrně zřícení tovární budovy

SOKA MB

Snímek 10/IV. Detail zničeného mostu přes slepé rameno
Jizery

**Čtyři fotografie škod způsobených náletem dne
9. května 1945 v továrně ASAP**

Archiv historie firmy ŠkodaAuto muzeum

Snímek 11/I. Propadlá podlaha tovární haly

Snímek 11/II. Propadlá podlaha tovární haly (pohled
zespoda)

Snímek 11/III. Zničené stroje montážních dílen

Snímek 11/IV. Pozůstatky po požáru v továrně ASAP

**Přepis části dopisu pana Ladislava Najmana
z Mladé Boleslavi, do redakce týdeníku
„Mladoboleslavsko“ (datace chybí)**

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

Kdo bombardoval 9. května Boleslav?

Na to Vám přesně nikdo neodpoví, neb to ani neví. Nejpravděpodobněji to byli asi sami Němci, ale jsou to dohady, neb ani dnes již zemřelý odborník bývalý letecký mechanik za první republiky, pan K. Havelka, který snad znal všechny typy letadel různých států a bombardující letadla pozoroval dalekohledem z tak zvané „Krásné louky“. Tento tvrdí, že letadla měla zamalovány státní letecké znaky a že navíc jako by byly zvlášť upraveny nástavci na trupu jako kamufláž, aby nešlo rozeznat typ letadla. Ale přiklonil se k německým letadlům typu FockeWulf. Podle výsledku bombardování to jistě nebyli zkušení piloti ani obsluha.

Bomby shazovali dost nepřesně k cílům, mimo jiné použili i několik chodníkových obrubníků a dlažebních kostek, které shazovali. Řada bomb nevybuchla. Nikdo přesně neurčí, z které strany se nad město dostali. Jisté však je že nejprve spadla bomba mezi řeku Jizeru a železniční trať za lihovarem, další spadla do lihovaru přímo na obrovský keson na melasu nebo líh ale tč. byl vypuštěn a dlouho po náletu čněl jak rozvitá růže nad lihovarem, než jej rozebrali Další bomby spadly na most u „Vaňkova mlýnu“ pak o kousek dál na spodní část schodiště vedoucího od Starého Města ke Kligerovým závodům (dnes Mototechna) tam rozbombardovali dvě budovy tzv. tiskárnu a tkalcovnu ve kterých byl sklad vojenské, německé výstroje – uniformy, boty atd. V době bombardování touto částí ulice projížděl německý autobus s vlekem asi s 80 lidmi – ženy děti a starci, kteří prchali před Sověty, nikdo z těchto lidí nezůstal naživu, dostali plný zásah byl jsem tam mezi prvními, viděl jsem to, bylo to otřesné. Ruce nohy, kusy těl byly daleko

rozptýleny. Další bomby spadly pod budovou dnešního ONV, pak do Železné ulice hned téměř vedle podloubí. Další na dům pana obchodníka a sedláře p. Dědka a obchod lahůdkami p. Kroce to bylo dnes na Mir. náměstí. Další bomby spadly na hřbitov vedle Škodovky, tam obrátily vzhůru nohama řadu hrobek, potom už padaly na Škodovku a přilehlou ulici na několik domů u 4 brány továrny. Jedna bomba spadla u Benešovy školy, kde zničila dům, jedna spadla i na dnešní pomocnou školu kde byla v tu dobu vojenská nemocnice a i na protější vilu na kraji parku „Štěpánka“.

Proč ta moje přesnost vzpomínek. Jednak jsem byl t.č. zaměstnancem dnešní automobilky ve funkci požárníka a člena CPO, což byla „civilní protiletectká služba“ a navíc zařazen do revolučního orgánu vedeného ONV. panem inspektorem Pluhařem.

Což Vám dokládám jakýmsi uznáním a diplomem, který jsme po revoluci obdrželi.

To uznání mi můžete vrátit nebo si jej ponechte do archivu. Záleží na Vás.

Co se týče použitých leteckých bomb, které nevybuchly, jsem jich viděl několik a to buď byly bez označení nebo německé výroby což přiznali i zajatí Němci, kteří je pod dohledem likvidovali.

s pozdravem

Ladislav Najman

ul. ČSSP – 1086

Ml. Boleslav

Dopis pana Miroslava Šafránka z Mladé Boleslavi,
zaslaný do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“
(datace chybi)

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

-1-

BOMBARDOVALY MLADOU BOLESLAV 9.5.1945 LETOUNY TUPOLEVOVI
KONSTRUKČEŘI TO BYLY "POUZE" PESKY ?

11
11/2 (3)
N

Osební prožitek k 46. výročí bombardování
mladoboleslavska.

Ve zlém protektorátním čase
vedl naši ilegální skautskou družinu rádce - statečný Karel HOŠEK
bratr "Bacil". Místem našeho působení bylo hlavně rodiště členů
družiny, část obce KRNSKO, lidově zvaná "Vyztrkov". Květnové události
roku 1945 jsme znali z tiisku a rozhlasu. Právě "náš" Karlík Hošek se
v nich osobně vyznamenal, Mrštil kámen do okna kupé železničního
vagonu, obsazeného německými důstojníky. Tato akce mu vynesla jeho
skautské jméno. Jen rychlý konec války zabránil následnému maléru,
který by nás v důsledku toho jistě postihl. Též dopoledne 9.5. jsme
se sešli/pokud se pamatuji, přítomni byli bratři Hoškové, Pečkové,
Dlackové, Seumarové, Hermanové a V. Herman "Zpěvák"/na okraji "Dolíku"
naproti tehdy slavné hračkárně, řečené Kotkovny, později Kapcovny.
Za války se tam mimo hraček a vzduchovek vyráběly i části konstrukcí
pro německé školní letouny Arado 96, něco onad i pro jiné typy.
Kolísavý zvuk sirény této továrny oznamoval celému okolí počátky
a konce přeletů spojeneckých letadel při jejich letech nad Německo.
Jeho kapitulace nám již byla známa a tak jsme již žádný nálet
neočekávali. Sirénou neohlášený svaz letadel nadlétávající z nad
továrny směrem na Mladou Boleslav/kol IO. hod./jme tedy považovali
za neškodný a spojenecký. V prvním sledu šlo patrně o 12 poměrně
nízko letících klasických lehkých bombardérů v rejích za sebou v
přehlídkové formaci bez viditelného stíhacího doprovodu.
Mne upoutaly jejich neznámé, elegantně krásné siluety. Zvedl jsem ruku,
ukazující na první stroj, se slovy ke kamarádům kolem: "Ten se mi
líbí, toho bych chtěl." Přední střelec tohoto stroje si však patrně
toto mé obdivné gesto vyležil tak, že proti jejich dvěmetráku
zvedám ruku s pistolí. Děhluhu motorů se chera ozvalo zapráskání
palubního kulometu a v suchém listí z minulé zimy v blízkém perestu

zasvištěla dávka střel. Bleckově jsme se rozprchli do blízkých domovů, doclovně jako když do nás střelí. Neznámé letouny pak nerušeně dolétly nad Mladou Boleslav a svůj smrtenosný náklad svrhly na automobilku/tehdy ASAP/a město. K bombardování KRNSKA došlo až odpoledne stejného dne. Zdrževal jsem se s našimi na dverku rodného dvojděmu č.88 a přesný čas si již nepamatuji. Snad bylo kel 14.h. když se přímo nad námi, leč mnohem výše opět ozvaly letecké motory. Otec vzkřikl: "Házejí! Do oklepa!!" Letmo jsem vzhlédl a spatřil jak ze stroje nad námi padají šedé válce přímo na nás. Odhadl jsem to tak na som kusů. Než jsem seběhl poslední ochody oklepa, již explodovaly první protivně hvízdající pumy. Dům řinčel a otřácal se v základech. A již se se zesilujícím hvízdáním rýtla další série. Naštěstí díky Bohu vybuchovaly pumy v blízké stráni, na poli a v zahradách. Po náletu přinesl strýc Josef Novák ze zahrady velkou, ještě teplou střepinu. V okolí byly velké, hluboké krátery. V Dolním Krnoku se zákešní letci patrně pokoušeli marně zasáhnout viadukt na pražské trati. Mimo materiálních škod zahynule několik obyvatel a několik bylo různě zraněno. Ještě dva roky po válce jsem z tohoto přežitku měl nepříjemný pocit při zvuku leteckých motorů, byť oblohu brázdila jen neškodná "Dakota". Na Vystrkové jsem se narodil 23.I.1937 a v důsledku válečných událostí mne letadla natelik zajímala, že jsem se v tehdejších typech v roce 1945 dobře vyznal. Nejen z příručky KRIEGFLUGZEUGE kde již řada typů nebyla, leč i ze současných časopisů, které strýc kupoval. Sledoval jsem pečlivě vše, co se tehdy ukázalo ve vzduchu. Z dopoledního pozorování 9.5.1945 usuzuji, že nešlo o letouny německé, leč sovětské. S určitostí si však nejsem jistý, zda šlo o novější model typu Pe-2, neb o modernější Tu-2. Oba tyto typy si byly ve vzduchu velice podobné a na přesné určení byl tehdy příliš krátký čas a malá znalost těchto sovětských strojů, neb sovětské letectvo se prakticky celou válku na obloze naší oblasti neukázalo. S jistotou mohu tvrdit, že šlo o ladné letouny zaoblených tvarů, štíhlých trupů i obou motorů, spodní zaklená před trupu musila být vybavena

SPRÁVNĚ - KRIEGFLUGZEUGE

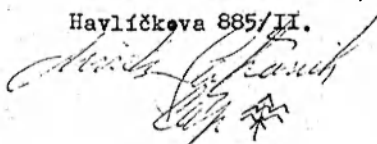
p o h y b l i v o u zbraní a řídicí plochy měly vzadu dvě směrovky ve jčítého tvaru. Zespod byly tyto jedneplošníky celé bleděmodré, bez žlutého pruhu na zádi trupu a bez žlutých konců křidel. Že si velení této jednotky bylo vědomo nelegálnosti této operace je jasné z toho, že výsestné znaky na použitých letounech byly zamalovány bílými čtverci způsobem, jako by pod nimi byly kříže Luftwaffe. Ovšem stejným způsobem bylo možno zamalovat i sovětské hvězdy. Čtverce byly dosti malé, takže by malé hvězdy zakryly snadno, ale velké kříže již hůře. U německých letounů by bylo nutno zamalovat i imatrikulační písmena, používaná v oblasti Protektorátu Němci na křídlech i obou bocích trupu. Sovětské letectvo takové označení nepoužívalo a nemusilo je tedy na 9.5.1945 zamalovávat. Pod domem válečného krneckého starosty p. TUREČKA/ zemřel v něm po válce na následky výsechů na GESTAPU ohledně vyzrazené odbojové organizace obyvatel Krnska a okolí. Jeho syn - bratr "Jizerský" vedl před válkou středisko Junáka Krnska/, na kterém jsou ještě patrné stopy po střelách z onoho náletu, dostal přímý zásah pumou dům Lišlerovy rodiny, přičemž zahynula stará paní Lišlerová. V troskách zůstala zabořená další, nevybuchlá německá puma 250 kg, kterou později odklidili němečtí zajatci. Před několika lety otiskl náš čtrnáctideník "Letectví-kosmonautika" snímek ze sovětského polního válečného letiště, kde je tento typ ukořistěných pum připraven k použití letouny typu Pe-2FT. Dalo by se říci, že naopak Němci mohli použít i ukořistěné sovětské letouny, leč pak by asi nezamalovali znaky a těžko by jich měli tolik letuschopných. Je faktem, že Němci používali své znaky běžně po celou válku a jejich propaganda ostře odsuzovala jako "Luftpiráty" spojenecká letectva v případech, kdy tato důsledně označování svých letadel nedodržovala. U britských letounů např. časte chyběly znaky na spodních plochách křidel a u sovětských na horních. Pro uvedené tvary se dosti našich lidí domnívalo, že tehdy šlo o letouny typu Siebel 204. Ty však měly mnohem bachratější trup a také jejich směrovky byly jiného tvaru. Německé dvousměrovkové letouny

mávaly tato kormidla ve tvaru ostří sekery, zatímco spojenecké, tvar vejce. Výjimky na obou stranách byly těžko zaměnitelné o typy Pe-2 či Tu-2. Po německé straně to např. mohly být Arada Ar-240 neb kořistné Potezy 63 B-3, po spojenecké třeba typy "Whitley", "Hampden" neb B-25 "Mitchell". Lidé, domnívající se, že nálet 9.5.45 provedli Američané, mohou poukázat na "vejčité" směrovky jejich bombardérů řady fy Lockheed/"Hudson".../ Jejich tlusté trupy a pod. vylučují záměnu o mnou pozorovanými stroji. Elegancí tvarů se Lockheedy a jiné ani zdaleka nepřibližovaly efektním konstrukcím strojů Pe-2 a Tu-2. Zde sovětská konstrukční škola úspěšně navázala na slavné předválečné/leč jednosměrovkové/SB-2, zařazené před válkou i v našem letectvu. Po válce je u nás částečně nahradily jejich pokračovatelé - Pe-2FT. Závěrem jsem nucen se přiklonit k názoru, že 9.5. Mladou Boleslav bombardovaly letouny typu Tupolev Tu-2, neb jeden tento stroj pobral přes 2000 kg pum, zatímco jediný Petljakov Pe-2 "pouze" 1000 kg. Dle mého pozorování tehdy svrhoval jediný letoun více než 4 pumy po 250 kg. Někteří pozorovatelé se zmiňují též o jiných německých typech letadel/Fi-156 "Storch", Ju-87 "Stuka", Bf-110, Me-410.../mohlo to být i o nějaký den dříve. Teho "Čápa" o německými znaky jsme viděli také a již 5.5. létala nad Vystrkovem /a tedy snad i nad Ml.Boleslaví/i proudová "Turbína"- Me 262 se zřetelnými znaky Luftwaffe. Předpokládám, že fakta vyjdou najevo až po zveřejnění dosud utajovaných materiálů. Přál bych si, abych se ve svých předpokladech mýlil. Jako zajímavost uvádím, že hvízdání, exploze a střelba z náletu na KRNSKO 9.5.1945 se dostaly i do střediskového pokřiku Junáka Krnsko.

Miroslav Šafránek-Čáp,

Mladá Boleslav 293 OI,

Havlíčkova 885/II.

NAZDAR!

Dopis pana Bedřicha Jiry z Kosmonos, zasláný dne
15. května 1991 do redakce týdeníku
„Mladoboleslavsko“

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

Kosmonosy 15.5.1991

Vážená redakce.

Dovoluji si Vám napsat, jak jsem prožil bombardování
Ml.Boleslavi já.

Bylo mi tehdy 22 let.Stál jsem na státní silnici z Kos-
monos do Ml.Boleslavi bližše Kosmonos.Slyšel jsem zvuk německých
letadel, která byla asi plně naložena, protože motory pracovaly
na plný výkon.Spatřil jsem skupinu letadel s trupy tmavošedé
barvy.Letadla se stáčela směrem na Ml.Boleslav.Všiml jsem si,
že to byla letadla dvoumotorová s dvojitými směrovými kořmidly.
Za okamžik byl slyšet ječivý pískot a vzápětí jsem uviděl,
jak na pokraji Ml.Boleslavi vylétly gejsíry žlutého prachu
a hlíny.Bylo to ve směru na plynárnu.Viděl jsem že je zle,
nečekal jsem a utikal domů do Kosmonos, odkud jsem s rodiči
spěchal do polí po cestě vedoucí z Kosmonos do Chaloupek.
Cesta se nazývá Průhon a tehdy byla plná povozů tažených zvíraty.
Byly to povozy bessarabských Němců.
Doběhli jsme až k soše sv.Vojtěcha,kde jsme zalehli do příkopu.
Jaké bylo naše zděšení,když najednou od severu do míst, kde jsme
leželi nalétávalo ve velmi nízkém letu letadlo.Naštěstí nestří-
lelo ani nic neshodilo.Všiml jsem si,protože bylo velmi nízké,
že se jedná o stihací jednomotorový letoun bez výsostných znaků.
Z toho, co jsem viděl se domnívám,že bombardovací letadla
byla buď Messerschmidt 110 neb Dornier 17. Pokud se týče stíhaček,
domnívám se, že to byl Messerschmidt 109.
Připojené obrázky jsou převzaty z kapesního vydání válečných
letadel, které bylo používáno v německé armádě pro rozeznávání
typů německých a spojeneckých letadel.Vydání 1943.
To, že se jednalo o německé piloty vyplývá z výpovědi čs.vojáka,
který sloužil v útvaru u České Lípy, kde byl internován německý
pilot z letadla, která bombardovala Ml.Boleslav a které muselo
nouzově přistát u České Lípy.Pro pilota si přijeli údajně
čs.vlastenci z Krnska.Výpověď je nahrána na magn.pásek v Archivu
města Ml.Boleslav u Dr.Šimánka.

Příloha:
2 obr.+ 1 dle textu.

S úctou

Ing.Bedřich Jíra
Poď Loretou 343
Kosmonosy, tel 23821.

**Dopis pana Ant. Sýkory z Mladé Boleslavi,
zaslaný dne 21. května 1990 do redakce týdeníku
„Mladoboleslavsko“**

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

Mladá Boleslav 21 května 1990

Titl.

Redakce deníku

Mladoboleslavsko

K Vašemu článku o bombardování našeho města dne 9.5.1945
mohu podat tuto informaci:

V době náletu jsem se nacházel se svými kamarády v prostoru dnešní SZTŠ mech. Ve stejném čase bombardování a ve stejném pásmu / směr bombardování zhruba západ - východ / manévroval nad městem a silnicí MB - Jičím a postřeloval tuto komunikaci z palubních zbraní letoun typ. provedení "Fokewolf" v tehdejší žargonu "Rám". / Lehký průzk. letoun s protaženými motorovými gondolami až do prostoru ocasních ploch s pilotní kabinou ve středu. / Náletů provedl několik ve velmi nízké letové hladině.

Pokud jsme včas zahlédli jeho přilet skrývali jsme se v příkopech. Zcela zřetelně jsem několikrát viděl na světlých plochách křídel černé nebo snad tmavé kříže, což bylo známé označení německého letectva. Letová rychlost u tohoto typu byla poměrně nízká, byl to průzkumný letoun. Pamatuji si dodnes toto označení na uvedeném letounu velmi výrazně.

Moji kamarádi těžko mohou podat informaci, byli těžce raněni do nohou.

K dalším argumentům uvedeným v článku dodávám:

- 1./ Jako bývalý voják z povolání vím, že ve výzbroji všech armád, tudíž i německé byly bombardovací letouny s oblými konci křídel. /Viz katalogy voj. letectva 2 světové války./
- 2./ Svědectví jistého policisty podané z druhé ruky/ že to nebyly německé letadla/ má stejnou faktografickou hodnotu jako mé případné tvrzení, že to nebyla sovětská letadla.
- 3./ Argument o odklonu německých transportů směřujících k Američanům je neúnosný. Dne 9.5.1945 byla Sovětská vojska v prostorech východně i západně od Boleslavi, byla v Praze, byla v prostorech dotyku s Americkou armádou na jihu Čech. Proč a kam by německé transporty měly být odkloněny? Operační situace dne 9.5.1945 byla Sovětskému vedení známa, nebyl důvod k odklonění transportu, nemluvě o tom, že úvaha o odklonění voj. transportů bombardování je sama o sobě z vojenského hlediska neúnosná.

Ant. Sýkora, MB. Václavkova 721

**Přepis dopisu pana A. Hájka zaslaného do redakce
týdeníku „Mladoboleslavsko“ (datace i adresa
chybi)**

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

Ke článku v Boleslavsku č. 19 "Kdo bombardoval?"

*Z citovaných názorů vyplývá, že jde většinou o nepodložené a často emotivní
dohady.*

*V květnu 1945 mi bylo 17 let, ale perfektně jsem se vyznal v letadlech
amerických, anglických, sovětských i německých. Byl to můj koníček. Při
bombardování města jsem nebyl v Boleslavi, ale ve vesnici 20 km od Boleslavi a
zrovna jsem byl na bývalé německé pozorovatelně (právě opuštěné) pohybu
spojeneckých letadel, která byla umístěna na střeše školy. Byl zde účinný
dalekohled.*

*Vzápětí po zvukovém efektu bombardování a stoupání kouře nad Boleslaví jsem
viděl oním pozorovacím dalekohledem od Boleslavi se přibližovat:*

- bombardovací letadla Pe 2 (Petljakov 2, dvoumotorová s řadovými motory a
dvojitými směrovkami)*
- stíhací letadla Jakovlev – jako doprovod (jednomotorová s řadovým motorem
– nedalo se rozeznat zda Jak 3 nebo Jak 7. Rozdíl je v síle motoru)*

*Barva těchto sovětských letadel byla tmavě šedozeleň a znaky tmavě rudých
hvězd s barvou letadel hodně splývaly. Znaky natřeny nebyly, jak někdo uvádí.*

Tohle jsem tehdy viděl dalekohledem určeným k sledování letadel.

*Navíc i ve dnech před 9. květnem bombardovala a ostřelovala sovětská letadla
kolony Němců ustupujících na západ po silnici od Ml. Boleslavi směrem k Mělníku.
Německé letadlo v těchto dnech jsem již žádné neviděl a opakuji, že o ty, která létala
jsem se velice zajímal a rozeznával je.*

A. Hájek

**Přepis dopisu pana Josefa Rejmona z Mladé
Boleslavi, zaslaného dne 14. května 1990 do
redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“**

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

14. května 1990

Bombardování Boleslavě.

Na konci války mi bylo 14 let. Bezděky a bez přemýšlení jsme přijali tenkrát názor, že bombardování bylo provedeno německou armádou ze msty a více o něm nepřemýšleli. Němce jsme nenáviděli, tedy byli to oni, kterým jsme to přišli. Myslím, že k tomu pomohlo i předcházející prohlášení německého vedení shazované na letácích, že nevrátí-li se získané zbraně, lehne Boleslav popelem.

Později však, z rozboru situace tragického dne, jsem německé letectvo z náletu vyloučil. Letadla nebyla německé konstrukce, mávali jsme jim a za Ušákovou trafikou před kasárny, kde jsme denně pobíhali, ležela pak nevybuchlá bomba s ruským značením. Dobře si vzpomínám, že jsem si v blahé mysli tenkrát říkal, že jde zřejmě o ukořistěný materiál.

*Hlásím se tedy ke svědectví o ruských písmenech na nevybuchlé bombě.
Svědectví dnes již možná vratké, možná užitečné.*

Josef Rejmon

Nováková 620/42

Ml. Boleslav.

**Přepis dopisu pana Zdeňka Nechvilky z Mladé
Boleslavi, zaslaného dne 12. května 1990 do
redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“**

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

12. 5. 90

Vážení pánové, p. Donát, p. Měšťák a páni historici.

Zaujmul mne Váš článek, nálet jsem sám prožil. Byl jsem na starém městě, utíkal jsem po Kominicých schodech kde za mnou spadla bomba. Dále kolem střelnice Na Vránově kde spadla tak. Do úkrytu v garáži pod fotografem Vávrou jsem doběhl domů do Zahradníkavy ulice.

Po této době mám sám vykonstruován náhled na tento nálet. Nemusím se sejit s pravdou.

1.) letadla jsem neviděl, bylo mi sděleno že to bylo 9 letadel a 2 stíhačky. měly zamalovány poznávací znaky. Na nosných plochách byly přesto vidět rovné černé kříže.

2.) trvdím že to byli Němci, nálet byl objednán velitelem ze Škodovky. v letadlech (stíhačkách) byli opět Němci. Sověti by neměli bývali zájem střílet po lidech z kulometu.

3.) bomby byly nepřesně házeny, dělá dojem jako by se posádka snažila zbavit nákladu. oni jistě letěli k Američanům a tady chtěli napáchat škodu.

Vážení, že byly zasaženy ústupové cesty Němců považuji za smrtelnou náhodu Němců, že to dostali sami od jejich letců. Autobus s Němci před Klingrovkou dostal plný zásah.

Promiňte písmo, mohl bych s vámi konzultovat přímo.

Řada bomb byla nevybuchlých, byly upilované úderníky. To zase sabotovali Rakušani při výrobě. Řada bomb se minula účinkem, Krnský most, Nový soud,

Benešova škola, radnice atd. jen pomocná škola to dostala na plnou délku i jiné stavby.

Jistě se pamatuje že oprava zvláštní školy stálo více než nová, i jiné stavby. Životy ale nikdo nenahradí. Utíkal jsem v tom, nevěda co se děje a nebýt náhody, tak jsem tento dopis Vám nepsal.

S pozdravem ZdeněkNechvilka

**První dopis pana Františka Klase z Bakova nad
Jizerou, zasláný dne 18. května 1990 do redakce
týdeníku „Mladoboleslavsko“**

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

Bakov n.Jiz.

18.5.1990

P.T.

Vážený pane redaktore !

Ve Vašem časopise - MLADOBOLSLAVSKO - č.19, ze dne 10.5.1990 jsem si povšíml článku, či spíše svědectví pana B.Měšťáka, který vznesl otazník nad bombardováním Mladé Boleslavi dne 9.5.1945.

Dovolte mi, abych i já trochou vzpomínek možná přispěl k této tajuplné události.

Ale, abych začal od začátku.

V roce 1945 mi bylo deset let. Od útlého mládí jsem „tak říkajíc“ propadl touze po všem, co těžší jak vzduch létalo na obloze. Čili, letadlům. Po válce, ještě jako školák jsem postavil nesčíslně modelů létajících i nelétajících maket větroňů i různých letadel. Často jsem tehdy navštěvoval bývalé letiště „Radouč“ v Ml.Boleslavi. Po skončení školy s chvalitebným prospěchem jsem se přihlásil k profesi - letecký mechanik -. To mi nebylo umožněno, protože můj tatínek byl tehdy členem Čs.strany nár.socialistické. Nebyl jsem sám. Vždyť tu dobu známe všichni. Skončil jsem / v rámci „Lánské akce“ / v dolech. Na vojně pak u jednotek PTP. Nicméně, pro absolvování vojenské školy /11 měsíců/ jsem se do civilu vrátil jako četař. Toto sděluji jen tak mimochodem.

Avšak, k věci.

Mimo zájmu o letectvo, zajímám se i o historii. Již přes dvacet let sepisuji kroniku našeho rodu a samozřejmě, jako bakovský rodák i o tom, co se v okolí Bakova dělo. Když jsem se v této kronice dostal do roku 1945 a vypisoval oběti květnové revoluce v Bakově a jeho okolí, zjistil jsem, že 9.5.1945 při bombardování Ml.Boleslavi zahynuli i tři bakovští rodáci: Václav Flanderka, Oldřich Krejbič a Josef Prokůpek. Už tehdy mě to zarazilo. Hlavně datum. A to z mnoha důvodů.

Vraťme se však nejdříve k svědectví pana B.Měšťáka, který uvádí, že se tehdy jednalo o sovětské stíhačky zvané „Lavočky“. Pan B.Měšťák měl sice v názvu letounů pravdu, ale domnívám se, že by tento typ letounů měl určit technicky přesněji. Jednalo se o typ stíhacího letounu LA-5fn, nebo LA-7. Mezi oběma tyto typy nebylo významných rozdílů.

Tyto oba typy sov.letounů se zhruba podobaly německé stíhačce FW 190 / Fockewulf/. Jak „Lavočka“, tak i FW 190 měly hvězdicové motory kryté kapotáží a až na některé výjimky si byly dosti podobné. O této podobnosti píše ve svých memoárech a zážitcích ze vzdušných soubojů i známý stíhač František Fajtl. Této podoby obou letounů i jednou využil.

Toto vše uvádím jen pro podobnost těchto dvou typů, a abych mohl položit otázku, zda nešlo u pana B.Měšťáka

-----
To je tedy zatím vše, čím bych mohl pomoci k vyluštění tohoto „rebusu“. Samozřejmě, že budu pokračovat dále, bude-li zájem z Vaší strany.

Jenom bych chtěl podotknout, že Vámi otisknutý článek ze dne 8.5. byl předčasný. Můj názor je ten, že tato věc se musí dorazit až do konce.

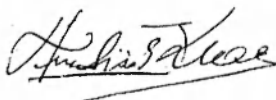
Pakliže jsou svědectví výše uvedených pamětníku věrohodná, pak zbývá už jenom jeden článek k úplnému vyřešení. A to-zjistit typy oněch letounů, o což se snažím již od začátku. Dnes již mohu říci, že těchto typů bylo více, což tedy komplikuje situaci, ale pevně věřím, že se mi i to povede zjistit.

Závěrem Vás chci opět ujistit, že to nedělám z nijakých politických důvodů. Nikdy jsem u žádné strany nebyl, nejsem a i nebudu. Dělán to z čistě technického hlediska /co letadel se týče/ a hlavně proto, aby ta pravda už konečně vyplavala na povrch. CHtěl bych se osobně sejít s dalšími svědky, kteří Vám ohledně této věci psali, bohužel neznám jejich přesné adresy

Jakmile zjistím něco nového, ozvu se!

S pozdravem

František K l a s
ul. Žižkova č.p. 145
B a k o v n. Jiz.
294 01

Druhý dopis pana Františka Klase z Bakova nad Jizerou, zasláný dne 17. dubna 1991 do redakce týdeníku „Mladoboleslavsko“

Soukromý archiv pana Josefa Donáta

Bakov n.Jiz.
17.4.1991

P.T.

Pan J.Donát-vedoucí redaktor.

Před rokem se ve Vašem časopise objevil článek, nad kterým visel otazník: „Kdo bombardoval dne 9.5.1945 Mladou Boleslav?“ Tento článek mě natolik zaujal, že jsem navštívil Vaši redakci, a to s úmyslem pomoci tuto záhadu objasnit. Byl jsem tehdy mile přijat panem šéfredaktorem Donátem, který mi umožnil a dohodl schůzku s panem Zejbrlichem, kterýžto mě na druhý den též mile přijal v „Klubu filmařů“, a velice ochotně mi umožnil pohled na filmový šot z tohoto dne, tedy z 9.5.1945, na kterém je i krátký záběr letounů, které tohoto dne Mladou Boleslav bombardovaly.

Především za tuto ochotu děkuji jak panu Donátovi, tak i panu Zejbrdlichovi.

Avšak, k věci.

Takřka celý rok jsem se s touto záhadou zabýval. Pokud se ptáte proč, tak určitě proto, že od svého útlého mládí jsem byl, a jsem dosud, tak říkajíc, zapálen pro letectví. K letectvu jsem se později bohužel nedostal. Můj tatínek byl členem Nár. social. strany a tehdejší „pan“ prezident K.G. mě nahnal do dolů. Nicméně, k letectvu jsem věrný dodnes a věřte nevěřte, stavím si do sbírky i plastické kity. Nestydím se za to, i když jsem již v pokročilém věku.

Proto jsem se rozhodl i tuto záhadu nenechávat stranou. Bohužel, při mém zjišťování jsem velmi často narážel na antipatii, nežájem a hlavně strach ze strany těchto pamětníků.

Jako příklad uvádím případ, kdy jsem navštívil v Mimoně svého kamaráda, s kterým jsem prožíval poddůst. školu, ale především jeho rodiče, coby pamětníky, abych se dozvěděl právě od nich něco o dislokaci německých letadel na letišti u Mimoně. Částečné informace jsem sice dostal, ale po slibem, že jejich jména zamlčím. Není divu. Má návštěva se odehrála v době, kdy sovětská vojska začínala opouštět Mimoně, a navíc, čtyřicetiletá totalita přeci jen zanechala ve většině lidí strach a nejistotu. Přesto mi toto jejich svědectví alespoň částečně pomohlo. Něco podobného se mi stávalo i u některých dalších pamětníků.

Dovolte mi tedy, abych k této záhadě učinil jakýsi svůj názor, či lépe řečeno závěr.

Základem tedy zůstává otázka, kdo v tento osudný den Mladou Boleslav bombardoval. Němci, či Sověti?

Rozhodl jsem se toto dilema rozdělit do dvou částí a pokud možno i do technických detailů.

